

„КОМТРЕЈД” У КРАГУЈЕВЦУ

Будућност која је почела

НОВА ПРАКСА - ЛИЗИНГ
ЗАПОШЉАВАЊЕ

Радници на
изнајмљивање

СТРАНА 6

АКТУЕЛИЗОВАНА ПРИЧА О
ОТМИЦАМА БЕБА

Сумње и даље
изједају родитеље

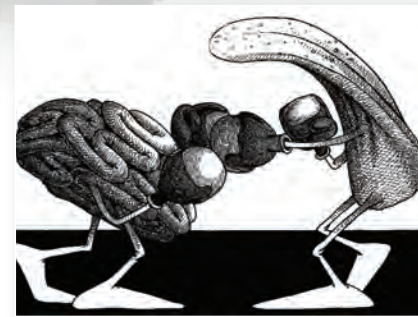
СТРАНА 9

ИНИЦИЈАТИВА ЗА НОВО
ПРИЗНАЊЕ ПРОСВЕТАРИМА

Треба уздићи данашње
професоре Вујиће

СТРАНА 13

РАЗГОВОРИ О КУЛТУРИ -
ЉУДСКИ РЕСУРСИ

На крају ланца
џаршијске исхране

СТРАНА 17

Dvosobni stanovi i stanovi na 5. i 6. spratu za samo 833 evra/m² + PDV.

SAMO 833 €/m² + PDV

GRATIS vizuelno merenje

SMALLVILLE
KRAGUJEVAC

Prodaja i informacije: +381 34 635 2641
info@smallville.rs, www.smallville.rs

ФИЛИГРАН
ЗЛАТО - СРЕБРО

ЗНАТСКО ДВОРИШТЕ - ПЕШАЧКА ЗОНА - КРАГУЈЕВАЦ

AUSPUH SERVIS

PRODAJA I UGRADNJA ORIGINALNIH IZDUVNIH SISTEMA

IMASAF

KeleceAuto

M. BLAGOJEVIĆA 55
362 557, 064 122 9 240

Reciklaža kertridža i tonera

dobar kertridž mir u kući

Refilm

Karadordeva 51, www.refilm.com
Tel. (034) 33 77 98 (034) 34 01 03 (064) 287 64 6

OLYMPIC TRAVEL

034/33 57 37
www.olympic.rs

SPECIJALNE PONUDE
JEDAN PLAĆA,
DVOJEPUTUJU!!!

Од врата до врата

Опет нас опседају незвани гости. Некада су невидљиви јер посету заврше код поштанског сандучића, али често закуцају или позвоне на врата, некада и у невреме. Руку на срце, увек су љубазни, лепо се опходе, персирају домаћинима.

Препознајете, реч је о страначким активистима који су у озбиљним партијским агитацијама „за своје“ на предстојећим парламентарним изборима. Очигледно је да су добили потребне инструкције како да се понашају са грађанима и да наступају у више „нивоа“ комуникације. Најбезазленије је када пропагандни партијски материјал само згурају у сандуче за пошту. Међутим, ова врста кампање све чешће иде по моделу „од врата до врата“, односно лицем у лице са агитаторима. И такви сусрети могу да буду кратки и без „полемика“, ако вам момци и девојке само уруче папире и препоруче да гласате баш за њихову листу.

Е, али ако се не заврши све на томе и ако незвани посетиоци крену даље, ствар може да се искомпликује. Рецимо, с питањем: Јесте ли ви наш сигуран глас? Ако је и то подношљиво, онда наредни корак свакако није. То је она ситуација

када се из торбе вади списак, а од „вашег“ гласача тражи лична карта да би се евидентирали подаци.

- То је нешто што је апсолутно незаконито. Легитимисање људи од стране било кога ко за то није овлашћен законом јесте директно кршење закона, упозорава Родољуб Шабић, повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

Такође, каже Шабић, ако некоме на кућну адресу, са адресованим именом и презименом стигне партијска пропаганда, такође се поставља питање одакле партијама такви подаци? Он још наводи и могућу ситуацију да, на пример, све труднице у једном граду добију партијску пошту са препоруком да гласају за ту странку јер ће она, „чим дође на власт“, породиљама и њиховим бебама „живот учинити лепшим“. Питање је, наравно, одакле страначким штабовима подаци о бременитим женама?

Могао би због свих ових ствари да се „потеже“ и суд. Да ли ће неко од „угрожених“ решити да превија такав табак, или ће се манути ћораво посла (о судовима бар сада постоји јасна слика) - о томе после 16. марта.

Карикатура: Горан Миленковић

Шофери се расписали

У „Аутосаобраћају“ ништа ново. Аутобуси не возе, аутобуска станица не ради, а шта раде запослени који су уз узете отпремнине заувек рекли збогом АС-у? Вероватно чекају шта ће бити од обећања политичара, надају се и стрепе.

Претходних дана једино су се огласила два синдиката са два отворена писма - на две различите адресе. Прво писмо потписао је в.д. председника Самосталног синдиката Срђан Илић, а адресовано је на првог потпредседника Владе Александра Вучића. У њему пише:

„Самостални синдикат Аутосаобраћаја АД, је сачекао да прође рок од 15. фебруара 2014. године, који сте сами одредили у разговору са групом радника у вашем кабинету 26. децембра 2013. године. Том приликом сте обећали:

- Да ће радницима бити исплаћена минимална зарада до 15. јануара 2014. године.
- Да ће радницима бити оверене здравствене књижице до 15. јануара 2014. године и повезан радни стаж.
- Да ће држава обезбедити Аутосаобраћају, као већински власник, аутобусе неопходне за рад.
- Да ће до 15. фебруара 2014. године бити решен статус предузећа.
- Да ће бити обезбеђена средства за реализацију социјалног програма.
- Од свих обећања датих приликом прекида штрајка и блокаде реализован је само социјални програм и број радника прилагођен потребама предузећа.

Како нисмо поново могли да дођемо до Вас,

већ нас је на наш захтев примио шеф Вашег кабинета г-дин Лука Томић, чије тврдње нису биле у сагласју са вашим обећањима, надамо се да Ваша обећања нису била само предизборна кампања и да предузеће Аутосаобраћај АД, после избора неће отићи у стечај, већ да ће бити опорављено и наставити са радом, након 66 година постојања. Из нама непознатих разлога Аутосаобраћај АД не остварује приходе који су и у оваквом стању могући.

Ми радници који смо остали у предузећу, верујући у Ваша обећања, тражимо да испуните и друга обећања и да се крене са радом у Аутосаобраћају.”

Два дана потом написано је отворено писмо градоначелнику Верољубу Стевановићу с потписом: Срдачан поздрав, радници „Аутосаобраћаја“ - Слободни синдикат. У њему пише:

Обраћамо Вам се овим путем у нади да ће позитивно решити наш проблем. Наиме, како Вам је познато, наш директор господин Слободан Сретеновић је кредит узет од Фонда за развој у вредности од 20 милиона динара ненаменски утрошио тако што је исти, уместо да утроши за набавку возила, уплатио на рачун Скупштине града Крагујевца. Зато Вас најљубазније молимо да нам тај новац вратите, с обзиром да Вам не припада, а нама је преко потребан. Истовремено, господине градоначелниче, питамо Вас да ли случајно знате по чијем налогу или сугестији је директор Слободан Сретеновић починио ово кривично дело?”

После свега, само недостаје порука: Вита јела, зелен бор, чекам брзи одговор.

Урбанистима догорело

Још један синдикат се огласио, али саопштењем за јавност, које је потписала дипломирани архитекта Весна Савић као синдикални повереник у Дирекцији за урбанизам Крагујевац. Садржај текста је сличан ономе који је медијима прослеђен негде пред Нову годину, а иза кога су стајали неименовани запослени у Дирекцији. И он је објављен на овом истом месту, деловао је веома драматично и упозоравајуће, али, очигледно, без ефекта.

У синдикалном саопштењу од 24. фебруара пише:

„Запослени у ЈП Дирекција за урбанизам Крагујевац већ неколико месеци воде битку за очување статуса предузећа, угледа фирме, остваривања законом загарантованих права, професионалног интегритета и људског достојанства које је угрожено због нечињења и пасивности, пре свих директора предузећа и свог оснивача, града Крагујевца.

У свом 50-годишњем раду профилисали смо се као репрезентативно градско јавно предузеће, чији је рад и квалитет препознат у целој Србији и које је целокупан свој потенцијал ставило у функцију регионалног утицаја града Крагујевца као макрорегионалног центра Србије. За све то 60 запослених, од чега 44 са високом стручном спремом, награђени су од свог оснивача, града Крагујевца, непоштовањем, понижавањем, противзаконитим присвајањем имовине, претњама гашењем предузећа, политичким намештењима и непоштовањем уговорених, завршених и фактурисаних послова, за које је плаћен ПДВ.

По основу завршених послова у овом тренутку град Крагујевац и градска јавна предузећа дугују предузећу 68.211.085,43 динара,

што премашује износ од осам бруто зарада, а да су са друге стране запослени примили аконтацију септембарске зараде. Дуг би био већи, међутим имовином коју су стицале генерације запослених данас не управља предузеће, већ неко други, и на основу ње убирају приходе или измирују своје обавезе

Због свега наведеног и тешке материјалне ситуације, запослени су се писаним путем, обраћали директору, Надзорном одбору, градоначелнику града Крагујевца, Градском већу града Крагујевца и Градској управи за послове локалне самоуправе и опште управе. Добијана су само усмена обећања да ће дужници учинити све да измире потраживања и да ће учинити све да се реше нагомилани проблеми. Обећања су остала празна, као и новчаници запослених, које веома уредно градски дужници утужују због неизмирених рачуна за комуналне рачуне, а банке обрачунавају затезне камате и активирају хипотеке.

Због тешке социјалне ситуације и озбиљно нарушеног људског и професионалног достојанства запослених, захтевамо хитан састанак са градоначелником и представницима највећег дужника, Предузећа за изградњу града Крагујевца, са два основна захтева:

1. утврђивање динамике наплате досадашњих дуговања
2. уговарање нових послова неопходних за функционисање града, на шта указујемо месецима уназад

У супротном, запослени ће зарад заштите своје егзистенције и егзистенције својих породица остваривање својих права заснованих на закону затражити кроз институције система и коришћењем бројних метода синдикалне борбе.”

energetski efikasna
stolarija

 SUNCE

Da li ćete i ove zime
grejati ulicu?

zimski
popust na
stolariju
10%

suncemarinkovic.com 034/ 330 870

ЖИТОПРОДУКТ

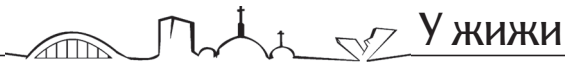
Крагујевац, Војводе Путника 70
Телефони: 034 370 303
370 215, 370 072, 370 135, 370 192
zitoprodukt@nadlanu.com

Брашно по произвођачким ценама

Произвођачке цене,
гарантовани квалитет
белог, лиснатог,
печеног, замрзнутог
пецива

Све врсте хлеба и пецива у нашим објектима:
ТЦ Аеродром, Мала пијаца,
код улаза у Житопродукт,
у кругу Заставе,
у Улици Драгослава Срејовића 5

Након критика министарке енергетике због високих рачуна и губитака огласило се и њено Министарство, које истиче превелики број запослених и непропорционално високе плате, па се поставља питање шта је радила Агенција за приватизацију, у чијој је надлежности предузеће, које је мимо одлуке Градског већа ипак повећало цену

Пише Милош Пантић

Још се нису ни стишали одједи полемике између министарке енергетике Зоране Михајловић и градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића о томе да ли је, зашто је и како повећана цена грејања у граду, а већ након неколико дана огласило се писмом за јавност и Министарство енергетике. У полемици на релацији Михајловићка – Стевановић неке битне ствари су ипак разјашњене, и то пре свега да предузеће „Енергетика“ није у надлежности градске власти, већ је као друштвено предузеће у реструктурирању под управом и контролом Агенције за приватизацију.

Зато се одговорност за стање у коме се фирма налази не може упутити на адресу градске власти.

„ЕНЕРГЕТИКА“ НА МЕТИ КРИТИКА

Што више питања, то мање одговора

И ПОСЛЕ ДЕСЕТ ГОДИНА РЕСТРУКТУРИРАЊА „ЕНЕРГЕТИКА“ ЈЕ ДРУШТВЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ

Одговорност града огледа се само у томе што се цена грејања не може мењати без сагласности Градског већа. Пошто је министарка

прозвала град, не само за стање у фирми, већ и за високе рачуне које су добили грађани, први човек градске власти одговорио је да је

одлуком Градског већа од пре месец дана стопиран нови начин наплате грејања по утрошку који се мери калориметром и овом пред-

узећу наложено да се врати на претходни систем наплате по квадратури, односно кубатуре стамбеног простора.

■ Утук на утук

Када се мислило да су битне ствари рашчишћене, појавило се писмо Министарства енергетике где се Стевановић оптужује да политизује причу о „Енергетици“ и опет се град индиректно прозива као одговоран за стање у предузећу. Тако се на почетку тог писма Министарство енергетике похвалило да је нешто конкретно учинило за ову фирму, јер је дуг за гас од 1,58 милијарди динара био оптерећен и каматом од 1,95 милијарди динара, а они су успели да се камата отпише и дуг репрограмира.

Након тога Министарство признаје да оснивач овог привредног друштва није јединица локалне самоуправе, али одмах након тога се додаје да је град Крагујевац поверио делатност производње и дистрибуције топлотне енергије том предузећу.

„Локална управа је дужна да обезбеди услове за обављање комуналне делатности на свом подручју, а градска управа се није потрудила ни да измени облик власништва, пошто у укупном капиталу предузећа 18 посто припада Фонду за развој Републике Србије, а 82 одсто је још увек друштвено власништво“, пише у саопштењу Министарства енергетике.

Министарство, дакле, приговара граду што није ништа предузео да постане власник овог предузећа и оно добије статус јавно комуналне фирме, па би онда град имао и потпуну одговорност у управљању том фирмом. Истина је, међутим, да ствари стоје потпуно другачије.

Још пре неколико година, када је члан Градског већа за привреду било Владо Вучковић, град се званичним писмом обратио Влади Србије у коме је исказао заинтересованост да преузме „Енергетику“ и трансформише је у јавно градско предузеће. У писму је наведено да су услови под којима би град преузео ту фирму да она буде очишћена од дугова, који су пре две године износили 6,2 милијарде динара, а по последњим информацијама из тог предузећа сазнајемо да су нарастали на девет милијарди динара, док су потраживања двоструко мања и износе 4,5 милијарди динара.

Тек ако би се створили ти услови, град би био спреман да започне преговоре како и на који начин би преузео предузеће, односно колико би то евентуално требало држави да се плати.

■ Нису поштоване одлуке

До те фазе преговора није дошло јер одговор на понуду града из Владе Србије никада није стигао. Да никавог одговора из Београда нема потврдио је у јулу прошле године и Зоран Јовановић, члан Градског већа за комуналне делатности

ЗБРКА СА РАЧУНИМА

Враћено на старо, а поскупело

Шта се последњих месеци догађало са рачунима за грејање у Крагујевцу тешко је у овом моменту одгонетнути, јер они који би то требало да објасне нису спремни за разговор. Након што је „Енергетика“ уз уобичајене старе рачуна за грејање, који су наплаћивани по квадратури стана, три месеца пред крај прошле године слала и такозване пробне паралелне рачуне, на којима се видело колико би се плаћало са применом новог обрачуна по утрошку, мереном калориметрима, било је најављено да ће од Нове године почети наплата по утрошку.

Међутим, суочено са протестима грађана због великог увећања рачуна по утрошку и неразјашњеног учешћа великих фиксних трошкова, Градско веће је пре месец дана донело одлуку да се наплата по утрошку одложи за нову грејну сезону, а да се докле настави систем наплате по старом.

И поред тога потрошачима су за децембар прошле године и јануар ове године ипак почели да стижу увећани рачуни за грејање, иако се зна да је последње повећање цене грејања од 14 одсто било у новембру прошле године. Тако се нашој редакцији јавио Дејан Матковић из Улице Града Караре број

7, који каже да је од новембра прошле године почео да добија потпуно различите обрачуна за важећу цену топлотне енергије. Он наводи да је за новембар добио рачун са 10,5 грејних дана и уз цену од 15,50 динара, док је за децембар добио рачун за 13 грејних дана по цени од 19,20 динара, а за јануар ове године рачун за 15,5 грејних дана по цени од 22,89 динара.

„Ако се има у виду да је од новембра повећана цена за 14 посто, питање је како је та цена повећана у децембру за скоро 30 посто у односу на претходни месец. Шта више, за јануар имамо повећање од готово 20 посто у односу на децембар, односно скоро 50 посто на новембар у коме је већ садржано повећање цене“, пише Матковић, уз образложење да не разуме, нити жели да тумачи овакве рачуне који нису јасни ни засновани на закону. Он каже да очекује у најскорије време објашњење и извињење због оваквог начина обрачуна, уз питање – докле више тако?

И Влада Медош из Илинденске улице број 2 обратио се за објашњење нашој редакцији. Донео је два рачуна за грејање за децембра прошле и јануар ове године. На децембарском рачуну налазе се

ВРЕЛИЈИ РАЧУНИ НЕГО РАДИЈАТОРИ

две одвојене ставке, где у првој пише да је за топлотну енергију зарачунат фиксни део од 982 динара, док под ставком количина топлотне енергије пише да је потрошено 0,5 мегават часова и да то кошта 2.679 динара, што у збиру износи 3.830 динара. Медош каже да му није јасно зашто се овде исказује потрошња у мегаватима, када је одлуком Градског већа наплата по утрошку стопирана, уз закључак да су ови нови рачуни, пошто је јануарски готово у динар сличан, за око 50 посто виши од оних које је добијао по старом систему наплате.

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Нови рачуни за грејање без најаве и на превару

Пишемо вам ово писмо-захтев у име заједнице станара у згради Илинденска 2А и изражавамо најоштрији протест на обрачун топлотне енергије за месеце децембар 2013. и јануар 2014. Захтевамо да се све прецизно испита и да нам се образложи зашто је децембарски рачун за 50 посто и више већи од свих претходних? Наиме, годинама смо континуирано плаћали све рачуне, увек у приближно једнаким износивама, и за сва претходна поскупљења смо унапред о-

бавештавани, а сада су изненада, без најаве, рачуни за топлотну енергију повећани свим становима за 50 и више процената.

Од службеника у топлани смо добили различите информације, да ће толики рачуни бити само у зимском периоду, те да је промењен систем мерења и обрачуна и да су у подстаници постављени мерачи који читавају потрошњу топлотне енергије по протоку. Ако се заиста прешло на обрачун по потрошњи ваљда би требало уградити калориметре на радијаторе да станари могу контролисати потрошњу по потреби, а не овако да то буде очигледна превара корисника и то на подмукао начин – тајно, без најаве са скривеним тзв. мерачима.

Огорчени смо и одлучни у протесту и захтеву да се рачуни врате у нормалне оквири као и раније, с обзиром да у згради станују скоро све незапослени, социјално угрожене категорије становништва, углавном избе-

глице из Хрватске и Босне, људи који су прошли све страхоте рата, избеглиштва и сталне борбе за голу егзистенцију. Господо, примана ових људи су минимална или их нема, а не као ваша од 50 хиљада и више. Успут да споменемо да су и код обрачуна електричне енергије неки добили дупле и вишеструко увећане рачуне, тако да оправдано сумњамо да постоји намера за велику превару. Чини се да имамо државу која vara свој народ, а и очигледан је апсолутни морални крах и тотални пад система вредности у друштву.

Политика је постала највећи бизнис и мерило свега, она служи однарођеној квази-елити да системски vara и обмањује понижени и увређени народ који се на рубу егзистенције претвара у потрошњи материјал и робље. Свесни смо да вас ово писмо неће много тангирати, али ћемо наставити своју борбу за правду, писаћемо Министарству енергетике, отворена писма јавно-

сти и свим медијима, а и на улицама организовати протесте уколико се овакве преваре са рачунима наставе.

Слободно проследите ово писмо Министарству енергетике и реците им да ако овако на силу и превару мисле да уведу европске тржишне цене топлотне енергије народ са афричким стандардом живота то неће моћи плаћати.

Захтевамо:

1. Хитну проверу и смањење рачуна који су без најаве, на превару и без разлога увећани скоро двоструко.
2. Хитну проверу и штеловање тих лажних и сакривених мерача у подстаницама.
3. Враћање на стари систем обрачуна док се не уграде калориметри.

Следе иошиси осамнаест
сћанара зграде

НОВА ПИТАЊА „ЕНЕРГЕТИЦИ“

Шта је са котларницом Аеродром

Стручњак који је више година радио у „Енергетици“, а потом напустио ово предузеће, и даље је добро упознат са његовим пословањем и често преко нашег листа поставља отворена питања руководству фирме. Тако је пре нешто више од годину дана тврдио да је „Енергетика“ пре 12 година произвођила седам пута већу количину топлотне енергије са 100 запослених радника мање него што их има сада. Он је том приликом поставио питање зашто је цена грејања у овој фирми приближна ценама у другим градовима, где се као енергент највише користе гас и мазут, док се у Крагујевцу за загревање котлова више од половине користи угљем, који је знатно јефтинији.

У вези са актуелним полемикама око цена грејања наш суграђанин се огласио са још неколико питања. Он пита зашто се насеље Аеродром греје из котларнице из Клиничког центра, а не из нове котларнице направљене пре две године код „Електрошумадије“, која нас је коштала два милиона евра? Одговор је вероватно да се користи гас намењен за Клинички центар, који се још увек купује на „дођеш ми“, а онда су све приче о инвестицијама и уштедама за осам година бесмислица, каже овај стручњак.

Он поставља и питање зашто је са корисницима топлотне енергије уговорено само 10 посто капацитета котларнице у насељу Централна радионица? Ово се зове промашена анализа тржишта и промашена инвестиција у овом моменту, а можда и заувек, јер је топлофикација на гас бесмислица у односу на гасификацију директним потрошачима, тврди наш суграђанин.

ЗАШТО ЈЕ НАПРАВЉЕНА ТОПЛАНА КОД „ЕЛЕКТРОШУМАДИЈЕ“

Пише Гордана Божић

Нови развојни центар компаније „Комтрејд“ који је прошле недеље отворен у Крагујевцу, у новом објекту испред некадашње Робне куће „Београд“, простире се на око хиљаду квадратних метара пословног простора, на три спрата, што представља могућност да у њему буде успорено двоструко више људи, што је, иначе, у плану ове компаније.

Да није случајност што је „Комтрејд“ још 2005. део своје фирме преселио у Крагујевац сведочи податак да је овај град за кратко време постао центар ИТ индустрије у коме послује око 50 домаћих и иностраних фирми.

Захваљујући томе што је Крагујевац индустријски град са развијеном аутомобилском индустријом, први рачунари који су се појавили шездесетих година стигли су у „Заставу“ већ 62/63. године. Нешто касније, на ПМФ-у је почела да се изучава информатика, као и на Машинском, помало и на Економском, тако да су се први информа-

МЛАДИ ИНЖЕЊЕРИ У „КОМТРЕЈДОВОМ“ ЦЕНТРУ У КРАГУЈЕВЦУ

ЦЕНТАР ИТ ИНДУСТРИЈЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Будућност која је

тичари школовани у Крагујевцу појавили седамдесетих и осамдесетих година.

■ Партнерство са ПМФ-ом

Директор за развој и испоруку софтверских решења у „Комтрејду“ Срђан Атанасијевић подсећа да су у Крагујевцу већ деведесетих почеле да раде фирме које су се бавиле самосталним развојем софтвера (програма). Међу првима је основана фирма „Прософт“ Братислава Ураковића и бавила се пословним софтвером, а касније је дошла и позната фирма „Документ менаџмент“, која је била зачетник развоја информатике за извоз и која данас успешно послује.

Након тога настали су „Виртуел тим“ и „ТИС“, као и још неколико мањих фирми које су почеле да праве софтверска решења за извоз. И велика словеначка фирма „Хермес софт лаб“ препознала је могућности које се нуде у Крагујевцу, пре свега због индустријске традиције и Универзитета, где може да расте фирма са великим бројем софтверских инжењера.

Када је 2005. године „Комтрејд“ преузео „Виртуел тим“ и почео овде да ради, било је свега десетак запослених, а у читавом Крагујевцу било је 30 софтверских инжењера који су радили за извоз. Сада, после осам година, у Крагујевцу има око 50 фирми које запошљавају скоро хиљаду инжењера.

Атанасијевић објашњава да је „Комтрејд“ по доласку у Крагујевац направио стратешко партнерство

Компанија „Комтрејд“ у Крагујевцу запошљава 200 људи, а до јуна би требало да прими још толико софтверских инжењера. Проблем је, међутим, у томе што веома мали број средњошколаца уписује информатику на ПМФ-у, па је права јагма за овим кадровима

са Природно математичким факултетом, при чему је нарочито истакао залагање професора Ане Капларевић Малишић на смеру за информационо комуникационе технологије, као и професора Бобана Стојановића, који су одиграли кључну улогу у том партнерству, јер су наставне програме и планове информатике прилагодили трендовима и потребама тржишта. Наш саговорник тврди да су они први направили оно чему сада држава тежи, а то је како да се образовање учини конкурентнијим и да Србија буде такмичарски спрема за утакмицу у овој области.

Заједно са ПМФ-ом, односно Институтом за математику и информатику, организовали смо разне обуке кроз које су се студенти едуквали. За последње четири године кроз „Комтрејдову“ летњу школу сваке године обучавано је по тридесетак људи, од којих је по осморо добијало посао у „Комтрејду“, а остали су се запошљавали у другим софтверским фирмама. Дакле, улога ПМФ-а и „Комтрејда“

је у томе да подигну технолошку базу у Крагујевцу, каже Атанасијевић. Осим овде, центри „Комтрејда“ налазе се и у Београду, Сарајеву, Бањалуци, Љубљани, Марибору и Новој Горици. У њима раде наши софтверски инжењери који међусобно комуницирају, размењују информације, а раде за клијенте у читавом свету. Наши инжењери у Крагујевцу, рецимо, раде са клијентима који се налазе у Канади у Ванкуверу, затим у Америци у Сан Франциску, Бостону и Њујорку, у Аустралији. Такође, раде и у Европи са великим системима у Немачкој, као што су немачка пошта, банка, железница, а имају клијенте и у Аустрији.

Занимљиво је да је сада 200 запослених у Крагујевцу провело само прошле године, у просеку, три до четири месеца код клијената у иностранству. Када се тај број месеци помножи са бројем људи који су боравили у иностранству, испада да су у једној календарској години више од 50 година провели ван Крагујевца, а што је још важније - донели су

у изјави за ове новине, изјавивши да понуда града под давно изнетим условима још стоји.

Јовановић је тада такође саопштио да су услови да град преузме „Енергетику“ да се она ослободи дугова и евидентног вишка запослених. Тада би могло да се преговара о цени коју би град морао да плати, али локална управа не би пристала на било какав износ, пошто би могло да се покаже да је боље градити нову топлану, него скупо платити старо постројење, објаснио је Јовановић.

Он је као могуће решење тада најавио да би град могао да преузме топлане које се налазе ван матичне локације у кругу „Заставе“ (Аеродром, Багремар, Ердолија) које производе око 50 одсто топлоте потребне граду, а да би другу половину могао да обезбеди од неког другог добављача, помињући, између осталог, и „Фијат“ који је изградио сопствену енергану.

Све је од тада остало на чекању и до преговора између града и државе није дошло. Са своје стране, пак, Министарство енергетике, поведено полемиком коју је на старту изборне кампање покренула министарка Михаловић, стање у „Енергетици“ описује као „више него катастрофално“ и због огромних губитака, који су прошле године износили 2,5 милијадре динара, али и због прекомерног броја запослених. У њиховом писму се наводи да предузеће има 518 запослених који су у 2012. години имали просечан лични доходак од око 63.000 динара, што је знатно изнад републичког просека.

„Нису испоштоване препоруке министарства привреде које су се односиле на неопходност рационализације трошкова на свим нивоима предузећа која се налазе у реструктурирању. Да не говоримо да је број запослених у односу на инсталисане капацитете топлане у Крагујевцу већи од просека у Србији за 20 посто, а у односу на западне земље је већи чак 12 пута“, стоји у писму Министарства енергетике.

Све су ово заправо питања за органе управљања „Енергетике“, односно Надзорни одбор, у коме већину чланова поставља Агенција за приватизацију, и за директора Николе Петровића, иначе кадра СПС-а. На ту адресу иде и последња примедба из писма Министарства у којој се каже да они изражавају сумњу да је висок удео фиксних трошкова на рачунима грађана управо последица дугова „Енергетике“, њених губитака и високих фиксних трошкова.

Иако је све више питања о томе како је ово предузеће доспело у такву тешку ситуацију и ко је одговоран, као и шта је Агенција за приватизацију радила пуних 10 година откада је фирма у поступку реструктурирања, одговора надлежних и овлашћених је све мање. Када смо се обратили за разговор пи ар-у „Енергетике“ Милошу Анђелковићу, он се оправдао боловањем и упутио нас на руководиоца Дирекције за маркетинг Зору Лазић, али она ни после неколико поновљених позива „није због нагомиланих обавеза и свакодневних путовања за Београд“ нашла времена за разговор. Ни Зоран Јовановић, члан Градског већа за комуналне делатности није имао времена да нас прими. Тако ће замршени чвор односа и одговорности у овом предузећу, чије је питање покренуто у предизборној кампањи са повишеним тензијама, тек почети да се распетљава.

Чињеница је, пак, да овом предузећу нема другог решења и излаза него да постане јавно предузеће града Крагујевца, јер 90 посто његове садашње делатности је загревање града. Због тога је оно и изузето из поступка приватизације, јер делатност грејања градова није предвиђена за прелазак у приватно власништво. Са друге стране, поступак реструктурирања законски је ограничен до краја јуна ове године, па би ако се његов статус не реши након тог рока предузеће могло да оде у стечај. Али, одлука о томе је опет у рукама државе.

ДИРЕКТОР „ЕНЕРГЕТИКЕ“ НИКОЛА ПЕТРОВИЋ КАО ДА ЈЕ „У ЗЕМЉУ ПРОПАО“

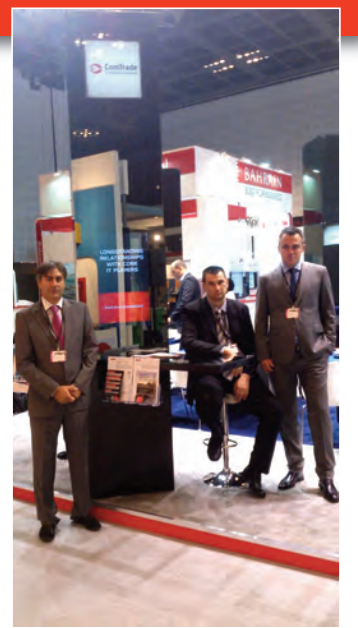
„КОМТРЕЈД“ НА САЈМУ У ДУБАЈУ

Велика шанса за ИТ компаније

Екипа из Крагујевца као део „Комтрејд групе“ са представницима још 14 српских фирми пре три месеца била је у Дубају на „Гитекс“ сајму, највећем у области информационо-комуникационих технологија у региону Блиског истока и Северне Африке, са традицијом дужом од три деценије. На њему је учествовало више од 3.500 излагача из 54 земаља, а сајам је посетило више од 140.000 људи. Сајам је био организован у неколико хала, а у свакој се налазило билборд на коме је писало „Србија земље партнер“. Атанасијевић као део екипе која је била у Дубају каже да тржиште око Емирата има близу пет милијарди људи, што је за наш тим било незамисливо.

Иако смо многе информације били склони да примимо са резервом, када смо отишли тамо били смо запањени оним што смо видели и могућностима које су нам се отвориле кроз ово партнерство. Мада је овај догађај код нас био слабо медијски праћен, хрватски медији су га пратили са великом пажњом и објавили да су Срби успели тамо где хрватски привредници, иако чланови Европске уније, нису.

„Док представници хрватске Владе безглаво бауљају светом у потрази за инвеститорима који у Хрватску никако да стигну и покрену неке значајније пројекте, Србији на том подручју добро иде, писао је хрватски „Индекс“, уз осврт на то да је на сајму у Дубају, једном од највећих светских сајмова електронике, земља партнер била управо Србија.

ревић Малишић да са ђацима из Прве гимназије, Техничке и Политехничке школе направи двомесечни тренинг и да најбоље ђаке припреме да ове године, не њих 30 или 40, него бар стотину, упише ПМФ, што значи да ће за три године добити нове људе. Намера је да исто ураде и са Факултетом инжењерских наука, где још увек не постоји квалитетан одсек за информационе технологије, али је покренута иницијатива.

Мада се на први поглед чини да се у овој компанији запошљавају само дипломиране студенте са државних факултета, ипак није тако. Осим са крагујевачког Универзитета, ту су и дипломци са приватних факултета и високих школа. Први по бројности међу запосленима су дипломирани студенти ПМФ-а, а други са Високе техничке школе, где је Атанасијевић професор и предаје неколико предмета на одсеку за информатику. Он истиче и висок ниво знања студената са неколико приватних факултета у Београду, као што су Рачунарски факултет, као и универзитети „Метрополитан“ и „Сингидунум“, од којих неки раде у „Комтрејду“. Инсистира се на пријему оних који су дипломирали, пре свега због њиховог будућег статуса, наглашава Атанасијевић, а уколико дођу они који нису завршили факултет, фирма их подстиче да дипломирају. Иначе, запослени у овој компанији у просеку имају 28,5 година.

Занимљив је и податак да међу запосленима 40 одсто њих долази на посао у Крагујевац из Чачка, Краљево, Јагодине.

■ Рецепт из Словеније

Претходно смо мој брат Владан и ја били у „Хермес софт лабу“, дакле делу словеначке фирме, и приметили смо код Словенца неколико добрих ствари, па смо то пренели код нас. За разлику од Србије, која је сконцентрисана у Београду и где ко год нешто мора да оде за Београд, у Словенији није тако. Пошто ја желим да живим овде, рођен сам овде, а исто тако желим да путујем и да се виђам са људима, за мене је Крагујевац центар. На само 60 километара одавде су многи други градови – Краљево, Чачак, Јагодина, Велика Плана и они путују на посао до Крагујевца и зато у крагујевачком

центру имамо људе из ових градова, мада су 60 одсто запослених Крагујевчани. Ми смо неко ко интегрише овај регион, попут „Фијата“ или „Плазе“, и ко жели да од Крагујевца направи један озбиљан град, наглашава Атанасијевић.

И плате у овој компанији су за одашње прилике прилично добре. Основна зарада оних који су тек дипломирали и којима је ово први посао, већа је за 20 одсто од просечне плате у Србији. Они који имају дужи радни стаж у компанији зарађују и до четири-пет пута више. Поли-

тика фирме је да запослени имају солидна примања, али и неке друге бенефите, како би запослене задржали у својој фирми. Иначе, имају и клизно радно време, тако да они нешто старији који воде децу у обданиште почињу да раде од осам и завршавају у четири, а они млађи, који дуже остају у ноћном проводу, раде од девет до пет.

О КОМПАНИЈИ „КОМТРЕЈД“

Наша, а светска

Компанија „Комтрејд“ настала је 2001. године из „Комтрејд“ групације због потребе на растуће потражње за софтверским решењима на локалном тржишту. У почетку била је позната под називом „Спинакер Њу Технолоџис“, а данашњи облик и назив компанија је добила 2009. године, када су називи свих софтверских компанија унутар „Комтрејд“ система стандардизовани да би

ПОСЛОВНА ЗГРАДА „КОМТРЕЈД“ КРАГУЈЕВАЦ

се максимално истакле компетенције и искористила снага „Комтрејд“ брэнда.

Са компанијама у директном власништву у 11 држава Европе и Северне Америке и продајним канцеларијама на бројним другим тржиштима, „Комтрејд“ групација је међународна корпорација у пуном смислу речи. Међу 1.600 запослених у целом систему је преко 1.000 софтверских инжењера, од којих 500 у Србији. Ова компанија пружа својим клијентима свеобухватну услугу у области хардвера, софтвера, као и на подручју системских интеграција. Сва софтверска решења и ИТ услуге које пружа „Комтрејд“ прилагођена су конкретним потребама пословних организација која их користе у пракси. Пословна софтверска решења која „Комтрејд“ пласира на светском тржишту представљају изузетно атрактивне производе за којима постоји велика потражња, а тим у Крагујевцу је у претходном периоду био један од главних развојних стубова целе компаније.

– Ми смо ту веома флексибилни, важни су нам учинак и знање. Наши људи знају шта треба да ураде. Иначе, имају допунско здравствено осигурање, а с обзиром да

панију. Снага појединца значи снагу компаније и ми инсистирамо на томе. И они који имају по неколико сертификата појединачно су конкурентан на тржишту, па је самим тим и компанији додатно стало да их задржи.

Наша мисија је не само да запослимо људе у „Комтрејду“, него и да их обучимо, да их уведемо у свет бизниса и да подигнемо економију овде. Чињеница да ова компанија никада није тражила помоћ државе, којој сваке године на име пореза и доприноса уплати преко пет милиона евра, говори да чврсто стоји на својим ногама. Обећано је, међутим, да ће држава пружити руку домаћим ИТ компанијама, а захваљујући томе требало би да до јуна „Комтрејд“ у Крагујевцу прими још 200 софтверских инжењера.

је „Комтрејд“ озбиљна фирма, имају већу кредитну способност код комерцијалних банака, тако су преко 50 одсто запослених купили станове у последње три године, каже Атанасијевић и напомиње да у току године сваки од запослених има десетак дана за образовање и нове сертификате, чиме употпуњавају своје радне биографије, а тиме и ком-

почела

овде велики број контаката и познанаства.

■ Предност имају дипломирани

Да „Комтрејд“ компанија максимално подржава западноевропско-амерички приступ ширења технологије сведочи и чињеница да већ неколико година са локалном самоуправом, Универзитетом и Регионалном привредном комором води преговоре о изградњи технолошког парка у зони Универзитета, где би се концентрисале разне технолошке компаније.

– Веома смо заинтересовани за изградњу технолошког парка, јер су основа нашег развоја млади дипломирани инжењери. Иначе, прошле године у Крагујевцу је обједињена информатичка индустрија и основан информатички кластер који чине 25 компанија из Крагујевца. Улога чланица кластера је да једна другој помажу како би се заједничким снагама подигао ниво професионалног рада и довели нови послови у Крагујевац. Што се тиче технолошког парка, ми смо спремни да са градом заједно кренемо у ову инвестицију и да на простору од једног хектара направимо пословну зграду у којој бисмо запослили још неколико стотина наших суграђана, каже наш саговорник, објашњавајући како се врши селекција приликом запошљавања у овој компанији.

С обзиром да су заговорници целовитог система, будући кадрови пролазе кроз три фазе. Пошто је устаљена пракса да се запошљавају дипломирани студенти, међу којим су поједини по завршетку студија већ обучени за посао, будући да „Комтрејд“ организује обуке на факултету, проблем је што веома мали број одлучује да студира информатику на ПМФ-у. Због тога су се договорили са професорком Капла-

„ Срђан Атанасијевић: За последње четири године кроз „Комтрејдову“ летњу школу прође по тридесетак људи, од којих је по осморо добијало посао у овој фирми, а остали су се запошљавали у другим софтверским фирмама

ворник, објашњавајући како се врши селекција приликом запошљавања у овој компанији.

С обзиром да су заговорници целовитог система, будући кадрови пролазе кроз три фазе. Пошто је устаљена пракса да се запошљавају дипломирани студенти, међу којим су поједини по завршетку студија већ обучени за посао, будући да „Комтрејд“ организује обуке на факултету, проблем је што веома мали број одлучује да студира информатику на ПМФ-у. Због тога су се договорили са професорком Капла-

УЈЕДИЊЕНИ
РЕГИОНИ СРБИЈЕ

ДА РАДИМО
И ДА ЖИВИМО!

НОВА ПРАКСА – ЛИЗИНГ ЗАПОШЉАВАЊЕ

Радници на изнајмљивање

Иако у једној од највећих агенција за изнајмљивање радника тврде да они нуде сигурност и да се Закон о раду у потпуности примењује, ова област још увек није правно регулисана, па у Самосталном синдикату сматрају да се ове агенције баве незаконитим изнајмљивањем радне снаге

Пише Гордана Божић

Пошто је месец дана радио у једној кооперантској фирми, Ненад Ј. затражио је да, као све његове колеге, и он добије топли оброк. Већ наредног дана добио је отказ због таквог захтева, на који није имао никакво право, пошто је послодавцу био изнајмљен преко једне од неколико десетина приватних агенција, па фирма није имала никакве обавезе према њему.

Да овај случај није усамљен, сведоче и примери запошљавања младих људи у НИС-у, на пумпама. Приликом конкурсисања за посао касира и тачиоца горива, кандидати су у почетку били убеђени да ће радити за НИС, па су сходно томе и очекивали месечну зараду од око 60 хиљада динара, колику су примали стари НИС-ови радници. Претходно су морали да прођу обуку, онда су чекали одговор и тек када су потписали уговор сазнали су да не раде за НИС. Још када им је, на крају месеца, на рачун легла плата од 17 хиљада, изнајмљивање је било више него непријатно. Из месеца у месец њихове зараде су варирали, али готово никад нису прешле минималац.

Разлог је што они, уствари, нису радници ове нафтне компаније, већ су ангажовани преко неке од агенција које посредују у запошљавању. Ови, углавном млади људи, само су изнајмљени или, како их још зову, радници на лизинг, а њихов прави послодавац је агенција која их изнајмљује како НИС-у, тако и другим фирмама. Многима је ово био први посао, а налажење посла преко агенције повлачи за собом и пристанак на умањење радних права. Поред НИС-а, законску могућност ангажовања радника путем изнајмљивања од агенција користи и млекара „Мегле” и бројна друга

предузећа, а процењује се да је сваки други радник у „Фијатовим” компоненташима – изнајмљен.

■ Синдикат неповерљив према агенцијама

Оваквих агенција има 63, заправо толико је оних које имају дозволу за рад и као такве налазе се на веб презентацији Министарства рада и запошљавања. Њихово промовисање о државном трошку био је повод да се огласи Савез самосталних синдиката Крагујевца, који сматра да је „недопустиво и незаконито да државне институције подстичу рад послодавца и да врше бесплатну маркетиншку кампању за такве послодавце”. Председник тог синдиката Југослав Ристић објашњава да радници потписују уговор са агенцијом и у том случају послодавац према њима нема никакве обавезе.

Користећи и могућности које допушта наше законодавство, послодавци иду и корак даље. Нека предузећа преко агенције упуштају не само раднике обезбеђења, транспорта и других помоћних делатности, кад се и ако се за њима укаже потреба, већ и производне раднике из основне делатности.

- У сваком тренутку по-

слодавац може да каже да му тај радник није потребан, често им не исплаћује плату и нема никакву одговорност према њима. То је један од флексибилних облика запошљавања и у Европи и свету је прилично распрострањен, каже Ристић, објашњавајући да би он могао бити прихватљив у случају проширења посла или повећања обима производње, али невероватно је да се на тај начин примају радници у основној делатности.

Тако, на пример, у случају да два радника раде један поред другог на истим машинама, при чему је један од њих радник фирме, а други запослен преко агенције, мада су ангажовани на истим пословима,

УНАЈМЉЕНИ РАДНИЦИ НА БЕНЗИНСКИМ ПУМПАМА

имају потпуно различите услове рада. Осим што немају исте услове као остали радници и зараде су им минималне и углавном их плаћају 115 динара по сату.

Крагујевчанку Светлану Р.(54) агенција је изнајмила страном компанији као кафе куварницу.

- Разлика између мене и стално запослених у тој фирми јесте то што не могу да добијем кредит од банке, не добијам тринаесту плату, а здравствену књижицу ми оверава агенција, која ме је пријавила за рад на одређено, па ми на сваких шест месеци обнављају уговор и увек пише ново занимање, једном кафе куварница, па спремачица, чистачица, прича о свом искуству Светлана.

Наш саговорник из Самосталног синдиката каже да је очигледно да су фирмама које узимају раднике на лизинг они заиста потребни и мада могу да склопе уговор са њима на одређено време, прибегавају другој варијанти која им омогућава да избегну било какве обавезе према њима. Шта више, на сајтовима неких агенција стоји да нуде раднике за које нису потребни колективни уговори о раду.

Таквог радника предузеће може лако да се ослободи, јер и није његов радник и према њему нема никакву обавезу. Довољно је да се предузећу-клијенту из било ког разлога не допадне и биће замењен за мање од 24 сата неким другим радником који има уговор са агенцијом.

Иначе, Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености регулише послове које ове агенције могу да обављају, па је, између осталог, наведено да могу да посредују у запошљавању у земљи и иностранству, као и да спроводе поједине мере активне политике запошљавања на основу уговора са Националном службом. Ниједна ствака не односи се на изнајмљивање радника, па у Самосталном синдикату сматрају да се ове агенције баве незаконитим изнајмљивањем, а да Министарство рада то додатно подстиче. Исто тако, сумњају да „неко остварује противзакониту имовинску корист, јер на веб страници Министарства, коју плаћају грађани Србије, бесплатно пружа услуге маркетинга приватним предузећима”.

■ Инспекција толерише изнајмљивање

Запошљавање преко агенција у нашу пословну праксу ушло је, такође, на мала врата, а самом синдикату требало је четири године да увиди какву опасност крије Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености.

У Инспекцији рада Шумадијског округа знају за ову појаву, али до сада нису добили ни једну пријаву о повреди права радника по том основу. Свесни су да агенције имају већа овлашћења него што им то Закон допушта и то се толерише, јер је лизинг радне снаге у највише, кажу инспектори наша будућност, само што агенције иду испред закона.

Број регистрованих агенција у Србији које посредују у запошљавању указује на чињеницу да се не може ни претпоставити колико је радника ангажовано на лизинг. Та чињеница упућује и на закључак да поступак њиховог оснивања није превише захтеван. Закон прописује да агенција треба да буде просторно и технички опремљена и да има једног запосленог из области запошљавања.

У једној од највећих агенција негирају да је битан само интерес компанија и тврде да они и радницима нуде сигурност и да се Закон о раду у потпуности примењује и да нема никакве приче о било каквој врсти злоупотребе запослених нити сивој зони.

-То значи да они имају плату на време, да се порези и доприноси уплаћују на пун износ зараде, као и да имају плаћен годишњи одмор, боловање и све остало што подразумева Закон о раду, објашњава председник једне овдашње агенције за запошљавање који је желео да остане анониман.

Он је нагласио да их компаније контактирају, јер знају да могу у кратком року да добију квалитетан кадар. Међутим, синдикати су неповерљиви. За њих је изнајмљивање радне снаге још једна могућност да се на уштрб радника дође до ве-

„ЛИЗИНГ“ РАДНИЦИ НЕМАЈУ МНОГА ПРАВА КОЈА ОСТАЛИ ИМАЈУ: ЈУГОСЛАВ РИСТИЋ, ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА САМОСТАЛНОГ СИНДИКАТА У КРАГУЈЕВЦУ

МЕЂУНАРОДНА КОМПАНИЈА „АДЕКО“ ИМА ПРЕДСТАВНИШТВО И У КРАГУЈЕВЦУ

Иако су на листи агенција и велике међународне компаније, попут „Тренквалдера” и „Адеко”, који имају своја представништва и у Крагујевцу, у Самосталном синдикату и на њих гледају са великим подозрењем. „Тренквалдер”, рецимо, са „Електрошумадијом” има закључен уговор о пословно-техничкој сарадњи, као и за услуге посредовања у радном ангажовању трећих лица за читавање бројила и друге потребе. Мада тачни подаци о броју изнајмљених радника не постоје, процењује се да их у Србији има и до 50.000, а број агенција се константно увећава.

ће зараде, а председник Већа Самосталног синдиката наглашава да рад ових агенција мора коначно да се уреди и ограничи Законом.

- Мислим да агенције, ако се њихов рад уређује законом, морају да се ограниче у којим случајевима могу да изнајмљују раднике, да то не могу да раде у случају основне делатности предузећа. Ми немамо ништа против да то буде као што су некад радили оmlадинске задруге, али да не буде вид запошљавања који је трајан у животу једног човека. Мислимо да је то недопустиво, ма чији то стандард био, да ли је то европски или не знам чији, али није људски, сматра Ристић.

ЕВРОПСКА ПРАКСА

У Немачкој милион људи

Искуства говоре да је изнајмљивање радника пракса која постоји свуда у свету или се, као у нашем случају, постепено уводи. У Немачкој, на пример, у компанијама за изнајмљивање радника регистровано је скоро милион људи. Трећина помоћних радника који раде на градилиштима, попуњавају полице у трговинама, слажу робу у магацинима и сличне послове, у Немачкој ангажована је на лизинг. Идеја је да се флексибилно одговори на краткорочно повећање потребе за радном снагом. Дакле, предузећа изнајмљују раднике у случају привременог или сезонског повећања обима посла.

Међутим, нека предузећа су видела могућност значајне уштеде на јефтину изнајмљеним радницима у односу на стално запослене, у све већој мери је користе, па је то разлог због чега би Закон о раду требало да регулише ову област. Уколико би она остала неуређена, то би значило затварање очију пред праксом изнајмљивања радника, који код нас, свакако, већ постоји.

ДЕЧИЈИ ЛЕКАРИ РАДЕ БЕЗ ПРЕДАХА

Из Службе за здравствену заштиту предшколске деце неколико педијатара отишло у пензију, а Министарство још увек није одобрило пријем нових. Пораст респираторних инфекција прошле недеље додатно закомпликовао проблем, па су малишани на преглед чекали и по два сата

ПРОБЛЕМ У ДОМУ ЗДРАВЉА

Малишани два сата чекају на преглед

Родитеље који су своје малишане прошле недеље водили код лекара, поред бриге због болести детета, чекало је суочавање са још једном непријатношћу - препуном чекаоницом.

- Мој седмогодишњи син добио је високу температуру за време срећног празника. У уторак ујутру позвала сам амбуланту у Станову, где се иначе лечи, да питам када ради докторка. Добила сам информацију да ће у ординацији бити после подне. У амбуланту смо стигли нешто пре два. Чекаоница је била препуна. Никада није било тако. Неколико родитеља са децом стајало је напољу. Сестра на шалтеру рекла ми је да да ради само једна докторка и да има више од 30 пацијаната који су на реду пре нас. Већина је, по њеним речима, остала да чека још од прве смене, прича наша саговорница.

Одлучила је да, ипак сачекају на преглед, али код куће, јер је, према процени сестре, на преглед требало да чекају сат и по-два. Зато су супруг и она одлучили да оставе књижицу, дете одведу кући и врате се мало пре истека тог рока. Испред ординације су били око 16 сати, а прозвани су после пет-шест минута.

Многи се, међутим, нису досетили да поступе на сличан начин, па су били принуђени на вишесатно чекање на преглед. Гужва је била не само у амбуланти у Станову, која је била под највећим притиском, него и на осталим пунктовима где се лече предшколска деца, па и у самом Дечјем диспанзеру. Неколико револтираних сутрађана због овог проблема обратило се директорки Дома здравља и заштитнику права пацијената.

Оваквој ситуацији је, кажу у Дому здравља, „кумовао“ талас вирусних инфекција, али и чи-

њеница да је ова установа у протекла два-три месеца остала без неколико педијатара.

- Погодило се да неколико дана због празника нису радили сви пунктови, а у исто време се десила, малтене, епидемија респираторних инфекција. Кад су предшколска деца у питању вируси се обично шире као пожар, пошто се већина налази у колективима. Ипак, релативно брзо смо се организовали и већ у четвртак и петак гужве нису биле баш толике.

Почетком прошле недеље, међутим, поједини лекари обавили су и по 100 прегледа за смену, иако је норматив 30. Код малишана су стања углавном акутна, па је немогуће организовати здравствену заштиту тако да функционише на заказивање, каже др Јасмина Ивошевић, начелник службе за предшколску децу.

Оно што се, по речима наше саговорнице, може учинити јесте - не доводити децу на преглед за сваку ситницу.

- Имамо разумевања за родитељску забринутост, али није неопходно дотрчати код лекара чим дете добије температуру. Много тога могу да учине и сами. Најпре треба покушати да се температура снизи антипиретиком и туширањем. Дете обавезно треба напајати. Ако за дан-два не крене да спада температура онда треба доћи код лекара. Поједини уместо тога долазе и по неколико пута, објашњава др Ивоше-

вић. Управо због тога овдашњи педијатри непрекидно „пребацују“ норму. Прописаних 30 прегледа за смену примају само у летњим месецима, када су Крагујевчани на одмору, осталих месеци раде далеко више. Јењавањем сезоне вируса овај проблем биће, на жалост, само привремено решен.

Служба за предшколску децу се, наиме, стара о здрављу око 12.000 крагујевачких малишана. Поред централног Дечјег диспанзера, који се налази у кругу Клиничког центра, има још три амбуланте - у Станову, Брсници и на Аеродрому. До недавно је у њима радило укупно 18 педијатара. Сада их има 16.

- У протеклих неколико година одобрили смо четири специјализације из педијатрије, која је, иначе, дефицитарна у читавој Србији. Међутим, за школовање лекара потребно је време. Имали смо пех да су два педијатра отишла у пензију баш када је на снагу ступила забрана запошљавања. Посебно је због тога угрожен пункт у Станову. Организовали смо се тако да лекари из централног диспанзера долазе на испомоћ и то је, донекле, поправило ситуацију.

Још пре два месеца тражили смо од Министарства здравља да колегица која ради у Рачи пређе код нас. У питању је Крагујевчанка која већ годинама путује тамо и већ се практично налази у систему, тако да њен прелазак не би представљао ново запошљавање. Надамо се да ће смо ускоро добити позитиван одговор, каже др Бранимирка Свилар, директорка Дома здравља.

Питање је, међутим, како ће Министарство „преломити“, с обзиром на недавну процену да овдашњи Дом здравља има вишак запослених. Пацијентима који се тискају у препуним ходницима вероватно ће бити тешко да у то поверују, али по процени Министарства прекобројно је 35 лекара, 45 сестара и 20 административних радника.

М. ОБРЕНОВИЋ

БЕСЕДНИШТВО У ЧАСТ ЗОРАНА ЂИНЂИЋА

Диктатура је, нажалост, опет актуелна

Свако ко је вечерас изашао на бину да говори је апсолутни победник, пре свега због храбрости и уложене енергије, изјавила је студенткиња Јелена Томашевић, победница квалификационог такмичења у беседништву у част Зорана Ђинђића у Крагујевцу.

Једанаесторо младих покушали су да на свој начин одговоре на овогодишњу тему такмичења: „Залажем се за урбано, цивилизовано и европско друштво, а против диктатуре“, познати цитат др Зорана Ђинђића.

Победница Јована Томашевић представила се беседом под називом „Данга“. Друго место освојила је најмлађа такмичарка Василија Зошевић са беседом „Верујем, верујте и ви“, а треће место припало је студенткињи Анки Ђуричић која се представила беседом „Србија парадокса“.

На „Беседама у Зоранову част“ у Књажевско-српском тетару наступили су и Милица Биочанин, Јелена Ђорговић, Дубравка Богосављевић, Марија Јовановић, Немања Јарић, Сара Топаловић, Никола Белоница и Андреа Пантелић.

Такмичаре је оцењивао петочлани жири који су чинили: народни

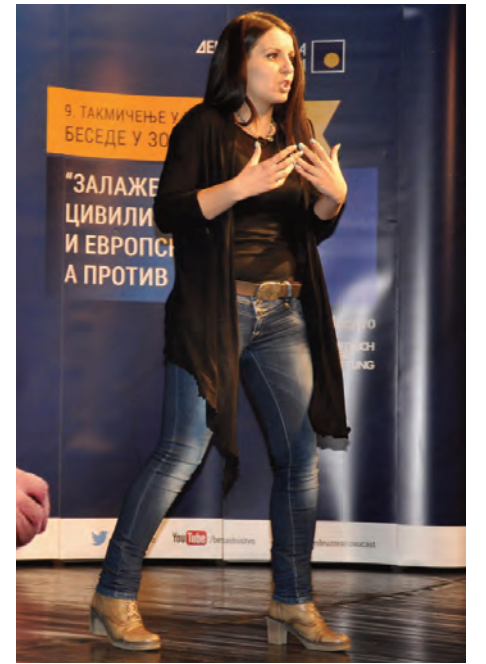
тиван начин изнели своје беседе. Оне су биле садржајне, јаке и укључивале су махом на лоше стране садашње власти и онога куда Србија данас иде“.

Драган Шутановац је задовољан чињеницом да више стотина младих људи у Србији и ове године учествује у „Беседама у Зоранову част“, што само говори да његов лик и дело и даље живи, а посебно код оних који су за његовог живота били деца.

„Тема о супротстављању диктатури је тема која је била у фокусу Демократске странке од њеног оснивања и сви беседници су веома добро разумели ову тему. Ипак, мање је битно чија је беседа била најбоља, важније је да данас млади људи говоре Зорану Ђинђићу у част и сигуран сам да би и сам Зоран био поносан на цело такмичење“, рекао је Шутановац.

Посетиоци и учесници/це квалификација у Крагујевцу имали су прилике да присуствују и отварању револуције карикатура Предрага Кораксића Коракса под називом „Зоран Ђинђић као инспирација“.

Демократска странка и Фондација др Зоран Ђинђић девети пут организују такмичење у беседништву под називом „Беседе у Зоранову част“, у знак сећања на првог демократског премијера Србије и председника Демократске странке др Зорана Ђинђића.

ПОБЕДНИЧКА БЕСЕДА ЈОВАНЕ ТОМАШЕВИЋ

СВИ УЧЕСНИЦИ СУ ЧЛАНОВИ ЖИРИЈА

посланик Драган Шутановац, новинарка Антонела Риха, члан Председништва Демократске странке Иван Јовановић, ортопед Бранко Ристић и уметник Горан Миленковић.

Јована Томашевић каже да се на такмичење пријавила јер осећа „револуцију према тренутној политичкој и социјалној ситуацији у Србији“. „Није лако говорити на такмичењу које носи име Зорана Ђинђића, велика је одговорност и не може на бини да се прича било шта“, поручила је она.

Председница жирија новинарка Антонела Риха је након такмичарског дела изјавила: „Диктатура је била веома инспиративна за такмичаре и такмичарке који су на емо-

ти најмање пет, а највише 100 васпитних група. Пошто је крагујевачка установа за децу имала двоструко више васпитних група, одлучено је да се подели на две.

Тада је пресечено да у вртићу „Бамби“ остане седиште Предшколске установе „Нада Наумовић“ којој ће припасти још и обданишта „Лане“, „Лептирић“, „Наша радост“, „Полетарац“, „Сунце“, „Црвенкапа“ и „Цветић“ и још девет одељења у основним школама. Новоформираној установи „Ђурђевдан“ седиште ће бити у „Џицибану“, а добиће и вртиће „Зека“, „Коли-

бри“, „Бубамара“, „Шврћа“, „Чуперак“ и „Невен“.

По речима Драгослава Милошевића, члана Градског већа задуженог за образовање, сутрашња одлука је само једна у низу корака који претходи формирању нове установе „Ђурђевдан“.

- Након овог акта Скупштина треба да освоји још неколико, оснивачку одлуку за стару и измену оснивачког акта за нову установу, затим треба урадити деобни биланс. Да би читав процедура била урађена до краја, пре него што се установа коначно подели, мораће да се уради и ребаланс буџета. То не значи нужно увећање пред-

виђених средстава, већ прерасподелу постојећих на две установе, објашњава Милошевић.

У Установи за децу „Нада Наумовић“ не могу да процене колико ће процес поделе трајати. Папири су, каже секретарка Марија Стевановић, већ припремљени, а урађен је извештај о попису имовине, али посла још има и биће урађен уз помоћ градских служби. У Градској Управи за образовање такође не очекују да ће нова установа почети са радом првептембра, када већ „традиционално“ скупштина одлучује о ребалансу буџета.

М. О.

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА

Корак ближе подели

Након сутрашње седнице Скупштине града крагујевачки вртићи биће на корак ближе коначно подели. Одборници локалне скупштине тада би требало да аминују одлуку Управног одбора Предшколске установе „Нада Наумовић“ којом се из ње издваја седам обданишта и 12 издвојених одељења у основним школама како би се формирала још једна установа за децу.

Пре два месеца донетим актом о новој мрежи установа на територији града је, подсетимо, одлучено да Крагујевац, уместо једне, убудуће има две предшколске установе – „Нада Наумовић“ и „Ђурђевдан“. Оправдање за овај потез пронађено је у Закону о предшколском образовању и васпитању који каже да јединица локалне самоуправе оснива предшколску установу која може има-

МНОГО РЕСПИРАТОРНИХ ИНФЕКЦИЈА: ДР ЈАСМИНА ИВОШЕВИЋ

МАЊАК ПЕДИЈАРА: ДР БРАНИМИРКА СВИЛАР

„ДУПЛА“ ЗАШТИТА ПРАВА ПАЦИЈЕНАТА

Примедбе на озбиљне пропусте, али и ситнице

Пише Јаворка Станојевић

У земљи чији здравствени систем две године чврсто држи последње место у Европи пацијенти имају иста права као становници богатих европских држава. Болесном човеку у Србији закон гарантује савесно и благовремено лечење, уз које иде обавеза медицинског особља да поштују његову личност, приватност и достојанство, као и да га тачно информишу о дијагнози и детаљима битним за прогнозу и ток лечења.

Дугачке листе чекања за многе захвате и дијагностичке процедуре, компликовано заказивање специјалистичког прегледа, дуг пут долажа до лека, плаћање анализа које здравствене установе нису у стању да обаве, покварени апарати, уз које, понекад, иду нељубазни и недоступни здравствени радници, показују да пацијенти у Србији немају много вајде од онога што им законодавац гарантује. Оправдање за то што многа права постоје само на папиру здравствене власти и државни апарат налазе у податку да земља која годишње за здравство може да издвоји само 260 евра по становнику оболелима пружа и више него што јој губер дозвољава.

Сиромаштво је аргумент којим се бране и поражавајући резултати испитивања корупције који показују да су здравствени радници на врху листе оних који траже и примају мито од болесника који су, такође, сиромашни.

У друштву коме правни систем није у стању да стане на пут злоупотребама често резултира бахатошћу која иде доглед да је један чачански доктор погрешно леченој пацијенткињи из Ивањице саветовао да се „жали водоводу“. Ако у овај ставимо бројне слике родбине која покушава да докаже да су њихови ближњи умрли због нестручних и неодговорних здравствених радника који, упркос тешким оптужбама, настављају да се баве лекарским позивом, није тешко закључити да пацијентово право није на високој цени у Србији.

Слика реалности у којој пацијенти немају ефикасно оружје за неравноправну борбу за оно што им по закону припада и услови које намеће приближавање ЕУнаметнули су промене које би са пута ка ефикасној медицинској помоћи елиминисале незаконите препреке.

Жалбе само у писаној форми

Пошто су права пацијената штитили такозвани пацијентови адвокати, које је запошљавала и плаћала здравствена институција, многи су сумњали да су им интереси послодавца пречи. Због овог сукоба интереса нови закон предвидео је да брига о правима пацијената пређе у надлежност локалне самоуправе. Поступајући по новим за-

ПЛАКАТ КОЈИ ГРАЂАНЕ ИНФОРМИШЕ О НОВОЈ ВРСТИ ЗАШТИТЕ

конским одредбама Крагујевац је, у децембру прошле године, при Секретаријату за здравство, формирао Одељење за послове заштите права пацијената, којим у својству саветника руководи правница Весна Димитријевић. Уз стручну помоћ још једног колеге правника, двоје лекара консултаната, Одељење покушава да помогне Крагујевчанима незадовољним лекарским услугама у државним и приватним ординацијама.

Према речима саветнице Весне Димитријевић, иако раде релативно кратко, до сада им се обратило

педесет незадовољних грађана, али је само осморо било спремно да уложи писану жалбу која би могла да послужи као основ за покретање поступака.

Процедура је таква да свако ко жели да уложи жалбу мора то да уради у писаној форми и да својим потписом стане иза својих тврдњи. Онима који нису у стању да сами сročе или напишу примедбу помажемо, али пријаве грађана који желе да остану анонимни, по закону, не можемо да прихватимо. Пошто добијемо пријаву и размотримо да ли је основана шаљемо је руководиоцима здравствених установа које одлучују на који начин ће санкционисати своје запослене. Од осам жалби које смо решавали оценили смо да су две основане. Једна се односила на нељубазност, а други пацијент је био незадовољан непоштовањем термина заказаног прегледа. Закључке смо проследили надлежном установи, али информације о томе шта су директори предузели немамо, јер нису у обавези да нас о томе извештавају, каже наша саговорница.

ВЕСНА ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕТНИЦА ЗА ПРАВА ПАЦИЈЕНАТА У СЕКРЕТАРИЈАТУ ЗА ЗДРАВСТВО

Брига о правима пацијената сада је у надлежности локалне управе, која финансира рад посебног одељења при Секретаријату за здравство, док о правима осигураника брину заштитници које плаћа Фонд здравственог осигурања. Првима се до сада обратило педесетак, а другима десетак незадовољних Крагујевчана

Скромно искуство Одељења које се брине о правима пацијената показује да су Крагујевчани задовољнијим услугама Клиничког центра, на чији рад се жалио само један, док је примедба на рад Дома здравља имало седморо пацијената. Примећено је, такође, да се велики број грађана обраћа тражећи савет или помоћ, али и да има оних спремних да се жале за ситнице.

Долазе незадовољни што су чекали пет минута дуже од заказаног термина, јер је докторка водила приватни разговор телефоном, има их који се љуте што им није преписан лек који су они хтели, или нису добили упут за специјалисту, или их лекар није упутио на ултразвук, скенер, није им дао упут за анализе које су захтевали. Најчешће је довољно да их саслушамо и дамо корисан савет што се види из податка да већина није ни захтевала покретање поступка, каже Весна Димитријевић.

Заштита права осигураника

Чињеница да је већина Крагујевчана који су кучали на врата саветника за права пацијената одустала од покушаја да истера правду говори бар две ствари: да се још увек плашимо да отворену пружи-мо прст ка онима у чије руке стављамо живот и здравље и да санкција која би евентуално стигла доктора или сестру, најчешће завршава на нивоу опомене, није вредна ризика изазивања осветничког гнева оних на које смо упућени.

Упоредо са саветницима чији рад финансира локална самоуправа у здравственим установама почели су да раде заштитници права осигураника, који се налазе на платном списку Републичког Фонда здравственог осигурања. Докторка Тања Дишић, чија канцеларија се налази у „четворци“, са колегама стационираним у Клиничком центру и Медицинском ради, од почетка године покушава да помогне грађанима да остваре права која им припадају по Закону о здравственој заштити. Њена улога је да им објасни која права имају и да им олакша да их остваре, али и које услуге не могу обавити на терет Фонда и због чега неке лекове, прегледе, или помагала морају платити из свог џепа.

Такође, иако то раде саветници, канцеларије заштитника помажу у случајевима када су пацијенти незадовољни третманом у здравственој установи. Докторка Дишић каже да је до сада примила десетак грађана који су имали потешкоћа у остваривању права у здравственој заштити.

Сви су дошли веома незадовољни, али кроз причу и наше на-

поре да решимо проблем углавном смо успевали да им олакшамо ситуацију и стекнемо њихово поверење. Иако се често чини да су захтеви пацијената претерани, увек полазимо од тога да је реч о болесним људима које треба саслушати, јер им је често најпотребније да их неко чује и покаже добру вољу да им помогне. Има, наравно, и озбиљних проблема који задиру у правну проблематику са којима обични људи, чак и ако су образовани, не могу да се носе у којим је наша помоћ драгоцене. Најчешће нам се обраћају труднице због нејасноћа око надокнада за боловање које муче и један број запослених. Пошто се, пре свега, трудимо да решимо проблем до сада смо поднели само једну пријаву. Тек смо на почетку рада, али судећи по томе да све чешће долазе или траже савет позивајући наш телефон, рекла бих да ће увођење институције заштитника осигураника врло брзо показати своју оправданост, каже наша саговорница.

Иако се њихов рад нашао под будним оком оних који штите пацијенте здравствене установе, према тврдњама др Дишић, показују

ДР ТАЊА ДИШИЋ, ЗАШТИТНИЦА ПРВА ОСИГУРАНИКА, СТАЦИОНИРАНА ЈЕ У „ЧЕТВОРЦИ“

спремност за сарадњу, што би требало да резултира већим задовољством пацијената.

Међутим, ни саветници за заштиту пацијентових права ни заштитници који брину да им не буде ускраћено ништа што им закон омогућава не могу никога да казне. Рука њихове правде стиже само до пружања прста и препуштања здравственој установи да одлучи хоће ли санкционисати, или зајмурити пред кршењем закона, гажењем нечијег достојанства, несавесношћу...

За случајеве који болесне и оне који су изгубили ближње највише боле као што су неблагоприятна, нестручна, несавесна или неуказана медицинска помоћ надлежни су судови и инспекције. Зато онима чији осећај за правду не задовољава то што ће доктор или сестра добити опомену, или у најгорем случају новчану казну, остаје да се обрате инспекторима и да крену на трновит пут доказивања пропуста у лечењу којим су само ретки изузеци успели да стигну до циља.

ЛЕКАРСКА КОМОРА СРБИЈЕ

Усвојити протоколе лечења

Један од начина да пацијенти добију какву-такву satisfакцију је обраћање Суду части Лекарске коморе Србије. Ово тело, поред институције јавне опомене, располаже и могућношћу одузимања лиценце. Према речима директорке др Тање Радосављевић, Комора лекара може трајно одузети право на рад само ако постоји правоснажна судска одлука, али има право да докторима привремено одузме лиценцу или да им забрани бавање одређеном облашћу медицине.

Иако сматра да је Закон о заштити пацијената који заштитнике измешта из окриља здравственог система добар почетак, др Радосављевић сматра да би то требало да

буде само међукорак у успостављању функционалног система заштите који није могућ без Закона о лекарској делатности.

Битно је да добијемо закон који ће тачно прописати шта су обавезе лекара и да коначно усвојимо протоколе лечења, јер ћемо на тај начин заштитити и лекара и пацијента. Кад постоји протокол по коме се тачно зна шта је лекар дужан да учини при постављању одређене дијагнозе и које кораке у лечењу она захтева, онда није тешко доказати да ли је било пропуста и да ли је неко направио грешку, каже др Радосављевић, додајући да би било добро да се саветници за права пацијената организују у посебну независну мрежу која би била финансирана из државне касе.

АКТУЕЛИЗОВАНА ПРИЧА О ОТМИЦИ БЕБА

Сумње и даље изједојају родитеље

Према незваничним подацима удружења „Родитеља несталих беба Србије“, на територији наше земље у последњих 40 година украдено је преко 10.000 беба, сваке године око 250, а месечно преко двадесет. Зато је ово Удружење покренуло кампању прикупљања потписа са циљем да се у Скупштини Србије донесе закон о несталим бебама и тако омогући процесуирање законски застарелих случајева

Пише Виолете Глишић

Ретнаест година живим у незнању да ли је моје дете живо или не. Постоје родитељи који су сумњали да су њихова деца жива, али код „других родитеља“, нису одустали од борбе и нашли су их и после двадесет година. Од државе само желимо да нам дају доказе, ако су деца заиста мртворођена да ставимо тачку на ту ствар, а ако нису да се испита ко је крив за то што су одвојена од својих родитеља.

Овако почиње своји причу за наше новине мајка која ни после 15 година не зна шта се 19. фебруара 1999. године десило у порођајној сали Клиничког центра у Крагујевцу. У болницу је дошла око 10 сати ујутру јер је имала болове. Прегледала је једино бабица и рекла да је све у реду и да све иде својим током. Око петнаест часова у њену собу ушла је група лекара и послала је на хитан ултразвук.

Сви су викали у глас, говорили да нешто није у реду и, на крају, да ми је беба мртва. То је био шок за мене, али сећам се да сам питала лекара како ће сада да ме породе. Ништа ми није одговорио. Онда је у собу ушао онижи човек јаке браде у зеленом оделу, укључио ми је инфузију и после тога је празнина у мојој глави. Не сећам се ни порођаја, иако сам се породила природним путем. Следеће чега се сећам је глас супруга који ме пита да ли сам добро. Било је то јутро следећег дана, објашњава наша саговорница.

Из Клиничког центра отпуштена је после седам до 10 дана, ни сама се не сећа, а отпустили листу која би то тачно утврдила никада није добила. Иако је њен супруг инсистирао да види тело бебе, оно им никада није показано, нити су добили обдукциони налаз, који су лекари по закону морали да им покажу.

Користе се траумом родитеља

Између приче наше саговорнице и других жена које сумњају да су им бебе украдене по рођењу постоје бројне сличности, па је временом постао јасан и шаблон по коме су се лекари понашали. У овом удружењу кажу да су најчешћи изговори били да дете није преживело због обмотане пупчане врпце око врата, инфекције, недовољно развијених плућа или деформитета мозга. Породице су углавном

ПЕТИЦИЈУ РОДИТЕЉА У КРАГУЈЕВЦУ ПОТПИСАЛО 2.000 ЛУДИ

биле опијене лекаментима, а у неким случајевима, мисле чланови овог удружења, подметани су им на потпис документи којима се одричу своје деце, а за које су оне мислиле да су отпусне листе. У случајевима у којима су бебе рођене живе и здраве одношене су у инкубаторе под разним изговорима, а после неколико дана проглашавају мртвим.

Иако су лекари обавезни, по закону, да на инсистирање родитеља покажу тело мртвог детета, то у највећем броју случајева није чињено, због, како су објашњавали, тешких психичких последица које таква приказ може имати на следећу трудноћу.

Ако родитељи не желе да виде дете, доктори су дужни да начине службену белешку да су они одбили да га виде и преузму и тада оно иде у ЈКП „Градска гробља“ на сахрањивање. Међутим, мој супруг је инсистирао да му га покажу и они су му тада рекли да је мој живот у опасности и да боље брине о томе. Ипак, ми смо после неколико година дошли до смртнице на којој је стајало само моје име, иако је обавезно ту буде уписан и пол детета

та које је послато на обдукцију. Таквих грешака има у свим случајевима и оне су разлог за сумњу, истиче наша саговорница.

Да све ово није само теорија завере, у овом удружењу документују и примерима родитеља који су своју децу пронашли и после више од две деценије. Најчешће су до података долазили од учесника у ланцу трговине, који после толико година нису могли да живе са кривицом. Они су открили и имена људи који су децу купили, па је у случајевима када је дете пунолетно и пристане на ДНК анализу и доказано да су оптужбе биле истините. Међутим, ниједан судски спор није покренут јер се радило о случајевима који су по закону застарели.

Зашто институције ћуте?

Да би натерали државу да енергичније реагује, у августу прошле године формирано је удружење

„Родитељи несталих беба Србије“, чији је циљ да се усвоји Закон о несталим бебама, који би омогућавао процесуирање застарелих случајева и превенцију беби трафикинга. У њему је тренутно око 5.000 чланова, углавном родитеља нестале деце, али и њихови рођаци и пријатељи који желе да им пружи подршку. Они објашњавају да не верују да је свако дете за које су им лекари рекли да је мртворођено сада живо, али да мора постојати закон који ће родитељима доказати да нису у праву.

Зато је у Крагујевцу организовано потписивање петиције да би се Скупштини предложило усвајање закона којим ће бити омогућен потпуни увид у болничку документацију и архиву породилишта, матичних и служби за социјални рад.

Постоји „празан ход“ од тренутка када се беба роди док не буде уписана у матичне књиге. Она је тада НН лице и у највећем броју случајева то је период када се овакве ствари дешавају. Трговина бебама је развијен криминал и увезане су све институције, од лекара преко матичних и социјалних служби. Јер, како неко може да дође у оп-

МИЛАНКА МОМЧИЛОВИЋ, ПОВЕРЕНИК УДРУЖЕЊА „РОДИТЕЉА НЕСТАЛИХ БЕБА СРБИЈЕ“

штину и пријави бебу без потврде из породилишта, а ако је има онда је она лажна. Чак и да кажу да је беба усвојена морају да поседују огромну документацију којом би то доказали јер је усвајање дуготрајна процедура, објашњава Миланка Момчиловић, повереник удружења за Шумадијски округ.

Родитељи захтевају да се промени и начин поступања према мртвим новорођенчадима, односно да се она не могу испоручивати ЈКП „Градска гробља“ без специјалних одобрења. Такође, потребно је увести обавезну ДНК анализу бебе и постељице да би се утврдио прави идентитет, јер су запослени у јед-

АНКЕТНИ ОДБОР СКУПШТИНЕ

Без конкретних резултата

Тема трговине бебама је посебно актуелизована 2006. године, када се група родитеља изборила за формирање посебног Анкетног одбора у оквиру Скупштине Србије који би се бавио случајевима несталих беба. Одбор је конституисан 20. јула 2006. године, а за председника је изабрана Живодарка Дацин.

Задатак Одбора био је да се прикупе информације и предузму неопходне мере, пре свега у законодавној области, да би се сазнала истина о постојећим и спречили будући случајеви беби трафикинга. Анкетни одбор је предложио формирање специјализоване јединице, коју би чинили стручњаци који се баве кривним деликтима, организованим криминалом и трговинском лудима, а која би директно одговарала Министру унутрашњих послова.

Током свог рада Одбор је разговарао са родитељима несталих беба и поднео неколико десетина извештаја председнику Народне скупштине, али до данас ништа значајније није урађено. Према подацима које је одбор објавио 2008. године, забележено је 3.000 случајева отмица беба, а предвиђа се да је тај број данас више него удвостручен.

ном шпанском породилишту недељама родитељима показивали исту залеђену бебу. Према мишљењу родитеља, неопходно је увести и стални видео надзор у породилиштима, као и извештаје у којима ће писати колико је у свакој смени било порођаја, царских резова и мртворођених беба.

Посебно смо задовољни што је штанду прилазило много младих људи који се интересују јер не желе да оваква судбина задеси и њих. У Крагујевцу смо сакупили 2.000 потписа, у акцији су нам помогли Срећко Алексић и „Двери“, а медији нису били превише заинтересовани за ово што радимо. И поред тога, убеђена сам да ћемо сакупити потребне потписе, а онда је већ на држави да нам да одговоре, јер су нас до сада све институције игнорисале, истакла је Миланка Момчиловић.

Са акцијом прикупљана потписа се наставља, па ће се поред Крагујевца, Београда, Ниша и Новог Сада, она бити одржана и у мањим местима у Србији. Родитељи који су се сусрели са оваквим случајевима напомињу да треба младе информисати да би пазили шта се око њих дешава у породилишту, шта им лекари говоре и шта потписују, да се не би нашли у оваквој ситуацији годинама касније.

Као мера подршке у плану је и оснивање посебног СОС телефона, који ће грађани моћи да позивају у случајевима мртворођених беба, како би мобилна екипа састављена од чланова удружења могла да помогне родитељима и од лекара тражи потребна објашњења, а све у циљу да се неко не би окористио трауматичним стањем родитеља. Могу се обратити и лично Миланки Момчиловић, на телефон 060 341 06 97.

КЊИГА О БЕБИ ТРАФИКИНГУ

Бебе продаване у Америци и Европи

У Србији су регистрована два главна облика трговине бебама: крађе у породилиштима и злоупотреба беба при усвајању. Најчешћи разлог овог облика криминала је продаја беба паровима који не могу да имају своју децу. Родитељи су до сада поднели преко 1.500 кривичних пријава јер им у болници нису показали тело преминуле бебе, а неки су дошли и до података да њихове бебе никада нису сахрањене на за то предвиђеним гробљима.

За последњих 15 година поднето је 2.000 пријава родитеља који сумњају да су им деца украдена по порођају.

У својој књизи „Рођени да нестану“, која је посвећена овом облику криминала, Миша Ристовић наводи да је беби трафикинг врло профитабилан, а да се у ланцу налазе лекар, бабица, патолог, матична служба и наручилац бебе. Он је истакао да се срп-

јућим, против оних који су у том ланцу препродаје учествовали и даље не могу ништа док се не донесе нови закон. Књига је забрањена одмах по објављивању, а чланови удружења су је на потписивању петиције делили заинтересованима, јер се не може наћи у продаји.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
Градска управа за послове локалне самоуправе
и опште управе

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

О ПОСТУПКУ ОДЛУЧИВАЊА О ПОТРЕБИ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ЗАТЕЧЕНОГ СТАЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам и заштиту животне средине, Служба за заштиту животне средине, обавештава јавност да је на захтев носиоца пројекта „Vip Mobile“ д.о.о., ул. Омладинских бригада 11070 Нови Београд, донето Решење број: III-05-501-46/14 (веза:III-06-501-502/13) и спроведен поступак одлучивања о потреби израде студије о процени утицаја затеченог стања на животну средину Пројекта – радио-базне станице "KG3423-01 KG Крагујевац Плаза", реализованог на кп.бр. 5374/3 КО Крагујевац 3, у Булевару Краљице Марије, Град Крагујевац.

У спроведеном поступку донето је Решење да за предметни објект није потребна израда студије о процени утицаја затеченог стања на животну средину, будући да се за планиране карактеристике пројекта, уз примену важећих техничких норматива и стандарда прописаних за коришћење и одржавање ове врста објеката, као и одговарајућих мера заштите које су утврђене наведеним решењем, односно услова које су утврдили други овлашћени органи и организације, не очекују значајни негативни утицаји на чиниоце животне средине у току коришћења пројекта.

Донето решење заснива се на анализи захтева носиоца пројекта и података о локацији, карактеристикама и могућим утицајима пројекта на животну средину, при чему су узети у обзир прописани критеријуми за пројекте наведене у Листи II Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08) и Стручне оцене оптерећења животне средине (затечено стање) у локалној зони базне станице мобилне телефоније коју је израдила - Лабораторија „W-LINE“, Аутопут за Загреб 41и, 11077 Београд, овлашћена за послове систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини.

Представници заинтересоване јавности могу изјавити жалбу на донето решење у року од 15 дана од дана објављивања овог обавештења. Жалба се изјављује Министарству енергетике, развоја и заштите животне средине, а подноси се преко првостепеног органа.

Обавештење се објављује на основу чл. 10. став 7. и чл. 29. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр.135/04, 36/2009).

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Крагујевац

ЈАВНИ ПОЗИВ

Свим заинтересованим правним и физичким лицима, са територије града Крагујевца, који располажу слободним пословним и магацинским простором

1. Ако располагате пословним простором, на територији града Крагујевца, који је погодан за обављање производних или услужних делатности у области занатства или индустрије, као и слободним магацинским простором, позивамо Вас да о томе доставите податке.

2. Циљ овог позива је формирање базе о расположивом пословном простору на територији Града у приватном власништву, који би се понудили потенцијалним домаћим или страним инвеститорима који су заинтересовани за обављање делатности на територији града Крагујевца.

3. Пријава на јавни позив треба да садржи:

- лист непокретности,
- скицу основе објекта из пројекта,
- податке о доступности прилазу објекта,
- податке о власнику објекта са контактима,
- фотографије објекта (ЦД формат).

4. Пријаву са траженим подацима доставити на адресу:

Градска управа за послове локалне самоуправе
и опште управе
Секретаријат за привреду, спорт и спортску
инфраструктуру (канцеларија 506)
Трг слободе 3
34000 Крагујевац
са назнаком „За јавни позив“.

Јавни позив је отворен до краја текуће године.

„ГРАДСКА ГРОБЉА” СТО ПОСТО ПОВЕЋАЛА ЦЕНУ ЗАКУПА ПАРЦЕЛЕ

Јесу - нису скупљи од других

Од 1. фебруара на снази је нови ценовник услуга Јавно-комуналног предузећа „Градска гробља”. Према званичном одговору Градског већа цене услуга увећане су за 5,5 одсто, иако је ово предузеће било рекордер према висини захтева за корекцију цена са 25 одсто. Услуге које „Градска гробља” пружају јесу поскупеле за 5,5 процената, уз образложење Градског већа да грађани тиме не трпе јак ценовни удар, али је за такозвано продужење закупа, односно десетогодишњи закуп гробног места, одобрено повећање цене за целих 100 одсто, са 1.613 на 3.320 динара.

С обзиром да се најчешће закупљују двогробна места, од фебруара то кошта 6.640 динара. За надлежне постоји оправдање у томе да је стара цена била нереално ниска, а и плаћа се једном у деценији. Директор „Градских гробља” Милун Петковић каже да грађани, аки им је тако лакше, могу изабрати хоће ли и закуп плаћати годишње - по 332, односно 664 динара.

Када је већ тако не треба заборавити да се годишње плати и цена услуге одржавања гробног места, (по новом увећана 5,5 одсто), што износи 582 динара или 1.164 за двогробно место. Тако ове две ставке за двогробно место годишње коштају 1.824 динара.

■ Конкурентни на тржишту

Да ли ће то грађанима бити много, видеће се. Директор Петковић признаје да овог тренутка „Градска гробља” потражују око 55 милиона динара за неплаћене обавезе грађана, а питање је колико је тај дуг наплатив. Овако велики износ образлаже чињеницом да има доста породица које по деценију, две и дуже не брину о гробовима, не плаћају одржавање и продужење закупа. Гробна места би, уз покретну и непокретну имовину која остаје иза покојника, требало да буду предмет оставинског поступка, али ретко ко од наследника размишља о томе.

Раније руководство је, једног тренутка, баш због великих дуговања

Услуге „Градског гробља” поскупеле су за 5,5 процената, али је зато десетогодишњи закуп гробног места, који се обнавља, скупљи за целих 100 одсто, те је са 1.613 скочио на 3.320 динара. А, с обзиром да се најчешће закупљују двогробна места, од фебруара то кошта 6.640 динара. Управа има оправдање да је стара цена била нереална, а и плаћа се једном у деценији

УРЕЂИВАЊЕ НОВИХ ГРОБНИХ МЕСТА НА „БОЗМАНУ”

две деценије. Гробно место се плаћа када се купи, па није јасно зашто се онда обнавља закуп.

Директор Петковић каже да, пошто је свега пет месеци на челу предузећа, не може да тврди када је уведена категорија продужења закупа, али, како он каже, постоји годинама, јер гробна места се према закону не продају већ закупљују. Према његовим речима, признавало се то или не, предузеће је конкурентно на тржишту на коме се надмеће са приватним предузећима и није скупље са ценама услуга од других.

Гробна места на гробљима којима располаже предузеће - Варошко, Палилулско, Сушичко и Бозман, мада једино на Бозману има слободних парцела у понуди, нису много скупља од сеоских гробља, тврди Петковић и додаје да, у ствари, нису за поређење. Треба урачунати градску бетонску припрему парцеле, опсег, облогу од вештачког камена, гранита.

Ценовник „Градског гробља”, када се говори о основним ставкама, показује да, на пример, на Бозману једногробно потпуно опремљено место, са опсегом од вештачког камена, кошта 97.895, а двогробно 125.485 динара. Место опремљено висококвалитетним гранитом

- Раније је било прича о монополском положају предузећа, а гроб треба опремити и на сеоском гробљу. Такође, нисмо скупљи од других градова. Цена основног једногробног места које је опремљено износи око 90.000 динара, а ми у понуди имамо парцеле са бетонском припремом, управо да би све било у линији. Дакле, само тај оквир и место кошта 50.800 динара. Наравно, све остало је на тржишту и породица може изабрати услуге приватних предузетника, али бар од када сам ја на месту директора тврдим да радимо најквалитетније опсеге и стазице око гроба. Смањили смо и маржу на остале услуге управо да бисмо били конкуренти, тако да се у износ од 36.000 динара, који иначе, одобрава и рефундира Фонд за пензијско и инвалидско осигурање може уклопити све, уколико постоји гробно место. И пристојан сандук, остала опрема за покојника, превоз, копање раке. Али, захтеви су различити и има сандука по цени од око 8.000 динара, док је средња цена 15.000 динара, али се купују и они који коштају преко 150.000 динара.

Ми можемо понудити и отплату на 12 рата, мада најчешће људи желе да све исплате у што краћем року. Да уплате 30 или 50 одсто одмах, а остало на рате. Наравно, најлакше је када је парцела раније обезбеђена, па вођени тиме размишљамо да понудимо и куповину гробног места преко административне забране на плату, наводи Петковић.

Постоји још једна новина у фебруарском ценовнику услуга, а то је улазак возилом унутар гробља. Директор Петковић тврди да су били приморани на такав потез, па улазак путничким аутомобилом кошта 150 динара, аутомобил са приколицом 200 динара, а улазак теретним возилом 400 динара. Да ли грађани не годују?

На дан сахране не наплаћујемо ову услугу, а осталим данима да, али не да бисмо зарадили новаца, већ пре свега да одвратимо грађане да без оправданог разлога улазе аутомобилима на гробље. Не желе да пешаче ни 50 метара. Ставе пропадају због терета. Иначе, инвалидна лица су ослобођена од плаћања, а размишљамо да уведемо повластицу за старије особе које свакодневно долазе на гробље. Уколико желе да уђу аутомобилом понудићемо месечни паушал по цени која је 50 одсто нижа од износа који се добија када се помножи са дневном услугом, за кључује Петковић.

Александар ЈОКИЋЕВИЋ

НАЈЛЕПТИЈА ПАРЦЕЛА ЈЕ 50.800 ДИНАРА: МИЛУН ПЕТКОВИЋ

грађана најављивало ексхумацију око стотину покојника, углавном на Варошком гробљу, но од тога се, бар за сада, одустало. Било је, открива Петковић, појединачних случајева ексхумације и сахрањивања остатака покојника у заједничку гробницу на Бозману, како би гробно место поново било у промету, а можда се, уколико не буде других решења, и посегне за том непопуларном мером. Ипак, за сада се размишља о опоменама и тужбама.

Међутим, градом непрестано круже приче о тешко схватљивим проблемима у пословању „Градских гробља”, пошто, како се најчешће коментарише, папрено наплаћују своје услуге. А, сада још и „провукоше” 100 посто за закуп. Многи суграђани тврде да „продужење закупа” није ни постојало, примера ради, пре

кошта 153.971 или 229.317 динара двогробно, наглашава Петковић.

У услуге спада и превоз покојника, а цена превоза од Клиничког центра до мртвачнице на Бозману је 2.288 динара, копање дупле раке по дубини, што је, додаје Петковић, чест захтев, износи 11.794 динара, а сахрањивање 7.802 динара. Ако тако може да се каже, повољност копања дупле раке по дубини је, пошто је то законом дозвољено, могућност да се сместе четири сандука у двогробној парцели.

■ Шта је то монопол?

На питање колико породица коју изненади смрт ближњег, а немају закупљено гробно место, треба да издвоји новца да би се, како народ каже, спровело све, директор Петковић одговара:

Да ли је Небојша Перишић имао своју „жуту минуту“ због прекинутог састанка са представником МЗ Багремар, или зато што су му досадила обећања око изградње игралишта, тек он је ван просторија клуба претукао Мирослава Лазаревића и Живорада Станојловића, бившег и садашњег председника МЗ Багремар

Д а све чешће људи узимају правду у своје руке и кад треба и кад не треба, поготово када на столу стоји флаша ракије, показало се и на примеру обрачуна председника Фудбалског клуба „Багремар“ са председницима, бившим и садашњим, Савета грађана МЗ Багремар. И то само зато што су једни обећавали у политичким кампањама изградњу фудбалског игралишта, које никако да почне да се гради, а други нису реализовали та обећања.

Због тога је Небојша Перишићу, председнику ФК „Багремар“, „пао мрак на очи“ и кроз руке је пропустио најпре актуелног председника Месне заједнице Мирослава Микија Лазаревића, не марећи што је човек бар 30 година старији од ње-

ПРОСТОР ИСПРЕД МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ГДЕ ЈЕ НАПАДНУТ МИРОСЛАВ ЛАЗАРЕВИЋ

НАПАДНУТИ БИВШИ И АКТУЕЛНИ ПРЕДСЕДНИК САВЕТА ГРАЂАНА МЗ БАГРЕМАР

Пребијени због фудбалског игралишта

га, а затим је прешао и на његовог претходника Живорада Станојловића, који је на тој функцији провео равно 12 година.

Испоставило се, наводно, да је Станојловић својевремено нешто обећавао фудбалерима, а Лазаревић, који је релативно скоро ступио на дужност, због тога извукао дебљи крај, упркос чињеници да је помогао клубу, како сам каже, да им се отпише дуг за струју од преко 400.000 динара, дао металне конструкције са пијаци за игралиште, издејствовао им да остану у пословном простору који им је дала општина, иако ништа не плаћају... „Улични меч“ се одиграо 17. фебруара у вечерњим сатима по већ виђеном сценарију. Али, ракија с тим чином очито и нема много везе, јер нико од присутних није давао утисак опијености, а сам Перишић је након алкогестирања имао свега 0,45 промила алкохола у крви, из чега произилази да се ту није радило о пијанству, него о нечем другом што ће на суду морати да се разреши.

■ Прекинут састанак

По Лазаревићевој причи, њега је позвао Небојша Перишић око 19,20 сати на мобилни телефон да у својству председника Савета грађана МЗ дође у клуб ради договора. После

двадесетак минута пристигао је у просторије клуба где су га чекали Небојша Перишић, Драган Гурски, Предраг Милошевић-Педа и још једно њему непознато лице. Повео се необавезан разговор око клуба (дугова за струју, конструкције Градске тржнице и слично) и све је текло у нормалној комуникацији.

Перишић се том приликом жалио како му град није ништа помогао и поред силних обећања у предизборним кампањама, затим на предходног председника Савета и, уопште, на све оне који не помажу фудбалски клуб. За време састанка десило се да је Лазаревића нешто после осам сати позвала супруга да дође одмах до куће јер је кошницица позлило, па да обавести њеног сина о томе.

Након тога, објашњава наш саговорник, Перишић је провокативно позвао Живорада Станојловића да га чека један пријатељ и да одмах дође у клуб, коментаришући да хоће да он испред њега каже шта је све обећано, а није учињено у вези помоћи. Лазаревић је прокоментарисао да га то не интересује и да мора да иде кући, а и да нема намеру да слуша нешто што му је потпуно непознато. Изашао је сам из просторија фудбалског клуба и упутио се ка кући.

Убрзо ме је Перишић испред просторија МЗ (Илинденска 20А) мучки са леђа напао, задавши ми снажан ударац песницом у пределу зуба, при чему су ми спале наочаре. Када сам се савио да их дохватим, задао ми је више удараца у пределу главе и леђа. Био сам у шоку јер није постојао никакав разлог ни повод за то. Псовао је политичаре и гласно претио. Почео је да ме вуче како би ме вратио у просторије, али сам се ја одупрео томе, каже Лазаревић, додајући да су притрчали Педа и секретар Клуба и покушали да га зауставе, али без успеха.

Ја сам осетио у устима крв и испљунуо један зуб, напилавши и други који је висео. У моменту сам се отрглао и потракао низ улици. Он ме је готово сустигао и снажно замахнуо ногом да ме удари, али је промашио

ПРОСТОРИЈЕ ФУДБАЛСКОГ КЛУБА „БАГРЕМАР“

и од силине замаха пао на асвалт. Погледао сам ка улазу у клуб и видео Жики Станојловића како стоји са једном особом која је изашла из просторија и све посматрала. Отрчао сам у бифе „Багремар“ и одатле позвао полицију, каже Мирослав Лазаревић.

Након давања података и изјаве отишао је у Хитну помоћ, најпре у зубну ординацију, затим на пријемно, у хируршку ординацију и ОРЛ, обавио потребна снимања. Констатоване су, како он тврди, тешке телесне повреде и са налазима се јавио у дежурну службу МУП-а, где ми је узета детаљнија изјава.

Извалио ми је вилици и избио зубе, зар то није тешка повреда? Још ми је задао 10 удараца песницом по глави и телу када сам пао. Шта је требало да ми још уради, пита се огорчено Лазаревић.

Међутим, у полицији нам је потврђено да је Лазаревић заиста повређен, али се лекари још нису изјаснили око квалификације његових повреда, те да је против његовог нападача Н. П. (32) из Крагујевца поднета кривична пријава Основном јавном тужилаштву под сумњом да је починио кривично дело насилничко понашање, мада је могућа касније и преквалификација дела.

Са нападачем је у полицији обављен разговор, али се не саопштавају детаљи његове одбране због чега је насрнуо на председнике МЗ Багремар. Али, каже се да је истом приликом Н. П. имао расправу и са Ж. С., кога је стискао рукама за врат, а потом и ударао. И он је највероватније поднео пријаву против нападача јер има индикације да му је напсло једно ребро.

За разлику од бившег председника, актуелни ће правду тражити и

кроз приватну тужбу, како каже, из разлога што на тај састанак није био позван, или боље рећи намањен, као Мирослав Лазаревић, него као службено лице – председник Савета МЗ Багремар.

■ Осуда поступка

Протесну ноту због овог немилог догађаја послали су и из Месне заједнице Багремар, у којој се каже да је брутално нападнут њихов председник, кукавички с леђа и без икаквог повода, истичићи и ко је његов нападач.

Како не постоји никакав повод за овакво понашање, једини мотиви су дугогодишња неиспуњена обећања градских власти око изградње фудбалског терена, која су по правилу потенцирана током изборних кампања, а до данашњег дана је већ ома мало урађено.

Искавши бес насилничким понашањем Перишић је нанео тешке телесне повреде председнику Савета грађана, који нема никакве везе са ФК Багремар, нити било какве ингеренције у том правцу. Тим пре што је град клубу уступио пословне просторије на коришћење без икакве надокнаде, каже се у саопштењу.

Надлежни органи презуели су случај и добиће се епилог на суду, али остаје горак утисак да појединци своје фрустрације испољавају на недужним званичним лицима, у овом случају само зато што је Лазаревић председник МЗ. Само да не испадне да је за све крива ракија која се пила у клубу и тако подгрејала атмосфера и амбијент за равнање рачуна са представницима власти. Лазаревић тврди да нико није тада показивао знаке припитости и да је сам попио с њима само један сок.

Елизабета ЈОВАНОВИЋ

РЕАГОВАЊЕ

Избор смо препустили корисницима

(„Глуви телефони“, „Крагујевачке“ број 246)

У тексту „Глуви телефони“, објављеном 20. фебруара 2014. у штампаном издању листа „Крагујевачке недељне новине“, наведено је неколико тврдњи за које Републичка агенција за електронске комуникације (РАТЕЛ) сматра да захтевају деманти и објашњење, нарочито имајући у виду да је текст објављен без обраћања РАТЕЛ-у.

Од самог почетка примене услуге преноса броја, оператори и РАТЕЛ су се сусрели са великим бројем жалби корисника у вези са говорном поруку, и то како од корисника који су позивали пренете бројеве, тако и од корисника који су свој број пренели у другу мрежу.

Ова услуга је активна од 1. јула 2011. године, а закључно са 1. фебруаром 2014. године између три

оператора мобилне телефоније у Републици Србији пренето је више од 194.000 бројева.

Како од дана увођења преносивости броја више није било могуће знати у чијој мрежи се позвани број налази само на основу позивног броја (060, 063, 064...), протоколом о начину примене Правилника о преносивости броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама био је предвиђен и начин обавештавања корисника да је позвани број пренет у другу мрежу, и то путем говорне поруке која гласи: „Позивате број који је пренет у xxx мрежу. Молимо сачекајте да се успостави веза“.

Међутим, спроведене анализе од стране сва три оператора показале су да је више од 30 посто

позива ка пренетим бројевима прекидано пре успостављања везе. Након неколико састанака са операторима и консултација са представницима удружења за заштиту потрошача, закључено је да се промени логика обавештавања корисника, односно да се корисницима препусти избор да ли ће примати поруку о преласку позваног броја у другу мрежу или не.

Републичка агенција за електронске комуникације (РАТЕЛ)

Објашњење редакције: Текст „Глуви телефони“ је, као што је из наслова и видљиво, саопштење за јавност Националне организације потрошача

ПОЛИЦИЈА

Заплењено 226 грама сканка

Тридесетчетворогодишњи Б. Ј. из Крагујевца ухапшен је 24. фебруара и полиција му је одредила меру задржавања у трајању до 48 сати, под сумњом да је починио кривична дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога и недозвољено држање оружја и експлозивних материја.

Претресом стана М. К. (52) из Крагујевца, против којег ће такође бити поднета кривична пријава, полиција је пронашла 226 грама опојне дроге „сканк“, коју је Б. Ј. оставио код њега на чување. Полиција је код Б. Ј. пронашла и пиштољ са припадајућом муницијом.

Наредног дана Б. Ј. је спроведен надлежном тужилаштву.

Сам себе ранио

Основном јавном тужилаштву полиција је поднела кривичну пријаву против С. П. (19) из Крагујевца, због постојања основа сумње да је починио кривично дело лажно пријављивање.

Сумња се да је овај младић, 11. фебруара, у насељу Бубањ, сам себе ножем убо у бутину леве ноге, а касније полицији пријавио да је над њим извршено разбојништво, у коме му је одузет новац у износу од 130 евра и 3.000 динара.

Приликом самоповређивања он је задобио лаку телесну повреду.

ХРАБРИ АЛЕКСАНДАР ПРИЈОВИЋ НЕ ОДУСТАЈЕ ОД БОРБЕ ДА ПРОХОДА

Подршка ватерполиста даје наду

Младића са урођеним тешким деформитетом кичменог стуба дели 26.000 америчких долара да стане на своје ноге и прохода. До сада сакупљено новца тек толико да се резервише термин за хируршку интервенцију на Тајланду, а крагујевачки ватерполисти дали су свој пуни допринос

Мој први циљ је да проходам, а онда да одем на Олимпијаду која ће се одржати у Малмеу 2016. године. Одувек сам имао ту жељу, али је она од недавно постала још јача. То се десило од момента када сам се вратио с Тајланда и видео да ствари крећу на боље. Лекари из Кине верују да ћу коначно стати на своје ноге и живим за тај дан. Сада вежбама за државно првенство Грчке у пливању као члан „Плегија спорта“. Себе сам одувек видео у спорту, започиње своју причу осамнаестогодишњи Александар Пријовић, ученик треће године Економске школе, који бије тешку битку са животом и изгара у тренинзима пливања.

Рођен је 4. марта 1996. године у Прибоју са тешком деформацијом кичменог стуба и кичмене мождине, односно дефектом неуралне тубе. Од појаса наниже тело му је било тотално одузето, због чега је одувек био везан за инвалидска колица. Уследило је низ хируршких захвата у земљи, али су све могућности за лечење у нас исцрпљене, па су се његови родитељи окренули новим методама лечења. Вођени искуствима друге деце која су већ прошла лечење у Кини због патенове болести, одлучили су се и они на тај корак. Да би се код Александра уопште започео процес та-

квог лечења било је потребно обавити припремну неурохируршку операцију која је урађена у ЛМУ Универзитетској клиници у Минхену. Средства за ту операцију су обезбеђена од донација хуманих људи широм Србије и света.

■ Пливање и само пливање

Али, Александру је потребно још 26.000 америчких долара за трансплантацију матичних ћелија, како би стао на своје ноге и по први пут направио кораке, што је до пре пар година био само пусти сан. Свих девет интервенција, колико их је имао од рођења, само су правиле благе помаке у лечењу и квалитету његовог живота, али осећај у стопалима се није вратио. Од ове последње медицинске интервенције много се очекује, али ако се не обезбеди новац за већ заказану и капарисану операцију 3. маја, на коју се иначе поприлично дуго чека, онда све пада у воду. За сада једина је препрека новац који, на жалост, немају његови родитељи. Срећна је околност да им сада треба 6.000 долара мање него за прошлу интервенцију, али и даље то је недостижна цифра за породицу Пријовић, која је отишла у подстанаре јер су кућу морали да продају због прве операције.

Кућни буџет и родитељска примања тешко да могу да подмире трошкове авионског превоза до Тајланда, а још теже могу и све остало што прати један такав захват. Примера ради, клиника тражи додатни аванс од 3.000 евра које морају положити пре ступања пацијента на програм као гаранцију. Тај новац се, уствари, оставља као депозит у случају да нешто нестане са луксузне клинике или се, не дај боже, оштети у време његовог боравка, а ако све протекне у најбољем реду после се враћа, али и тих пара мора бити на располагању пре него се уђе у ову „авантуру“ која Александру живот значи.

Упркос крајњој неизвесности Александар не губи наду. Све неуморније тренира пливање и постиже сјајне такмичарске резултате на турнирима особа са инвалидитетом. Већ се окитио са две медаље у слободном стилу на

АЛЕКСАНДАР У БАЗЕНУ ПОСЛЕ ТРЕНИНГА

РАЧУН ЗА ПОМОЋ

Уколико сте у могућности да дате свој мали допринос да Александру заједно пружимо шансу да дође до свог циља то можете учинити на следеће жиро-рачуне:

Број рачуна за динарске уplate је:
908-16001-87

Позив на број:
53-102-0004807/2

Прималац:
Јелена Пријовић
(Александрова мајка)

Сврха уplate:
За Александрово лечење.
Контакт адреса и телефони:
Улица Николе Пашића 8/19
Крагујевац
телефон 060/6164789

100 метара. Нису златне, али за њега као да јесу. У свако одличје је уткан огроман труд.

Каже да мора да добије још пет секунди на брзини па да уђе у државну репрезентацију за Параолимпијаду. Прошле године је освојио бронзану медаљу на државном првенству, баш као и на међународном у Риједи. Лични тренер му је Жељко Вујановић, и он сваког дана с њим упорно ради ево већ две и по године.

Бављење спортом значајно утиче на квалитет живота особа са инвалидитетом. Зато Александар неуморно тренира два пута дневно по два сата пливање, плус повремено у теретани и постиже резултате јер је себи зацртао циљ да стане на своје ноге и прохода, каже Александрова мајка.

Александар се боље сналази у води него на копну, јер су му на сувом једини ослонац инвалидска колица. То му отежава кретање по школи, изласке са вршњацима, интезиван живот који диктирају његове године. Далеко је од тога да се повукао у себе. Он прави журке, посећује их, дружељубив је младић којег воле другари, популаран је,

али за време школског одмора остаје увек у учионици.

Александар је убеђен, баш као и његова мајка Јелена и комплетна породица, да заиста постоји шанса за битно побољшање здравственог стања, али су, нажалост, још одавно исцрпели све могућности које Србија нуди. Захваљујући челичној вољи и упорношћу целе своје породице Александар се јуна прошле године обрео на далеком Тајланду, где је на једној кинеској клиници био подвргнут трансплатацији матичних ћелија. Та трансплатација је дала велике помаке у лечењу и шансу за следећу интервенцију, која мора у року од годину дана да се обави. По причи Александрове мајке Јелене, углавном су је сами финансирани тако што је она продала породичну кућу.

■ Тајлањани верују

Родитељи су послали све Александрове резултате и тражили мишљење шта ту још може да се уради од стручањака из кинеске болнице на Тајланду. Нон-стоп су у вези са њима и они су предложили серију терапија трансплатацијом на шест месеци до годину дана, које ће помоћи да Александар направи самостално прве кораке. Одлучили су се за варијанту на годину дана јер је финансијски прихватљивија за њих. Дато им је „зелено светло“ с обзиром на Александрову опште стање организма, али не и чврсте гаранције.

Лечење матичним ћелијама је индивидуално и зависи од много споредних чинилаца. Али, што се Александра тиче он је много физички активан, а то је један од главних услова за добро постизање зрелости матичних ћелија у организму и регенерацију ћелија, у његовом случају нервних ћелија, које су угашене, каже мајка Јелена, додајући и да је срећа што је после трансплатације дуго боравио на мору, где је постигнут максималан утицај. Већ после цедам месеци од претходне трансплатације видљиви су огромни помаци. Његови мишићи сада имају могућност да уз помоћ тренинга ојачају, што до сада није био случај.

Међутим, ти први Александрови кораци, тако дуго очекивани, не коштају само 25.800 долара, него

су ту и сви остали трошкови - пута, смештаја пратиоца, плус храна за Александра, јер то није урачунато у болнички дан. А потребно је боравити тамо месец дана. Породица више нема од чега да црпи финансије, пошто су већ до сада истрошили све своје могућности и више немају шта да продају.

Због тога све очи окренули ка људима добре воље који могу да помогну да Александар добије и ову битку. Али, отежавајући фактор им је и рок да до 1. априла морају да сакупе тај новац да би се нова операција обавила 3. маја у Бангкоку, када на рачун клинике мора да легне читав износ. До сада су сакупили 5.200 долара за резервисање термина. Да нису успели следећи термин би био у октобру 2015. године, пошто на ту клинику долазе људи из целог света. Тај новац је сакупљен захваљујући ангажованости Александрове рођене сестре и њених колега са Фармацеутског

БРОНЗА НА ДРЖАВНОМ ПРВЕНСТВУ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

ХУМАНИ СПОРТИСТИ

Раднички и Американци уграли за Александра

У дербију шестог кола групе Б Лиге шампиона Европе ватерполисти „Радничког“ прошле суботе одиграли су меч са италијанском Брешом, на затвореном базену Спортског центра „Парк“. Утакмица је имала хуманитаран карактер и сав приход од улазница предат је Александру Пријовићу за лечење. Припала му је и победничка лопта. Пре тога Ватерполо клуб „Раднички Кон Тики“ и репрезентација Сједињених Америчких Држава одиграле су хуманитарну утакмицу са које су сви приходи отишли на рачун овог оболел младића. Улаз је био

слободан, али су сви посетиоци дали прилог. Ова веза са ватерполистима направљена је преко Вање Удовичића, министра спорта у одлазећој Влади. Вања је видео репортажу на телевизији „Б92“, био је ганут и укључио се у причу да се Александру помогне када младић поседује толику вољу. То је овом младићу велики подстицај да иде само напред.

Захваљујући великој подршци људи из света спорта Александар Пријовић ће отићи на Државно првенство Грчке у пливању као члан спортског друштва „Плегија спорт“. Његову кандидатуру за учешће на том такмичењу је пријавио Параолимпијски Савез Србије, а финансирање његовог одласка на себе је преузео Град Крагујевац.

100 m SLOBODNO Plivači, gru	
1 Jaka Gimpelj	SLO
2 Nikola Malić	CS
3 Aleksandar Prijović	SUM
4 David Štrbac	FR
5 Mateo Miletić	NTZ
6 Marko Markulin	NTZ
7 Jadran Balenović	PUL
8 Haris Muratović	SLO

СЕМАФОР – ТРЕЋИ НА ТАКМИЧЕЊУ У РИЈЕЦИ

и Медицинског факултета где су биле постављене кутије за прилоге.

Новац који је скупљен после тога био је од прихода са ватерполо утакмице и фудбалске утакмице. Укупно је сакупљено 150.000 динара. Када се дода и новац из постављених кутија имаће довољно за авионске карте. Повратна карта у октобру је коштала 650 евра, а сада је још скупља. У овом тренутку недостаје још 20.600 долара за Александру трансплатацију.

Постоје обећања из Градске управе за још 100.000 динара и ништа више од извесног новца. Све остало пада на вољу хуманог света и још неке акције које ће они као породица да покрену не би ли се обезбедила средства до 1. априла. После тога они могу да прикупљају само новац који морају да понесу за неопходне додатне трошкове.

Елизабета ЈОВАНОВИЋ

ИНИЦИЈАТИВА ЗА НОВО ПРИЗНАЊЕ ПРОСВЕТНИМ ПОСЛЕНИЦИМА

Треба уздићи данашње професоре Вујиће

Професор Политехничке школе Петар Стефановић послао је предлог конкурсној комисији за промоцију града Крагујевца да се установи признање „Шешир професора Косте Вујића”. Замислио је да то буде специфична награда са националним карактером и да се једном годишње додељује наставнику или професору који у овом данашњем времену има професионалне и људске „црте” какве је поседовао чувени Коста Вујић. Њих не треба посебно описивати јер их је верно дочарао Милован Витезовић, прво кроз сценарио ТВ драме, а потом и роман по коме су снимљени филм и телевизијска серија.

Укратко, Коста Вујић (1829 - 1909) био је доброћудни особењак и хедониста, педагог посебне врсте, за кога је његов ђак Михаило Петровић Алас, један из плејаде великих имена којима је Вујић предавао, рекао да је био најоригиналнији српски професор 19. века. Широј јавности мање је познато да је Коста Вујић службовао и у Крагујевцу 1858/59. године, где је предавао немачки и латински језик, као и црквено певање и био је диригент ђачког хора Крагујевачке полугимназије.

Враћање поремећених вредности

Петар Стефановић каже да је разговарао са књижевником Милованом Витезовићем, који је најзаслужнији за оживљавање лика професора Косте Вујића (у романсираној форми, али уз уважавање чињеница) и да је он сагласан да се установи признање које би носило његово име. Мада постоје награде које су намењене посленицима у просвети, као што су Светосавска или Доситејева, ова би била на свој начин посебна и специфична, као што је и Коста Вујић био особан и различит од многих других професора.

КЊИЖЕВНИК МИЛОВАН ВИТЕЗОВИЋ САГЛАСАН ЈЕ ДА СЕ УСТАНОВИ НАГРАДА ПОД ИМЕНОМ КОСТЕ ВУЈИЋА

Професор Петар Стефановић: Уз све проблеме и мањкавости образовног система, у Србији данас има много професора Вујића по градовима и варошима, али о њима се готово ништа не зна, као да они никоме нису ни потребни

Најупечатљивија је једна изјава професора Вујића која гласи: „Нешто ми говори да ће се у будућности о мени знати само по томе што сам био професор сјајних будућних имена”. То се и обистинило јер су из његовог разреда изашли Јован Цвијић, Јаша Продановић, Михаило Петровић Алас, Милорад Митровић и други наши великани. Сигуран сам да и данас у Србији има сјајних професора који се „легитимишу” по ђацима који праве значајне професионалне каријере и то би био основни критеријум по коме би се бирали лауреати за награду са статуетом „Шешир професора Вујића”, каже предлагач признања Стефановић.

Његова је идеја да Милован Витезовић обавезно буде члан жирија за избор „наследника” Косте Вујића, можда и глумац Александар Берчек који је изванредно одиграо његов лик у филму, свакако и угледни људи из образовања, али о том-потом. Да се огласи оваквим предлогом Петар Стефановић имао је у виду, пре свега, две ствари: стање у данашњем образовању

Лик Косте Вујића, професора Гимназије из 19. века, оживео је књижевник Милован Витезовић сценаријом за ТВ драму и романом, по коме су касније снимљени и филм и телевизијска серија, а актуелни професор Петар Стефановић предлаже да се у Крагујевцу установи национално признање које би се звало по човеку за кога је Михаило Петровић - Мика Алас својевремено написао да је био најоригиналнији професор у Србији

у Србији и шансу да Крагујевац, из кога су кретале многе идеје које су мењале српску историју, добије још једну осмишљену и делотворну промоцију.

У Србији данас имамо потпуно поремећени систем вредности, у чијим оквирима живи и млада генерација ове земље. Вредности попут достојанства, пријатељства, љубави, оданости, хуманости, солидарности, поштовања професора и школе, труда да би се дошло до циља потпуно су уништене пред све агресивнијим квазивредностима. У обнављање правих вредности и свој напредак друштво може кренути само ако створи квалитетне школе и квалитетне, од друштва цењене, просветне раднике. Историја је недвосмислено показала да су све успешне земље почињале од успостављања система квалитетног образовања, објашњава професор Стефановић.

Установљавање награде са именом Косте Вујића, сматра њен предлагач, могло би да буде и скроман допринос уздицања образовања.

Уз све проблеме и мањкавости, у Србији данас има много професора Вујића по градовима и варошима, али о њима се готово ништа не зна, као да они никоме нису ни потребни. Пројекат који предлагач има дугорочну намеру да их проналази, да ствара базу података тих непроцењивих вредних људи, да организује њихове сусрете у Крагујевцу, да их оснажује да преузму што активнију улогу у земљи где се све заглибило у блато просечности и квазивредности. То значи да би награда „Шешир професора Косте Вујића” само симбо-

лизовала један нови друштвени напор да се афирмишу и, колико могу, обједине на послу унапређења образовања вредни, стручни и ђацима посвећени професори, објашњава своју намеру професор Стефановић.

Добра промоција Крагујевца

Циљ да се на овај начин и Крагујевац промовише Петар Стефановић објашњава и историјским и актуелним чињеницама.

Има великог смисла да се овакво признање установи у Крагујевцу који је увек био духовни и интелектуални центар Србије. Овде су живели и живе људи визија. Уз то што је био српска престоница, у Крагујевцу су настојале и многе прве институције образовања и културе, од гимназије, занатско-техничке школе, театра, првих српских новина, апотеке, електричног осветљења. То говори да је Крагујевац током своје историје био значајан образовни, културни и привредни центар Србије, а то је и данас.

Ново признање које предлаже у области образовања за појединце који су били, јесу или ће бити познати као професори неких садашњих и будућих сјајних имена, истовремено је и признање граду Крагујевцу. Његова промоција као места где се цене знање, вештине, мудрост, племенитост, хуманост, визионарство..., каже професор Стефановић.

Уз свој предлог он, с много разлога, прилаже и говор професорке

ПРОФЕСОР ПЕТАР СТЕФАНОВИЋ

Од Школе мира до Вујићевог шешира

После више од три деценије проведене у просвети, где сам се трудио да не будем „професор са каталогом само”, већ сам уложио много труда да додам мало нових идеја, дошла је и ова о установљењу признања „Шешир професора Косте Вујића”.

Тако професор Петар Стефановић представља себе, мада је његова просветна каријера баш богата и разноврсна.

Још 1988. године основао је Школу мира и промовисао пасош мира - један за цео свет. Био је иницијатор и организатор међународне сарадње младих, коаутор програма „Гимназије за мир”, Центра за развој каријере средњошколаца, увођења неформалног образовања у средње школе са циљем да ученици стекну знања и вештине које им повећавају конкурентност при запошљавању. Стефановић је остварио и сарадњу са Центром за мир нобеловца Паула Куеља, ангажовао се у издавању школских новина, а за предан рад у образовању 2009. године је добио Ђурђевданску награду.

Каже да му је педагошки пут „вијугао” од Прве крагујевачке гимназије, где је био ученик, а потом и професор, до Политехничке школе, где већ годинама ради.

После толико година, када се моја професорска каријера приближава заласку, хтео бих да завршим још једном идејом и, надам се, и акцијом, закључује професор Стефановић.

ПАВЛЕ ВУЈИЋИЋ КАО ПРОФЕСОР ВУЈИЋ У ТЕЛЕВИЗИЈСКОЈ ДРАМИ ИЗ 1972.

У ФИЛМУ И ТЕЛЕВИЗИЈСКОЈ СЕРИЈИ АЛЕКСАНДАР БЕРЧЕК МАЕСТРАЛНО ЈЕ ОДИГРАО ЛИК ПРОФЕСОРА КОСТЕ ВУЈИЋА

београдског Филолошког факултета Рајне Драгићевић прошле године будућим професорима на њиховој апсолвентској вечери, посебно апострофирајући следећи део:

„Волите своје ученике. Упознајте их са оним племенитим што носе у себи, а чега често нису свесни. Извучите оно најбоље из њих. Подигните им углед у њиховим сопственим очима. Нипошто им не поклањајте оцене, али им стално омогућавајте да направе оцене које имају. Препознајте и поштујте њихов труд. Покажите им да могу бити успешни ако раде. Не убијајте им вољу. Професорски ауторитет не стиче се претераном строгашћу и самовољом, већ праведношћу и недвосмисленим договором којег обе стране треба да се придржавају. Хвалите најбоље јер ћете тиме инспирисати и остале да се потруде и понекад буду најбољи. Пружајте шансу многим да понекад буду најбољи. Немојте бити другари са својим ученицима. Ви треба да постављате правила у својој учионици, да одређујете границе, да држите конце у својим рукама, јер они су ученици, а ВИ СТЕ ПРОФЕСОРИ!”

Случајност је што се у овим „инструкцијама” будућим професорима може препознати и велики део професорског профила Косте Вујића. Предлог професора Петра Стефановића је „на столу”, на потезу су чланови комисије којима је поверено да одаберу оно из „понуде” што стварно може да промовише Крагујевац.

СТВАРНИ И ЕКРАНИЗОВНИ ЖИВОТ ПРОФЕСОРА ВУЈИЋА

Из заборава га вратио Милован Витезовић

Коста Вујић рођен је 1829. године у Земуну, где је завршио српску и немачку основну школу. У Сремским Карловцима похађао је пет разреда гимназије, а шести је завршио у Првој мушкој гимназији у Београду. Завршио је Филозофски факултет у Београду и две године је похађао Мудрословно одељење Правног факултета.

Службовао је у Београду, Крагујевцу, Пожаревцу, Зајечару, Неготину и Шапцу. Предавао је немачки и латински језик, српску историју, црквено певање. Професорску каријеру завршио је у Првој београдској гимназији, а у последњој генерацији ђака били су и каснији српски великани Јо-

ван Цвијић, Јаша Продановић, Љубомир Стојановић, Михаило Петровић Алас, Павле Поповић, Милорад Митровић.

Вујић је у младости био присан пријатељ песника Бранка Радичевића и једно време је радио као помоћник уредника „Српских новина” Милоша Поповића.

Умро је 1909. године и сахрањен на београдском Новом гробљу у гробници коју је за живота сам направио. Нажалост, данас му се не зна гроб и ниједна улица не носи његово име. Није имао потомака и никада се није женио.

На изузетност професора Косте Вујића подсетио је Михаило Петровић - Мика Алас, који је на стогодишњицу Прве београдске гимназије 1938. у листу „Јез” објавио ауторски текст у коме је доста простора посветио управо овом човеку, означивши га

као најоригиналнијег професора 19. века. Тридесетак година касније Аласов текст доспео је у руке књижевника Милована Витезовића, који се потом упустио у озбиљно истраживање славне генерације и лика професора Вујића. Од сакупљене грађе прво је написао сценарио за ТВ драму под називом „Шешир професора Косте Вујића” коју је реализовала Телевизија Београд 1972. године. Више пута је репризирана и проглашена је за најгледанију драму ТВ Београд, а улогу професора Вујића врхунски је одиграо Павле Вујић.

Милован Витезовић 1983. године објављује истоимени роман који је послужио за сценарио играног филма и телевизијске серије под истим именом „Шешир професора Косте Вујића”. Сада је главна улога припала Александру Берчеку, који је Вујића такође маестрално одиграо.

ПРВА КРАГУЈЕВАЧКА ГИМНАЗИЈА У КУЛТУРНОМ И ДРУШТВЕНОМ ЖИВОТУ

Неодвојива од историје града

Из штампе је изашло капитално дело рано преминулог крагујевачког историчара Дејана Обрадовића о историји Прве гимназије између два светска рата и о значају њених професора и ученика у културном и друштвеном животу града. Књига је настала на основу истоименог Обрадовићевог магистарског рада о Гимназији, чија је историја неодвојива од историје Крагујевца, а Обрадовић у светлу нових историографских извора пише аналитично, без стереотипа и пригодних заблуда

Пише Зоран Мишић

Рано преминули, најталентованији и најплоднији крагујевачки историчар нове генерације Дејан Обрадовић своју научно-истраживачку пажњу фокусирао је на друштвену историју Србије и Југославије 19. и 20. века са посебним акцентом на проналажење нових извора за регионалну и локалну друштвену историју, као и за историју приватног живота.

Као резултат историчарског приступа и истраживања настао је и његов магистарски рад „Прва крагујевачка гимназија у културном и друштвеном животу града“ који је одбранио 2008. године на Филозофском факултету у Београду. На жалост, истоимена књига настала на основу магистерског Филозофског факултета, Обрадовићев професор и ментор, историчар Предраг Илић, директор Историјског архива Шумадије. Ликовно-графичку опрему урадио је Александар Ђоковић.

Већ на почетку Обрадовић појашњава мотиве, циљеве и методологију свог истраживања и објављеног дела: „Дуго трајање и изузетан значај Прве крагујевачке гимназије у историји модерне Србије и Југославије, важност образовања у модернизацијским, културним и друштвеним процесима, недовољна истраженост историје Крагујевца, појава нових тема у историографији, у великој мери су утицали на одређивање за ову тему. Са друге стране, желели смо да истражимо нове могућности у истраживању локалне и регионалне историје, микроисторије и историје приватног живота и свакодневнице, њихове међусобности и ограничења, стереотипе и заблуде“, наглашава он, додајући: „Историја Прве гимназије неодвојива је од

историје града, она повезује његову прошлост и садашњост и утиче на његову будућност. Кроз њен рад се прелама културна политика државе, остваривала се у пракси или исказивала сва промашеност замишљених просветних програма“.

Осветљена из нових извора

Пратећи шири контекст у којем се одвијао рад Прве крагујевачке гимназије аутор је користио бројне студије, монографије и чланке историчара и других научника који су пратили историју Југославије и Србије, школски систем, културну политику, процес прожимања различитих културних традиција, живот и рад истакнутих појединаца, функционисање и делатност културних, школских, привредних и друштвених институција.

„Понекад су то читаве ризнице података, идеја и промишљања, могућности да, ослободени на њихове доприносе науци, сигурније закорачимо у њене непознате предлоге“, пише Обрадовић.

У писању свог дела он се први пут, када је у питању најпознатија крагујевачка школа, користио до сада необјављиваним изворима из Историјског архива Шумадије, Архива Југославије (Министарство

НАСЛОВНА СТРАНА КАПИТАЛНОГ ДЕЛА ПРЕРАНО ПРЕМИНУЛОГ ИСТОРИЧАРА ДЕЈАНА ОБРАДОВИЋА

просвете), Архива Војводине (Фонд Дунавске бановине), Народног музеја из Крагујевца, протокола сахрањених ЈКП „Градска гробља“ и читав низ до сада објављиваних монографија, периодике („Време“, „Правда“, „Политика“, „Одјек Шумадије“, „Светлост“, Културно-привредни прегледа, „Пастирског гласника“, „Соколске просвете“...), споменица (пре свега оне антолошке – по мигма најбоље књиге икада написане не само о Гимназији већ и о Крагујевцу – Милена М. Николића из 1933. године), алманаха, библиографија, енциклопедија...

„У историји модерне српске државе, међу не тако бројним институцијама дугог трајања, своје место има и Прва крагујевачка гимназија. Њен значај у просветној, културној и друштвеној историји града Крагујевца, и поред све важности, није довољно истражен. Подједнако ни чињеница да се кроз рад такве институције преламала просветна и културна политика државе и постајала видна настојања локалне средине да путем школе, просвете и образовања обезбеди будућност“, истичу рецензенти Димић и Илић, додајући да „рукопис магистарског рада колеге Дејана Обрадовића тој теми приступа на целовит и мисаоно кохерентан начин уз презентовање новог, на чињеницама заснованог стања“.

Обрадовић је, поред уводног дела о Крагујевцу као важном граду

МУШКИ ХОР КРАГУЈЕВАЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ ИЗМЕЂУ ДВА РАТА ПОД ВОЂСТВОМ ЈОСИФА СЕРЕДЕ

у модерној историји Србије, материју у свом делу изложио у три велика поглавља посвећена професорима Прве крагујевачке гимназије, ученицима школе и културној и друштвеној улози институције у животу града. Кроз та три поглавља (у 23 уже тематске целине) Обрадовић је успео да сагледа и реконструише време омеђено светским ратовима и предочи читаоцима особености средине какав је Крагујевац, утицај средине и друштва на школу и повратни утицај школе (професора, ученика, знања и културног потенцијала) на град и његове становнике.

По рецензентима, на тај начин учињен је успели покушај да се једна особена институција посматра из институционалног, културно-просветног, персоналног и историјског угла.

Увод Обрадовићеве књиге сажето презентује општу и културну историју Крагујевца, настојећи да покаже у којој су мери институције културе обликовале град, богатиле живот његових становника, мењале навике и свакодневницу, модернизовале свест генерација и припремале их за изазове европских универзитетских центара и надлазећег времена. Колеге Ди-

мић и Илић истичу да је у уводном делу аутор општу слику средине у којој се школа развијала обогатио подацима о комуникационом положају града, управном значају, структури становништва, економској моћи (привредне и трговачке активности), архитектури и свему осталом што је чинило друштвени миље града.

Образац који је служио за углед

Прво маркантно поглавље књиге носи наслов „Наставници Прве гимназије у културном и друштвеном животу Крагујевца 1918 – 1941“. У њему је Обрадовић уочио и приказао у којој су мери традиција школе, али и педагошко знање, професионално искуство, морални ставови и идеолошка убеђења, утицали на одабир професора спремних да својим радом у школи и ван ње предствљају својеврстан културни образац који је служио за углед.

Гимназија је била неодвојив део престоничког Крагујевца, а у каснијем току развоја града и пресудно је утицала на буђење културе и уметности, не само овде, већ у Србији уопште.

„Само у таквом окружењу њен рад је имао далеко шири смисао од обичног описмењавања будућних

ЧЛАНОВИ ГИМНАЗИЈСКОГ КОЛЕКТИВА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА

писара, секретара и чиновника“, наглашава Обрадовић.

Крагујевачки свршени гимназијалци школовали су се на престижним европским универзитетима у Бечу, Берлину, Хајделбергу, Минхену, Лајпцигу, Шеминцу, Јени, Халеу, Паризу, Ници... за време Првог светског рата и на британским високим школама, попут Кембриџа.

Рад Гимназије обновљен је одмах по пробоју Солунског фронта и завршетка Првог светског рата. Школа је страдала у рату (бивала је и војна болница), а нарочито су страдале књижница, намештај и научне збирке које су биле буквално опљачкане. Није било довољно ни стручног кадра са којим је Гимназија, упркос слави и традицији, вечито кубурило – тако да се у појединим периодима неки од предмета нису ни држали. Од 1920. године оснивају се у околини још две, непотпуне (четвороразредне) гимназије у Аранђеловцу и Рачи које су требало да „смање притисак“ ученика на крагујевачку. У оквиру Прве гимназије у периоду од 1919. до 1927. године радило је и Педагошко одељење на којем су се убрзано школовали недостајући учитељски кадрови.

„Дуга традиција школе, њен велики углед, примерена строгост и знатан број одличних предавача и педагога до Првог светског рата, били су важан подстрек да се приликом одређивања наставника за

Гимназију бирају веома способни и спремни предавачи. Често су у надлежним министарствима као министри, начелници или чиновници били бивши ученици Прве гимназије. Некима је она дала инспирацију и знање, другима је била важна станица у даљој каријери, најчешће у Београду, на универзитету или тамошњим гимназијама”, истиче Обрадовић.

Посао се није завршавао са крајем часа

Наставници из крагујевачке Гимназије као проверен, добар и стручан кадар често су слати за директоре других гимназија у Новом Пазару, Врању, Горњем Милановцу, Лозници, Београду, Краљеву, Скопљу... Обрадовић цитира и старог гимназијског професора Стевана Нешића који је 1934. године, остврнувши се на своје колеге, нагласио: „Наставници крагујевачке Мушке гимназије, сматрали су, ко мање ко више, да њихов посао није завршен са завршеним часовима у школи. Они су осећали да је њихова дужност још и да своје слобод-

Карактеристично је за мушке гимназије доминирање наставника у односу на наставнице, што је било условљено и самом структуром ученика. Колектив је по питању запошљавања колегијинаца испољавао и приличан конзервативизам. Још 1929. године директор Милан Петровић овако дефинише овај проблем: „Слободан сам да овом приликом напоменем да женске младе наставнице нису за више разреда у чисто мушким гимназијама. Сматра се да младим ученицима „може владати само чврста, мушка рука”. Три године касније његов колега, директор Д. С. Трипковић у службеном акту наглашава: „Мада су наставнице савим коректне у свом држању, ипак ученик у доба пубертета осећа присутност женског бића”.

Чести су били и брачни парови у наставничком колективу школе.

Положај просветних радника и тада, чак и у тако старој и познатој школи, био је тежак. Обрадовић наводи дописе гимназијских професора који огорчено пишу надлежнима да би боље живели од инва-

БИОГРАФИЈА ДЕЈАНА ОБРАДОВИЋА

Истраживач регионалне друштвене историје

Историчар Дејан Обрадовић рођен је у Рачи Крагујевачкој 1971. године. Дипломирао је на групи за историју Филозофског факултета у Београду 2001. године темом „Друштвени живот шумадијског села у Краљевини Југославији – на примеру Великих Крчмара код Крагујевца”. Магистарски рад на тему „Прва крагујевачка гимназија у културном и друштвеном животу града” одбранио је на Филозофском факултету 2008. године.

Радио је као професор у школама у Малим Крчмарима и Рачи и као библиотекар у крагујевачком Народном музеју, а касније и као кустос-историчар у истој установи.

Бавио се културном и друштвеном историјом Србије и Југославије у 19. и 20. веку, историјом Крагујевца до 1941. године и биографским студијама о личностима из историје Југославије. Посебну пажњу је усмерио на истраживање нових извора за регионалну, локалну и друштвену историју, као и за историју приватног живота.

Био је сарадник Матице српске на „Српском биографском речнику” и повремено предавач у Истраживачкој станици у Петници. Учествовао је на бројним домаћим и међународним научним скуповима и конференцијама у Алексинцу, Крушевцу, Крагујевцу, Рачи, Баточини, Великој Плани... Дејан Обрадовић био је члан редакције часописа „Шумадијски анали” и стални сарадник „Светлости” и „Крагујевачких”. Био је коаутор четири изложбе чије су поставке излагане у Крагујевцу и Београду (Етнографски музеј), а писао је и фељтоне и сценарија за документарне програме и учествовао у снимању многих телевизијских и радијских емисија.

Преминуо је 2010. године.

МАТУРСКА КОМИСИЈА ТРИДЕСЕТИХ ГОДИНА 20. ВЕКА

УЧЕНИЦИ ШЕСТОГ РАЗРЕДА ГИМНАЗИЈЕ 31. МАЈА 1928. ГОДИНЕ

но време посвете раду на општем културном унапређењу и својих ученика и својих суграђана”, цитира аутор Нешића. Додаје да су професори ове школе били „највреднији и најзаузимаљивији сарадници у сваком покрету намењеном народном просвећивању у најширем смислу ове речи. Иако је њихов број варирао, као и структура по националности (најчешће су то Југословени, а од страних поданика доминирају Руси), наставници Гимназије оснивали су и популарисали политичке странке, хумана и патриотска друштва, витешке и спортске установе, уметничке и здравствене покрете, популарисање науке и друштва за народно просвећивање.

Обрадовић не пропушта прилику да нагласи да је долазак славног Милоја Павловића на чело ове установе био „свежа крв” у раду школе, што аргументује и закључком министарског изасланика, геолога Владимира К. Петковића (иначе наставника у време Павловићевог школовања) који истиче да се на почетку његовог директоровања „за кратко време његовог рада може запазити видно побољшање. Школа је уопште доста добро вођена. Верујем да ће садашњи директор, млад, предузимљив и спреман, умногоме попунити недостатке и повести школу у савим добром правцу”, написао је он у извештају за 1928/29. годину.

Ипак, иако са великим утицајем, Прва гимназија је тешко успевала да добије потпун наставнички кадар. Готово да није било периода у којем нису редуцирани часови или уопште нису ни одржавани. Одсуства професора су се дешавала због болести, личног усавршавања, одобрених одсустава на путовања, конгресе и скупове разних удружења.

лиднине на коју имају право као рањавани учесници светског рата него од професорске плате. Нису били ретки, што аутор документује, покушаји да се апелује на надлежне да се поправи положај просветара, па чак и са синхронизованим оставкама (не само у нашој, већ у читавој земљи), али су се ови покушаји неславно завршавали убрзо писаним молбама за пријем на старо радно место.

Витезови народног просвећивања

Професори Гимназије предњачили су као предавачи или организатори предавања на Народном универзитету који је био задужен за стручно усавршавање, Задрузи за народно просвећивање, активни су учесници предавања, изложби (чуведеног друштва „Лада”), књижевних вечери и „усмених новина”.

Предавачи у овој школи Стеван Нешић, Мстислав Шахматов, Милан Антоновић, Милан Милошевић, Зарија Вукићевић, Тихомир Погачаревић, Милан М. Николић, рано преминули Машан Булатовић... били су у међуратном периоду искључиво библиотекарски у Народној библиотеци, али је све време, не њиховом вољом или незалагањем, ова установа само таворила и веома често није ни радила. Ипак, по Обрадовићу, њихова заслуга је што су сачували преостали библиотекарски фонд и делом га обогатили, пописа-

ли књиге и засновали нове инвентаре.

На сталном размеђу између југословенства и српства, што Обрадовић одлично запажа и износи пред свог читаоца, професори ове школе активни су и предводници соколског покрета, укључени у организовање њихових слетова и других манифестација, у Соколском позоришту (централна личност је Сафет Хазнадаревић, муслимански војни свештеник и наставник исламске веронауке) у музичком одсеку, али и „Јадранској стражи”, организацији која је имала за циљ да се људи унутар нове краљевине међусобно упознају, прихвате нове навике и постану прави грађани знатно увећане отаџбине – мада су Шумадинци одвајкада били познати по страху од воде и мора.

Наставни кадар Гимназије је и међу оснивачима пододбора Српског културног центра (после 15 година живота у заједничкој држави поставило се питање да ли српски национални интереси у њој заиста заштићени), али и у бројним левицарским организацијама и удружењима, као и самој комунистичкој партији.

Како тачно евидентира Обрадовић, крагујевачки спорт између два рата није се могао сматрати развијеним у националним размерама, а наставници су се спортом бавили у оквиру слободног времена. Бављење спортом у гимназијама било је прописано законима и расписима Министарства просвете који су изричито забрањивали бављење свим слабим ученицима. Ученици Гимназије били су веома привржени фудбалској игри, а то је доводило до проблема између њих и њихових родитеља и наставника, који су чак 1931. године тражили да се ученицима „забрани фудбал”. У овом спорту, пак, пронашли су се познати професори попут Зарије Вукићевића, Владете Рајичића, Милорада Јовановића...

Они без којих се не може

И професори и ученици школе активни су били у хуманитарним делатностима, попут рада у Црвеном крсту, „Потпори”, Друштву „Кнегиња Зорка”, „Милосрђу”, али и планинарском и туристичком друштву, верским удружењима...

Кроз Гимназију пролазе познати научници Стеван Јаковљевић, И-

сиф Серда, Зарија Вукићевић, Светислав Максимовић, Машан Булатовић, Милан М. Николић...

„Наставници једне школе су важна мера њеног угледа. Њихов приватни живот у мањим срединама није се лако могао одвојити од јавног,” закључио је аутор књиге Дејан Обрадовић.

„Када ученик првог разреда предатне Крагујевачке гимназије, дечак од неких једанаест година, уђе на масивна школска врата и нађе се у унутрашњости монументалне зграде, са портретима знаменитих бивших ђака и професора, свакако је морао да осети тиху језу и осећај да је потребно много труда да се о слободи и крене стазама образовања које ће га повести ка неслућеним просторима, да достигне и престижне своје узорне који га тако прате из књига и са зидова. Вероватно је слушао о нечувеној строгости професора и малом броју оних који дођу до матурског испита”, пише Обрадовић, додајући да је ова елитна школа по својим одшколованим ђацима, по структури ученика, представљала супротну слику, много ближу стварности.

„Свима су на уснама били њени великани, знаменити политичари, генерали, војводе, научници, који су својим сјајем засењивали већину ђака који су се зауставили пре полагања матурског испита, али су били добри у својим обичним пословима, људи који се не примећују, али без којих се може”, закључује Обрадовић.

Промоција књиге Дејана Обрадовића „Прва крагујевачка гимназија у културном и друштвеном животу града”, иако заказана за фебруар, током сртењских свечаности, биће одржана у марту, у школи о чијем је утицају и угледа писао у свом тестаментарном делу.

КРАЉ АЛЕКСАНДАР НА ПРОСАВИ СТОГОДИШЊИЦЕ ШКОЛЕ 1933. ГОДИНЕ

У наставку трилогије „Нисам смела да те волим” Светлана Ранковић Гружанка своју јунакињу баца у вртлог шоу-бизниса, успевајући да кроз њену причу исприча како амбиција меље најбоље у човеку, али посредно даје и прецизну студију земље која се распада

З а роман Крагујевчанке Светлане Ранковић Гружанке, који је прошлог петка промовисан у ресторану „Танго”, слободно се може рећи да је књига коју су читаоци дуго чекали. „Ја сама корачам”, на име, наставља тамо где је стао њен роман првенац „Пут кроз грузанску ноћ”. Наставак трилогије је „Нисам смела да те волим”, прати даљу судбину главне јунакиње Светлане Велеве, која се осамдесетих година обрела у Србији. Млада Бугарка, чија певачка каријера, попут многих сличних, почиње у сеоској кафани, сада на

НОВА КЊИГА

Ја сама корачам

велика врата улази у свет шоу-бизниса. Простодушна девојка забљеснута светлима рефлектора не види да се, бежећи од сиромаштва, удаљава од онога што јесте. Временом почиње да схвата како оно што је сматрала успоном заправо представља морални пад.

Ауторка је врло вешто кроз Светлану судбину описала сјај и беду света шоу-бизниса, позорницу, обожавање, али и све оно што се догађа када се рефлектори угасе. Бацивши своју јунакињу у тај вртлог успела је да на један суптилан начин исприча како амбиција меље оно најбоље у човеку, али и да језиком књижевности изнесе једну готово социолошку и психолошку студију земље која се распада.

Светлана Ранковић пише једноставним језиком. Роман има јасну драматургију, а слике које се ређају су

СВЕТЛАНА РАНКОВИЋ ГРУЖАНКА

готово филмске. Не задржава се много на описима, већ тек скицирајући околности даје читаоцима прилику да много тога и сами домаштају. Занимљиво

је да, иако је радња романа смештена на почетак распада бивше Југославије, политичке прилике служе тек као оквир, али се из њене приче јасно види на који начин се преламају кроз судбину главних јунака, што је квалитет праве књижевности.

Прича коју Светлана Ранковић прича је препознатљива и због тога пријемчива читаоцима. Зато и није чудо што је први део трилогије продат у читавих 1.000 примерака, што је завидан тираж за један самиздат. У истом тиражу штампан је и наставка „Ја сама корачам”. За дизајн корице и прелом, који се због чистоте заиста мора похвалити, био је задужен Зоран Стојиловић. Наставак, који је написан знатно зрелије од првенца, сигурно ће наћи пут до читалаца. Штета је једино што иза ове књиге није стао неки „јачи” издавач јер је сигурно да би се у том случају нашао на листи бестселера, пошто се ради о роману који ће првенствено женска публика заиста волети.

М. О.

СЕРИЈА ФОТОГРАФИЈА СТЕФАНЕ САВИЋ ОТКРИВА ПРИЧУ О ПОЛКИ НЕДЕЉКОВИЋ

ПОСТАВКА ФОТОГРАФИЈА Репродукција породичног албума

Изложба „Полка”, ауторке Стефане Савић, биће отворена у уторак, 4. марта, у галерији СКЦ-а, са почетком од 20 часова. Поставку, која ће бити отворена до 24. марта, чине фотографије посвећене сећању.

У серији фотографија „Полка”, Стефана Савић, користећи механизме породичног сећања на трагичну судбину своје рођаке, конструише на основу датих приповедања нове фотографије, употребом оригиналних фотографија преузетих из породичног албума, реализује ново осмишљену серију лажне документације, која сада, оформљена као њена фикција, гради један нови, могући наратив о трауматичном делу прошлости своје породице.

Ова серија фотографија открива причу о Полки Недељковић и говори о смрти једне младе жене, изазване провинцијским, конзервативним и патријархалним друштвеним поретком током педесетих година у централној Србији.

Полка се преселила у Краљево и ту је нашла посао, упознала се са човеком кога је заволела, рекла да ће се удати за њега. Међутим она је у том међувремену остала у другом стању, а то никоме није смела да каже - свадба је била уговорена, када је сазнала да је он у браку и да има жену и двоје деце. А онда је извршила самоубиство - бацила се под воз.

Понављањем губитка смисла, ванконтног места у означитељском ланцу, рад „Полка” сведочи покушај лоцирања непремостивог јаза, места „грешке” која се догодила у породичној историји, као узрока низа неуспеха у исписивању непојмљивог. Начин на који се сећамо и памтимо обезбеђује координате за конструисање нашег личног, друштвеног, родног, културалног идентитета у односу на постојеће слике и текстове које усвајамо, који нас обликују и говоре нам како да памтимо нашу личну прошлост, како да се опходимо према садашњости и како да се надамо и очекујемо будућност, наводи у каталогу изложбе Бојана Матејић.

Стефана Савић дипломирала је фотографију на Академији уметности БК и завршила мастер студије Теорије уметности и медија на Универзитету уметности у Београду. Похађала је Академију за филм и фотографију у Прагу.

Стефанина специјалност је минимална и контекстуална фотографија. Излагала је на четири самосталне и низ групних изложби у Србији, Хрватској, Словенији, БиХ, Турској, Немачкој и Француској. Тренутно ради као уредница фотографије у специјализованом магазину.

ИЗЛОЖБА ВИКТОРА ЛАЗИЋА

И на Крфу, са књигом

Поводом националног Дана књиге, у петак, 28. фебруара, у 18 часова, у галерији Народне библиотеке, биће отворена изложба крфских издања „И на Крфу, са књигом”, аутора Виктора Лазића.

Виктор Лазић је српски путописац, адвокат и докторанд кинеског права, полиглота и овлашћени преводилац, лиценцирани туристички водич, амбасадор Српског библиофилског друштва, спољни сарадник Географског института „Јован Цвијић”

САНУ-а, филологиста и нумизматичар.

До сада обишао 70 земаља на четири континента и на путовању провео укупно осам година. Путује са минимумом финансијских средстава, често ноћи проводи на отвореном или у колима, постао је познат по вођи и ноћењу у руском ципу, „лади ниви”.

Највеће путовање је трајало 421 дан (током 2009/2010 године), које је описао у књизи „Ве-

лика авантура”. Током путовања је редовно писао за дневне новине „Пресс”. На пут је кренуо са Косова и Метохије из манастира Дечани. Колима је обишао већи део Европе и стигао до најсеверније тачке европског континента, Нордкапа, одакле је наставио ка крајњем северу Русије. Без тачног плана кретања, пошто му је циљ био да што више види и упозна, обишао више хиљада градова, места и села широм Русије. Октобра 2009. године стиге до границе Северне Кореје одакле путовање наставља другим превозним средствима Азијом и Аустралијом. За Србију се враћа „ладом нивом” из Владивостока, прелазећи сам пустињу Гоби, где је имао највећи квар аутомобила.

Јула 2011. године креће на петомесечно путовање обалама Црног мора. Обилази ретко посећене регије југоисточне Турске, затим Ирак,

Грузију, Азербејџан и Јерменију. На прелазу у Јужну Осетију долази до административно-бироградског неспоразума, услед чега га осетилске власти задржавају у притвору седам дана под нејасним оптужбама, о чему су писали многи светски медији. Његово ослобођење захтевају Међународна федерација новинара, Репортери без граница и многа друга удружења и појединаци. После ослобађања наставља путовање Грузијом, укључујући Абхазију, Турском, Русијом, Украјином, Молдавијом...

Путописи Виктора Лазића познати су по томе што описују пределе у којима нема туриста, откривају нове туристичке дестинације, културне и природне лепоте за које мало људи зна. У путописима значајно место заузима контакт са мештанима, објашњавање другачијих погледа на свет и различитих начина живота.

Изложба ће трајати до 14. марта.

СЛИКЕ И ЦРТЕЖИ НАТАШЕ МИЛУНОВИЋ Аутопортрети

Ко јод има хрбросии да излѣда као ишто јестје, иосиаше кад-шад оно ишто шреба да буде - овом реченицом Жан Жак Русоа галерија „Мостови Балкана” најављује нови изложбу слика и цртежа младе уметнице Наташе Милутиновић. Поставка под називом „Огледи” биће отворена у четвртак, 27. фебруара, у 19 часова, а трајаће до 12. марта.

Аутопортрет није копија нечијег „ја” већ живи траг те радње. Мислим да нема аутопортрета који не личи, јер сличност није у томе шта је на слици представљено већ у присуству нашег „ја” у унутрашњости сопствене речи којом се исказујемо.

Слика дели исту судбину као и њен аутор. Слика постаје место непосредног искуства, а уједно и инструмент посредништва. Она потврђује ауторову инхерентност са његовим унутрашњим поретком. Та врста језика (слика) којим аутор проговара нема везе са класичним дискурсом. Ова врста саопштавања је одлучна, али у исто време и нестална, каже Наташа Милутиновић.

У каталогу изложба она наводи да слика јесте аутентично „ја” оног ко

„ОГЛЕДИ” НАТАШЕ МИЛУТИНОВИЋ

ту слику ствара, али пуноћа аутентичности се осваја и изражава читаваг живота. Нови савез је склопљен, човек је слика, слика је човек.

Наташа Милутиновић рођена је 1989. године у Краљеву. Дипломирала је и завршила мастер студије на Факултету ликовних уметности у Београду, 2013. године, у класи професора Гордана Николића. Учествовала је на бројним групним изложбама у земљи и иностранству. Тренутно живи и ради у Београду.

ПРЕМИЈЕРА „ЦРВЕНКАПЕ” Модерна бајка

Претпремијера комада „Црвенкапа и збуњени вук” одржана је ове недеље, а свечана премијера заказана је за суботу, 1. марта, у 12 часова. То је модерна позоришна представа по мотивима класичне бајке о девојчици и страшном вуку.

Причу о Црвенлапи зна свако. Као и готово свака бајка, и ова почиње негде далеко, у једном селу, где је живела мала девојчица. По малој црвеној капи, коју је њена бака сашила за њу, комшије је прозваше Црвенкапа. Једног летњег дана мајка јој напуни пуно котарицу колача и посла је болесној баки у посету.

Ову бајку, али мало изврнуту, видеће премијеро и овдашњи клинци на репертоару Позоришта за децу. Има и у овој бајци вука, лавца и баке, али они су потпуно другачији, најављују у Позоришту за децу.

Дечак Вучко уместо у биоскопу уђе у позориште, међутим како

ПЛАКАТ ЗА ПРЕДСТАВУ „ЦРВЕНКАПА И ЗБУЊЕНИ ВУК”

филм никако да почне, он задрема на једној клупи.

Писац ове необичне бајке је Радослав Павелкић, а режију потписује Милић Јовановић. Главне улоге тумаче Петар Лукић, Милош Миловановић, Дубравка Ђорђевић, Невена Брзаковић, Дарија Нешић и Милица Реџић Вулевић. Костиме и сценографију потписује Алина Линкова Вељковић.

РАЗГОВОР О КУЛТУРИ - ЉУДСКИ РЕСУРСИ

На крају ланца партијске исхране

У Књажевско-српском театру, прошле недеље, одржана је трибина, разговор о култури, на тему „Људски ресурси у управама задуженим за културу и установама културе у Крагујевцу”. Од десет позваних директора појавила су се тек двојица, а исто је било и са запосленима у култури. Отуда се као прва тема наметнула (не)заинтересованост тих истих „људских ресурса” за разговоре о ономе што им је од професионалног, а ваљало би и личног интереса

На „разговоре о култури” на тему „људских ресурса” дошла је петина позваних, њих 19 (20 са организатором). Од десет директора буџетских установа културе у Крагујевцу, спремност за дијалог показала су двојица (Мирко Демић из Народне библиотеке и Војо Лучић из Књажевско-српског театра), директорка СКЦ-а се извинила због спречености, док су још две установе (Спомен парк и Дом омладине) послале своје представнике.

Разуме се, позвани су представници свих оних који у опису делатности имају појам култура, чак и неки слабо познати културној јавности, којима се на овај начин хтело показати да се уважава и њихов допринос. Позвани су и они који се културом баве као приватним бизнисом, културни ствараоци, новинари културних рубрика, политичари који би на основу делатности коју су преузели на себе, или тек желе да преузму (вођење града, вођење државе), требало да се баве и културом. Већина није дошла, а било је и оних који су попут Александра Милојевића из Галерије „Рима”, једне од најреферентнијих приватних галерија у Србији, одложили пут само да би присуствовали овом разговору.

Примера ради, од три новинара у Крагујевцу, чији је опис радног места искључиво културна рубрика, одазвао се само један, из „Крагујевачких новина”. Тек основан „портал за културу, образовање и прикључе-није”, који се исте вечери промовисао у Крагујевцу, такође није послао свог представни-

ка, легитимишући се тако и пре промоције.

Отуда се као прва тема разговора о „људским ресурсима” у крагујевачкој култури наметнула (не)заинтересованост тих истих „људских ресурса” за разговоре о ономе што им је од професионалног, а ваљало би и личног интереса.

■ Бројни проблеми

Објашњење за ту незаинтересованост могуће је тражити у чињеници да се радило о

неформалној иницијативи која није унапред гарантовала ни најмању корист од разговора. Могуће је и да су многи крагујевачки културни посленици разочарани учинковитошћу досадашњих јавних разговора о култури који су махом остајали олакшавајуће, али празне приче. Најизвесније је, ипак, да су последње тешке године за целу привреду и ванпривреду, па и културну, утицале на самозаварање у оквире сопственог рада и губљење свести код крагујевачких културних посленика о томе да само заједнички, удружено и јединствено, могу да мењају услове у којима данас делује ова струка у Крагујевцу и Србији. Крагујевачки културни посленици јединствени су у мишљењу да се, како је то лепо формулисао крагујевачки књижевник Зоран Петровић, култура у Србији налази „на крају ланца партијске исхране”, али нису јединствени у вери да је могуће нешто мењати, те да су

они ти који то треба да мењају. У сигурне доказе о томе колико смо данас разбијени и како се изгубила повезаност између крагујевачких културних радника сведочи и оно што се недавно могло чути на Данима крагујевачке књиге - да се крагујевачки факултети појављују као издавачи појединих публикација, али нема свести о томе да се те публикације достављају и заједничкој Универзитетској библиотеци!

„Разговори о култури” извукли су на светло дана невеселу чињеницу да је Крагујевац за само пет година (од 2009. до данас) остао без 40 људи запослених у овој делатности!

Свима је познато да нови рестриктивни закони о буџету предвиђају да у наредне две године нема нових запошљавања у јавном сектору у који спадају и установе културе као што су библиотеке, музеји, позоришта, културни центри... чак и када дође до природног одлива: пензионисања, отказа или, не дај боже, упокојења неког од запослених у култури.

Оно што је мање познато јесте да рестрикције за запошљавање културних радника у Крагујевцу постоје још од 2009. године, када је Министарство финансија генерално ограничило Крагујевцу буџет за плате. Иако број запослених у локалној самоуправи није од тада смањен, од 2009. до ове 2014. године коришћена је могућност да се природни одлив

у култури искористи за пријем кадрова на другим местима и у другим делатностима, па тако уместо 287 запослених у култури, колико их је било 2009. године, сада их имамо 247. Да ли је то много или мало за град који сада броји око 180.000 становника нико није компетентан да одговори. Присутни на „разговору” сложили су се, међутим, око тога да се посао може радити и са мање креативних и програмских људи из културе, али исто тако и да постоји хроничан мањак оваквих људи у установама и другим, такозваним субјектима културе, те вишак оних који су уопшени као партијски кадрови, углавном као помоћно особље.

■ Три у један

Ништа боље ствар не стоји ни са чланом Градског већа за образовање, културу и информисање, што је функција коју обавља Драгослав Милошевић. И у Градској управи признају да један човек већ и по обиму послова не може да обавља све оно за шта је задужен, а сам Милошевић је више пута признавао да није квалификован за решавање питања из културе, баш као што се, још пре шест-седам година, тврдило да је он само привремено решење. Сада се сазнаје да је функција „три у један” као таква ушла у Статут града, а нема заинтересованих да покрену иницијативу да се овај део Статута мења.

До каквог апсурда доводи кадровска културна политика у Крагујевцу сведочи и тврдња једног високог крагујевачког функционера (изречена у неформалном разговору са аутором овог текста) да се један крагујевачки руководиоца не смењује са функције за коју се показао као неподобан само зато што се нема идеја где би га другде запослили!

Проблем „људских ресурса” у управама задуженим за културу, као и у јавним установама културе” истакнут је и као водећи проблем у два стручна документа која анализирају културне ресурсе у локалним срединама (Шумадији и Крагујевцу), једном кога је сачинила Стална конференција општина и градова, и другом који је сачинио Завод за проучавање културног развитка. Ту се као основни проблеми људских ресурса истичу и недовољна стручност и бројност кадрова, али и непостојање континуитета управљања (сваки нови директор спроводи своје идеје, визију), те недостатке евалуације кадрова, односно недовољно развијено оцењивање учинка и запослених у култури, а камоли руководиоца у културним установама.

Иако управо на плате, доприносе и порезе од плате одлази око 80 одсто крагујевачког буџета за културу, док на програме „отпада” свега пет до 15 одсто, мало ко проверава ко и како „једе” ове паре. Питање непостојања градског Савета за културу, избора управних и надзорних одбора, неискорисћености члана 40 из Закона о култури који предвиђа постојање посебних уметничких, односно програмских директора, такође су створила неке од кадровских проблема у култури.

Једно од питања „људских ресурса” јесте и старост кадрова, то јест немогућност младих људи да се запошљавају и кружење истих лица на руководећим местима. Примера ради, у крагујевачком Дому омладине 2009. године просечна старост упослених била је 45 година (на нивоу Србије просечна старост запослених у култури је 47 година). Иако су у Крагујевцу већина упослених у култури жене, ниједна се не налази на челу неке од крагујевачких установа културе (изузетак је Студентски културни центар, који се не сматра крагујевачком установом културе).

Гордана ЈОЦИЋ

„ВУЛКАН ИЗДАВАШТВО” НАГРАЂУЈЕ

Снови и надања

Два најбржа читаоца „Крагујевачких” биће и овог петка у прилици да својој библиотеци додају занимљив наслов „Вулкан издаваштва”. Реч је о књизи „Као да смо једно” Цасинде Вајлдер.

Нел Хортон је у љубави са својим најбољим пријатељем из детињства, Кајлом Каловејом, а њихова непобедива младалачка љубав пуна је снова и надања. Онда је, једне августовске ноћи, олуја украда Кајла, а Нел се променила заувек. На сахрани, Нел упознаје Кајловог старијег брата Колтона. Обоје воде борбу да превазиђу бол, оставе прошлост иза себе и наставе са животом. Неколико година касније, поново се срећу у Њујорку и Колтон схвата да Нел никада није стварно преболела Кајлову смрт. На лицу и даље носи неизбрисив траг туге, а на срцу тежак терет кривике и кајања. Колтон ће је подсетити да поново дише, да постоји разлог да живи, а њихове испреплетане душе и сједињена тела захватиће вртлог страсти и опојног задовољства. Заједно, они ће изградити поверење, схватити значај опраштања и пронаћи пут до исцељења.

Потребно је да у петак, 28. фебруара, позовете 034 333 116, после 10 часова и добићете ову књигу. Добитници ће своје књиге моћи да преузму у књижари „Вулкан”, која се налази у Тржном центру „Плаза”.

„ЛАГУНА” НАГРАЂУЈЕ

Мушке приче

Недавно је из штампе изашла нова збирка колумни „Мушкарац у извесним годинама”, Вање Булића, аутора неколико бестселера. Ове приче читају се у једном даху, јер су препознатљиве, духовите и заводљиво испричане.

Зашто мушкарци у извесним годинама обавезно наковсе спортску мајицу водом за прање шофершајбне кад се враћају с тренинга кући, зашто плачу на концертима кад наиђе сентиментални блок, о чему причају на мору док сатима стоје у плићаку, зашто се удварају келнерицама у локалној биртији, кога зову у поноћ 31. децембра мобилним телефоном кад улете у тоалет или излете на паркинг, зашто не читају умрлице и колико одлажу први одлазак у бању...

Ако неко нема смелости да чита есеје о лепоти неизвесних година и тишини кад деца изађу из куће од које може да се оглуви, нека се држи текстова у којима се Булић, окупан мирисом „Пино силвестре” и с звиждукотом „Јестреј” на уснама, пита да ли мушкарац у извесним годинама може да буде романтичан, шта добија као рођендански поклон од школских другарица, како регулише саобраћај у брачном кревету и да ли уопште „бабарие” и „дедафрјери” воде љубав.

Два читаоца „Крагујевачких”, добиће нову књигу Вање Булића „Мушкарац у извесним годинама”, а потребно је да у петак, 28. фебруара, позовете 333 116, после 11 часова ујутру. Добитници ће своје књиге моћи да преузму у књижари „Делфи” у пешачкој зони.

ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ ВОЈНОТЕХНИЧКОГ ЗАВОДА У КРАГУЈЕВЦУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА (12)

Немачко-југословенски тајни протокол из 1939.

Пишу: Небојша Ђокић,

Центар за војно-политичке студије,
Београд
и Радован Радовановић,
Криминалистичко полицијска
академија, Београд

Док су противавионски топови у Првом светском рату и непосредно након њега имали или импровизоване лафете или били на централном пивоу, оруђа развијена од средине двадесетих година добијају трокраке и четворокраке лафете са различитим варијацијама. Ови лафети су омогућавали велику стабилност при гађању у свим правцима и свим елевацијама. У положају за марш краци лафета су се склапали или увлачили и користили су се као доњи строј подвојска, под који су се увлачили подвојсци са точковима и на тај начин су се оруђа вукла као приколице.

Поред оваквог решења ПА лафета појавила су се и решења са смештајем топа на специјалној аутомобилској приколици, при чему су постојале две варијанте. Код прве варијанте ПА топ је могао да гађа са точкова, а код другог је било потребно скинути точкове и спустити лафет на земљу. Прелаз из положаја за марш у борбени положај био је доста лак, захтевао време од три до четири минута. Типични представници ове друге варијанте (која је преовлађивала) били су чувени немачки топ 88 мм Флак 18 (и каснији модели овог топа) као и Шкодин 75 мм (који је био и у југословенском наоружању под ознаком 75 мм М. 37).

■ Преправљање топова у Крагујевцу

Стручњаци из Ваздухопловства војске Краљевине СХС распитивали су се 1927. године код разних произвођача у вине земаља о могућностима набавке противавионских топова и рефлектора. Када је следеће 1928. године код „Шкоде“ наручен велики број пољских топова и хаубица, решено је и да се противавионски топови набаве код истог произвођача. Најпре се преговарало о набавци противавионских топова М. 28 калибра 83,5 мм, али је ипак одлучено да се набави 30 батерије топова 8 цм М. 28. Ови топови, чији је тачан калибар био 76,5 мм, имали су максимални хоризонтални домет од 14.900 метара и вертикални домет од 9.450 метара. Зрно масе осам килограма је имало почетну брзину од 700 метара у секунди. Маса топа

била је 3.500 кг, а практична брзина гађања 12 граната у минути. Гађање се вршило непосредно нишанском справом. Метода је била стварна брзина – смер, где се стварна брзина аероплана мерила помоћу справе брзиномера, а смер помоћу справе смеромера. Ови подаци су затим преносени на нишанске справе, где је онда вршено израчунавање елемената гађања и то за сваки топ у батерији самостално.

Свака батерија је располагала и са једним стереоскопским даљиномерином. Интересантно је да је топ имао гасну кочницу, што је било прилично неуобичајено за ПА топове. Од новог материјала формирана су током 1931. године три самостална ПА дивизиона, који су до маја 1932. године прерасли у три пука.

У сваком случају, ПА топ 8 цм М. 28 је сматран за једног од најбољих противавионских топова на свету у погледу балистичких особина. Са друге стране, недостатак је била сточна вуча јер је топ имао прилично велику масу. Поред тога, незгодно је било и то што је цела та маса падала само на једну осовину, а конструкција је у потпуности онемогућавала коришћење моторне вуче. До увођења пуњења метака хладним барутним пуњењем (1936. године), вруће барутно пуњење је захтевало замену кошуљице цеви након сваких 800 зрна. Хладно је продужило век цеви на 1.800 зрна.

Пошто финансијска средства нису омогућавала набавку већег броја модерних ПА оруђа, одлучено је да се у сарадњи са „Шкодом“ модернизација један део од 600 постојећих пољских топова 8 цм М. уградњом постоља за гађање авиона, као и опремањем батерија нишанским справама за противавионска дејства. Преправљено је у Крагујевцу, уз сарадњу „Шкодиних“ стручњака, укупно 328 ових топова и то је најпре преправљено 100 оруђа у верзију М. 5/28, а затим још 228 у верзију М. 5/32. Разлика између овда два модела је била, углавном, у томе што је верзија М. 5/28 имала металну, а М. 5/32 дрвену подлогу. Оба топа су имала максимални хоризонтални домет од 7.900 м и вертикални од 5.000 м. Зрно масе 5,7 кг имало је почетну брзину од 538 м/с. Брзина гађања је била пет граната у минути. Практичан хоризонтални домет за циљ на висини од 3.000 м био је 5.000 м, а за циљ на висини од 4.500

МУЗЕЈ НАОРУЖАЊА НА КАЛЕМЕГДАНУ

м само 3.000 м. Батерије са топовима М. 5/28 и М. 5/32 су за гађање аероплана користиле методу обележавања пута ваздухоплова код које се путања ваздухоплова учртвава у функцији времена лета зрна.

У међувремену, током 1929. и 1930. године испоручено је само 25 батерија ПА топова 8 цм М. 28, тако да их је 1931. године било 100 у наоружању. Према извештају Артиљеријско техничко одељења МВиМ до 17. јула 1933. године било је још увек испоручено само 100 топова 8 цм М. 28 и 100.000 граната за њих.

■ Неуспешни преговори са Енглезима

Почетак тридесетих је период стварања и наглог јачања територијалне противавионске одбране Краљевине СХС. Већи градови и фабрике оружја добијају противавионску одбрану, премо да са још увек недовољним бројем оруђа. Министар војни је 7. фебруара 1933. године упозорен да је за ову намену издвојено свега осам нових батерија 8 цм М. 28 (32 оруђа), поред 25 батерија преправљених ПА топова 8 цм М. 5/28 (100 оруђа) и 55 батерија са потпуно застарелим ПА топовима на пивоу М. 5/8.

Да би се ојачала територијална противавионска одбрана, као хитна мера препоручена је набавка 12 до 16 комплетних батерија савремених ПА топова 8 цм М. 28 и исто толико најновијих командних рачунара Т3 (1932) и висинадаљинометра. Министар је 27. новембра 1933. године наредио да се проучи „Шкодина“ понуда за набавку 20 нових комплета усавршених командних рачунара Т3 (1932) и нових гра-

фичких таблица за адаптирану артиљерију. Наиме, „Шкода“ је нудила нове рачунаре по цени од 64.000 круна/команд и додатне таблице за старије топове за укупно 11.400 круна. Укупна поруџбина би износила 1.297.400 круна.

Адаптација 73 рачунара Т2 према склопљеном уговору износила је 810.000 динара, а 73 рачунара Т3 (1928) 678.900 динара. Уговори о адаптацији 73 командна рачунара Т2 и 73 командна рачунара Т3 (1928) склопљени су 28. марта, а 29. марта 1934. године уговор о испоруци 20 најновијих командних рачунара Т3 (1932). Рок испоруке за преправљене командне рачунаре је био 3,5 месеци, а за нове 10 месеци. У опремање ПА артиљерије укључила се и Прва југословенска фабрика за оптику и прецизну механику која је крајем 1932. године израдила прототип графикана за одређивање висине у ПА артиљерији који је 1933. године испитиван на Превлаци у Бок Которској.

Негде у то време у Чехословачкој је наручено 11 батерија ПА топова 8 цм М. 28А (44 оруђа) које су испоручене, у сваком случају, пре 1936. године. Тако је Југославији до 1936. године испоручено укупно 36 батерија ПА топова и то 25 батерије са топовима 8 цм М. 28 и 11 батерија са топовима 8 цм М. 28А. Наравно, свака батерија тада је имала по четири оруђа.

Јануара 1939. године, у циљу замене неиспоручених „Шкодиних“ топова, југословенско Министарство војске поднело је писмени захтев немачком војном аташеу у Београду за набавку 120 најмодернијих противавионских топова калибра 75 мм. Фирма „Круп“ се заинтересовала за испоруку тражених ком-

плетних 30 батерија, али су њени услови, пре свега цена, били неприхватљиви, тако да при преговорима вођеним крајем марта и почетком априла, није било могуће склопити коначан уговор.

Коначно, 5. октобра 1939. године потписан је у Београду немачко-југословенски тајни протокол, по коме је немачка влада имала да се стара да њена предузећа закључе са Југославијом уговоре о испоруци авиона, противтенковских топова, противавионских топова, али не „Крупових“, већ знатно јефтенијих „Шкодиних“. Наручено је седам комплетних батерија калибра 75 мм М. 37 и 20 батерија калибра 76,5 мм М. 36, снабдених са по четири топа уз муницију од по 1.000 зрна за сваки топ. Тек децембра 1939. године закључени су уговори са „Шкодом“ о испоруци ових 27 противавионских батерија и 100 противоклопних топова са муницијом у вредности 32 милиона немачких марака.

Децембра 1939. године поново је покушано да се у Енглеској набави противавионска артиљерија, али је британска влада изјавила да нема противавионске топове и нека их Југославија купи од Немаца. У другој половини марта и током априла 1940. године стигло је 16 батерија калибра 76,5 мм, али са неодговарајућим бројем трактора и командних уређаја. Тек крајем 1940. године завршена је испорука противавионске артиљерије, али док су батерије топова 76,5 мм испоручене са тракторима, командним уређајима и муницијом, седам батерија топова калибра 75 мм испоручено је без трактора.

Противавионски топ 8 цм М. 36 је био комерцијално оруђе предвиђено само за извоз јер је Чехословачка армија преферирала већи калибар. Уосталом, претходни стандардни противавионски топ чехословачке армије био је 8.35 цм. Међутим, пошто је наступила криза у односима са Немачком, одлучено је да се топ 8 цм М. 36 уведе у чехословачко наоружање као привремено решење док не буде готов нови ПА топ у калибру 8.35 цм.

Оба ова топа су за управљање ватром користили командни рачунари Т7 заједно са стереоскопским даљиномерином. Био је то у то време врло модерни командни рачунар који је омогућавао гађање циљева на висинама од 300 до 9.600 м, на (хоризонталним) даљинама од 600 до 12.000 м и брзини циља до 504 километара на сат.

Наставиће се

ДОГОДИЛО СЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Приредила **Лела Вујшевић**
делимично користећи податке из Лексикона Крагујевца

Пре 22 године – 1. марта 1992. основано је планинарско друштво „Жежељ“. У јеку ратних сукоба на простору претходне Југославије и галопирајуће инфлације, група од десетак ентузијаста и заљубљеника у природу покренула је иницијативу за оснивањем друштва које би спроводило планинарске и еколошке акције. Друштво се годинама омасовљавало, па је крајем 2010. бројало око 200 чланова и изводило је све захтевније планинарске акције.

Прва високогорска акција на највиши врх у тадашњој СР Југославија на Проклетијама (Ђеравица, 2.656 м) изведена је 1997. године. Следе акције на највише врхове Балкана, Европе, Африке, Јужне Америке, као и врхове Хималаја. Друштво је за потребе планинарског дома у мају 1996. добило на коришћење објект бивше основне школе у Ациним ливадама. Дом има 20 лежа-

ја и летњиковца. Од маја 2009. објект носи име Планинарски дом „Др Соња Перишић“. У периоду 2004–2010. било је у просеку 38 планинарских акција годишње (просечно три месечно), са око 35 учесника по акцији. У сарадњи са Скупштинам града и основним школама, у пролеће 2009. покренута је акција „Упознај околину града“, с циљем да се планинарство приближи деци школског узраста и омладини. Највећи појединачни успех остварио је др Драган Челиковић који се маја 2010. као члан канадске експедиције попео на Монт Еверест.

Пре 110 година – почетком марта 1904. мајори Жика Марковић и Милоје Васић основали су Друштво фотоамера. Друштво се сајстало у Гимназији где су одржавана предавања о фотографији.

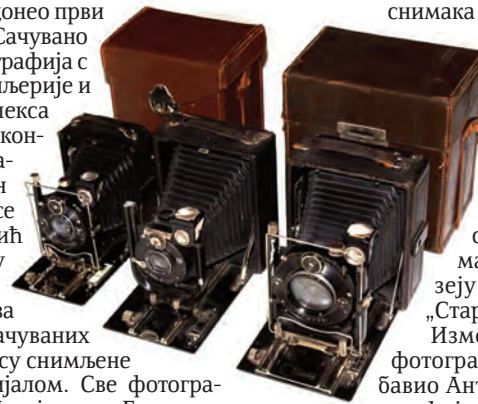
Фотографија првог српског професионалног фотографа Анаста-

Јовановића, управитеља двора кнеза Михаила 1861–1868, снимљена је у стереоскопској техници. На препоруку свог добротора кнеза Милоша Обреновића, Јовановић је неколико година провео у Бечу, одакле је у Крагујевцу донео први фотографски апарат. Сачувано је десет његових фотографија с мотивима српске артиљерије и зграда дворског комплекса династије Обреновић (конак кнеза Милоша, Шарени конак, Амицин конак). Претпоставља се да је Анастас Јовановић импровизовао мрачну комору у једној од просторија конака, док се за неке, према изгледу сачуваних копија, може рећи да су снимљене талботипским материјалом. Све фотографије су власништво Музеја града Београда, Историјског музеја Србије и Војног музеја у Београду.

Од 60-их година 19. века у Крагујевцу се отварају фотографске радње. Прве групе гимназијалаца испред нове школске зграде снимно је 1893. Лазар Лецтер, дворски фо-

тограф из Београда, уз одобрење Јована Бошковића, тадашњег министра просвете. Фотографије величине 24 и 30 цм нашиване су на картон са паспартом. Из периода 1904–1914. сачувано је више од 700 аматерских снимака живота у Крагујевцу и околини. Аутори су: Светозар Шоша Николић, Чедомир Павловић Бојацић, Љуба Петковић, Љуба Ивановић, Драгослав Микић. Те фотографије се чувају у Историјском архиву Шувајдије, Народном музеју Крагујевца, Музеју „Стара ливница“.

Између два светска рата фотографском се аматерски бавио Антоније Петковић. Фотографије двојице руских фотографа Василија Коровљева и Николе Лосјакова нису сачуване. У Гимназији је радио фотографски клуб. Годину дана по оснивању организације Народне технике, почео је с радом Фото-кино клуб Крагујевца (1948).

НОВИ ГРАДСКИ ПОРТАЛ – „ПОКАЗИВАЧ“

Култура је опет у моди

Крагујевачка виртуелна заједница богатија је за још један сајт „Показивач“ – портал који је намењен култури, образовању и, онако, баш Доситејевски, прикљученијима. Екипа „Показивача“ жели да просветитељску идеју модернизује и приближи је савременом човеку, као и да нашу таблоизирану стварност оплемени лепим догађајима

Електронска заједница локалних медија овдашњих од прошле недеље богатија је за још једног члана – портал „Показивач“ чија је мисија да се бави културом, образовањем, али и прикљученијима, односно да Доситејеву просветитељску идеју модернизује и приближи је савременом човеку.

Нови сајт „Показивач“ имао је своју званичну промоцију прошле среде, 19. фебруара у Гимназији (са радом су почели шест дана раније), пред препуном салом ученика, просветара, новинара... На промоцији у уметничком делу програма наступили су Даница Крстић и Дејчи хор „Амадеус“.

ЗОРАН ТОДОРОВИЋ, ОСНИВАЧ И ДИРЕКТОР „ПОКАЗИВАЧА“ СА СВОЈИМ САРАДНИЦИМА И ГОСТИМА НА ПРОМОЦИЈИ ПОРТАЛА

О циљевима, мисији и визији сајта говорили су Страхиња Тирнанић, маркетинг менаџер портала, Бојана Пудар, заменик директора и Вера Николић, главна и одговорна уредница сајта.

Портал „Показивач“ основан је са намером да се Доситејева просветитељска идеја модернизује и приближи савременом човеку. У времену када су добре вести у другом плану наш сајт нуди могућност да се на њему појављују само добре вести које промовишу културу, образовање, уметност, као и добре стране забаве, каже Зоран Тодоровић, просветни радник, директор и оснивач „Показивача“.

Поред забавне и едукативне стране, новоосновани портал ће имати и мотивациони карактер.

Покушаћемо да на једном месту у одељку „Отворена врата“ умрежимо све школе и факултете у Србији, по могућству и шире, и на тај начин

понудити свим учесницима у образовном процесу да своје активности учине видљивим уз помоћ нашег портала. На тај начин „Показивач“ би био и нека врста већ заборављених и, због трошкова штампе, нерентабилних школских часописа и гла-

ПУНА САЛА ГИМНАЗИЈЕ ГОСТИЈУ И КОЛЕГА СПРЕМНИХ ЗА ПРИКЉУЧЕНИЈЕ „ПОКАЗИВАЧА“

сила, на којем би ученици и наставници из свих школа могли да шаљу своје литерарне и ликовне радове, уметничке фотографије, добре вести из своје средине, каже он.

Такође, у овом сегменту били би објављивани и разговори са познатим личностима, али са посебним освртом на њихово детињство. Тодоровић истиче да анкете показују како све више људи проводи своје слободно време уз интернет.

Ако је већ тако „Показивач“ је ту да понуди квалитетне информације. Намењен је свима онима који желе да себи и другима улепшају дан, тврди он, који је као оснивач и директор сајта у ту сврху окупио двадесетак сарадника, а тај тим сачињавају просветни радници, етнологи, филолози, новинари, родитељи и студенти различитих факултета.

Сви они добри људи који су у „Показивачу“ препознали идеју и суштинску вредност, сматра Тодоровић.

Портал „Показивач“ промовише хумане вредности, културу и образовање које на забаван начин покушава да приближи свакоме, као у оном старом слогану „Политикиног забавника“, дакле „од седам до 107 година“.

Због тога на овом порталу, сем основних информација из културе, образовања, спорта и прикљученија, можете пронаћи занимљивости попут „Гинисове књиге рекорда“, вица недеље или „твита“ дана, мозгалица, модне савете, текстове о стриповима, српским народним бајкама и још много другог сличног, забавног, едукативног и мотивационог садржаја.

Такође, сем најаве културних садржаја и извештаја из позоришта, биоскопа, концерата, галерија и музеја на порталу ће се промовисати и хумане вредности, слобода, једнакост и толеранција, тако да је на насловној страни овог сајта већ постављен спот „Будимо добри људи“ који је снимила крагујевачка организација Црвеног крста.

Портал „Показивач“ има препознатљив и занимљив аутентичан лого у којем је украсно слово Р из „Мирослављевог јеванђеља“ које је вешто, графички инкорпорирано у назив и заштитни знак портала као почетно, латинично слово П. Дакле, будите добри људи и култура је опет у моди, као што нам показује крагујевачки „Показивач“.

З. М.

HILL

Our client is IMG d.o.o., a part of SOL Group, a multinational producer of industrial and medical gases, with strong presence in Europe. For further strengthening of sales activities in the region of central Serbia we are looking for proactive and motivated sales professional for the position of

Sales Engineer

- Central Serbia -

Requirements:

- > university degree in Mechanical, Technology or Chemical Engineering
- > experience on similar position ideally in B2B sales and/or work with distributors
- > good knowledge of English and MS Office are prerequisites
- > clear driver license, active driver status
- > initiative, dynamic, flexible and mature sales person
- > strong communication, presentation and negotiation skills
- > residence in Central Serbia (ideally Kragujevac or Čačak)

Responsibilities:

- > sales development and management of KA and distributors in the territory of Central Serbia
- > coordination, support and strengthening of professional relations to the existing clients and distributors
- > identification of new business opportunities and acquisition of new industrial buyers
- > monitoring realization of the agreed terms and contracted sales
- > preparation of weekly and monthly action plans
- > regular reporting on conducted activities and achieved results

Our client is offering you excellent opportunity to develop your career in multinational company with stable operations in Serbia and a possibility to develop your potentials within dynamic team of professionals. If you are interested in the above described position, please send your CV and application letter in English, exclusively to our address, with full confidentiality.

HILL International, 11000 Beograd, Ruzveltova 45, tel/fax: +381 11 3294 500

E-mail: prijava@hill.rs

www.hill.rs

www.erstebank.rs Erste telefon: 0800 201 201, 060 79 79 000

Da li Vi vidite
gelender?
Mi vidimo keš kredit.

Fiksna
dinarska
rata

Ako Vam je na putu do cilja potrebna finansijska podrška, oslonite se na Erste keš kredit sa fiksnom dinarskom ratom koju sami kreirate i rokom otplate do 96 meseci. Kao dodatna podrška, tu je i osiguranje od gubitka posla.

Erste keš kredit – podrška za Vaše važne korake.

ERSTE
Bank

Kod nas ste uvek prvi.

ШУМАДИЈСКЕ
ПРИЧЕ

Владимир Јаџличкић

Плаво брдо

НИСАМ видео, нити чуо. Не знам ко ми је рекао. Мајка сигурно није. Али, као да јесам - и назрео, и дочуо. То мора да се десило пре зоре, у време кад се ноћ повлачи, а јутро још није обелило свет. Тада се он ишуњао, трудећи се да нас не пробуди. Ја сам, сигурно, спавао у кревету поред мајке која ме ушускала и подојила пред сан. Али, ништа о томе нисам знао, јер сам био беба. Можда ме, уосталом, и пробудио - али ја сам се ноћу ионако често будио, плакао и забегивао, као и свака беба, све док јој не потуриш мајчину сису. Мајчина сиса је извор, кроз мајчино млеко тече сигурно и мало воде са Стублина, можда и нешто згрушане, па растопљене земље. Како бих се, иначе, смирио, шта би друго могло да ме смири?

Он је устао, мишићав и плећат (сигурно је био мишићав и плећат као Мише кад го до појаса узјаши своју пегаву кобилу и пројаше на њој селом), обукао кошуљу и панталоне које је причврстио кајишем - онда је пољубио мајку у чело (да је не пробуди) и, можда, и мене пољубио у ручицу коју сам забацио за леђа (познато је да бебе које забаци ручице иза леђа спавају најлепшим сном). Ја сам се, мора бити, промешкољио и насмешио - пред растанак. Он је закорачио, плашно и опрезно, и онда је зашкрипала подна даска (она трећа од врата, испод које је некаква шупљина; треба је нечим испунити, можда песком).

Мајка се сигурно пробудила, придигла се из постеље, и док је његова рука била на кваци, хтела да га пита кад иде. Али, није га питала ништа, она је знала да он мора ићи и да сад ниједну сувислост о том морању не може да каже. Ухватио је кваку, замало се окренуо, али се, ипак, није окренуо, јер зашто се освртати тамо одакле мораш да пођеш. Опроштајни загрљај би, вероватно, једини могао да га задржи, али би онда дошло до сувишних речи које после не могу да се заборавају, до суза, вајкања, посипања пепелом, или кајања - а ништа од тога није могло да спречи његов одлазак. Морао је да оде, то је сигурно, ништа није више могло да га задржи, нити се ишта сам питао. И он је отворио, бешумно, врата и трен касније утонуо у онај варљиво глув час отвореног космоса, кад ништа није на свом месту, кад све унаоколо плови, плива, помера се, расипа се, утања, трепери, пење се и пада, повија се и усправља - кад су светови помешани.

Отишао је иза плавог брда, иза плавог брда, иза плавог брда. Мој отац је отишао иза плавог брда.

А онда је мајка, ипак, устала. Морала је да устане, јер како би он где ишао а да га она не пита је ли обукао најбоље своје одело, да ли је нашао уштиркану кошуљу, да ли се очешљао и иштуцовао бркове (због нечега, знао сам да мој отац носи бркове, као и сви жењени Шумадинци). Мајка је устала, отишла до прозора, да осмотри, на месечини, да ли је отац спремио све што му треба за свет иза плавог брда. Јер он је ишао тамо.

Он се, изненада, у дворишту, осврнуо, кажем изненада, јер је осетио да га по леђима милује њен поглед, осврнуо се и спазио је и као да је полукорак закорачио унатраг, али она је онда нестала с прозора и нечујно изашла на врата, хтела је сигурно да му се обисне око врата, да га задржи, као и све жене, да му не допусти ићи преко плавог брда, јер није то свет за њега, јер све што му треба постоји, и остаје, овде, а тамо - ко зна шта тамо има, и шта тамо нема, то је свет преко света, тамо можда нема чак ни Шумадије.

И сигурно би га вратила, жене имају понекад такву снагу да те врате с пута којим си кренуо, моја златокоса мајка је могла да га врати, али онда сам се ја, мора бити, пробудио, закењао, можда сам се огребао ноктићима по лицу, или ми се у уво покушао уву-

ћи паук, или су ме сенке времена узнемириле и прешле ми преко лица, и ја сам не само закењао, него и заплакао, и моја мајка се вратила, учила да сам збацио са себе ћебенце, поново ме покрила, а онда зачепила нос, схвативши да мора да ме преповије. И док ме преповијала, отац је сигурно већ замицао за оградом, затварао капију, можда је, још једном, помислио - „а шта би било да сам остао“, а онда се запутио преко света, преко плавог брда и више га никада нико није видео.

КАЖЕМ, нисам тада видео, нисам чуо. Али, касније... Касније је све било другачије. Што се није дало видети, касније се могло назрети, што се није дало чути, могло се ослушнути. У почетку беше звук. Земља код нас, покатак, пева. Па... не знам да ли се то појство може звати песмом. Пре бруји. Као да прораде звона, да ли одозго, да ли одоздо. И вибрира под ногама, иако није земљотрес. Прочуо сам, и прогледао, и ја. А откуда бисмо ми, сељани, знали да је наше немогуће брдо - плаво? Привидело нам се, ето у чему је ствар. Зато и знамо куда, напокон, одлазимо.

Плаво брдо се каткад може видети, чешће не. То је плави троугао између две планине: као да израња из земље и додирује небо, а заправо - лебди, ни на небу ни на земљи: час би троугао потонуо, час се виноу, није хтео да стоји на месту, и ја сам схватао да се то догађа зато што свет иза плавог брда уопште и није место, нити зна за време.

Плаво брдо се назирало само кад је сунчано и кад је олујно - тада би га озлатио сунчев сјај, или изненада осветлила муња, и онда се, у ствари, најбоље указивало - виделе би га само очи, храбре да, под грмљавином, упере поглед у даљину, или довољно луде да зене изложу слепилу сунчанице. Свак би ослепео - сем онај који види плаво брдо, тај прогледа. Опасно је гледати ка плавом брду. Не само да је нестајало и појављивало се, умело је да се приближи и удаљи. Неки сељани га никада нису ни видели, сматрали су да је плаво брдо деџа и бапска визиографија. Али, и најтврдокорнији неверници би поклекли кад би им пред очима затитрала плава измаглица с троуглом у даљини. И тада би схватили да се плаво брдо ближи. Тачније, да с временом они сами постају све ближи плавом брду. И тада би настајале приче, о свакоме сељанину понаособ.

Те приче су биле само наше. Други сељаци с којима смо долазили у контакт, на селској пијаци или у продавници, сматрали су нас лашцима и ругали нам се. Али се прочу да и наше село има неку пуну лепоту, само нико није знао у чему се она састоји. Долазиле су телевизијске екипе, прогањале нас знатижељом пијаних новинара да схвате шта се у селу код нас дешава: где је то фамозно, проклето или талично, плаво брдо. Тамо, одговарали смо, и показивали у даљину. Али, нико са стране, ко није био из села, ништа слично није могао да опази. И напокон би дизали руке од нас, као од непоправљивих и заосталих руских мужика - као да смо староверци.

Тако се за нас прилепило мишљење да смо друкчији од осталог света и да не треба с њим да се мешамо. Нека они гледају своја посла, а ми ћемо ова наша, сеоска, па мир. Зашто да нас праве лудим и говоре нам да не видимо оно што свако од нас види јасније од било чега другог на свету? Дођете у нашу кућу и онда нам причате којом бојом да окречимо зидове и где да окачимо завесе. И горе: они говоре да наша кућа, да наши зидо-

ви, да наш ослонац у даљини, да пут којим се запућујемо - уопште не постоје, да смо лудаци, заверени против света.

МЕЂУ нашим људима у селу одавно је колала и прича коју нико није забележио, али се преносила с колена на колена: да су многе војске овуда пролазиле, газиле село, убијале наше људе и унижавале наше сестре и мајке. Од кад се памтило, кроз наше село су пролазиле - и турска, и немачка, и бугарска, и маџарска, и усташка војска - и све су оне долазиле због исте ствари: да освоје плаво брдо. Неке од њих су овде остајале читаве зиме или лета, морали смо да водамо опанке, док су они спавали с нашим женама и сестрама и да их, док они ашикују, опслужујемо јелом и пићем - али ни наше жене, ни сестре, нису хтеле, колико су хтеле плаво брдо.

Љути и разјарени, узимали су данак у крви, набијали нас на колац, стрељали сто за једнога, све да бисмо им одали где се налази то наше плаво брдо, које, како су веровали, не само да чува непроцењиво благо, него нам даје сву снагу коју црпимо ми, обични сељани села изгубљеног у великом свету. Под мукама, најзад бисмо показивали у правцу оне даљине из које нам се понекад златило плаво брдо, лебдећи ни на небу, ни на земљи.

Али, они ипак нису видели ништа, и убијали би нас, разјарени што не желимо да им одамо најскупију тајну. И то им је било мало, него су преко седам мора долетели, сипајући по нама затроване бомбе, све желећи да плаво брдо сравне са земљом, јер им је у компјутерским програмима, као вирус, знао засветлуцати непознат терен, ван времена и простора - незаписан на њиховим тако прецизним мапама. И ништа му нису могли, јер је наше плаво брдо и даље треперило као и пре, у измаглици, у далеком смирају сунца, на киши и на ветру, по снегу и на жези - мамило нас и звало да слободно приступимо тамо где нас нико неће кињити, ни мучити, јер је без његовог постојања, без пуне вере у нешто светло - живот безвредна празнина. А шта смо и могли друго, него да верујемо?

Нисмо им могли доказати да видимо оно што се не да видети. Осећали су да немају снаге ни наслутити оно што види свако од нас, још од рођења. Ни то нам није довољно, него се неизоставно запућујемо тамо, као у лепоту и слободу, и ниједна власт, нити освајач, у томе нас не може спречити. Као што ништа није могло да спречи ни мог оца. Једном је неки потурчени паша нашега порекла, верујући да плаво брдо мора постојати, чувши о њему многе легенде, натерао своју војску да крене најнеприступачнијим путевима, уз наше две планине (поделивши војску) - али се турска сила више никада није вратила, изгубивши се у планини. Говоркало се да ју је пресрео са својим устаницима капетан Коча Анђелковић и потерао их преко Сабанте - али је нама вероватније изгледала

прича да су Турци стигли до подножја плавог брда и даље нису могли.

Плаво брдо, разуме се, нису видели, за њих је то било брдо као и свако друго. Али су, јасно, чули звона. У турском војсковођи се распалио бес: све му се даје, а не да се. Тада се Турци престрашише: како да победиш силу ни на земљи, ни на небу? Побеђује само недохватни мир.

Тако су странци остали у уверењу да наше плаво брдо - не постоји. Али, ја сам, као и остали наши сељани, знао да плаво брдо пулсира, дише, да се приближава и удаљује. Како не бих знао: па иза плавог брда је отишао мој отац, и отац његовог оца, и моја златокоса мајка, а сад ми кажу да плаво брдо не постоји! Боље вам, маните се ћораво посла! Никада нисам ни рекао да је плаво брдо срећа, срећа је нешто друго. Али, зашто би сељани, загледи у даљину, остали без ње, само зато што ту даљину осим њих не види нико други? Напрегните се, покушајте, поживите мало међу нама, па ћете и ви, не само видети плаво брдо, него ћете се једнога дана запутити према њему.

ДА ПЛАВО брдо постоји, знали смо и јер су се неки враћали, иако се чинило да су заувек отишли. Вратили би се озарени, са смешком, говорећи да је плаво брдо лепше него икада. Цветови, питоме животиње, језерца и поточићи, разграната стабла пуна плодова. Да се они питају, никад се с плавог брда на би враћали, али се тако догодило, мораће још да причекају. И опет би поглед уперили према плавом брду, иза којег су отишли мој отац и моја златокоса мајка који ме сигурно чекају и питају се зашто ме тако дуго нема.

Вратила се, тако, једна старија жена. Питали је шта се ради тамо на плавом брду. А она, ћути, лежи на кревету, уморила се од пута, па ће наједном рећи:

- Видим ја, иде преко плавог брда један чича. Питам, докле чича? А он вели: преко плавог брда! Ајде са мном!
- Охо-хо - злурадо се насмејаше окупљени, а старичин муж се намргоди.
- А ја се занатим. Нећу, велим, имам ја с ким. И вратим се кући.
- Охо-хо - с поштовањем јој одобрише: неће с туђим чичом, потегла да се врати по свог.

А крај шпорета, парњак њеног чиче подгуркује га раменом:

- Испеглај ти њу, за сваки случај, пре него што кренете!

Од тада су, уосталом, прошле године. Већ уморан, одавно не рачунам с простором, временом и околним светом. Као да сам све време, што нисам увек примећивао, ишао према плавом брду. Оно ми је са сваком даном бивало све ближе, могао сам да га видим све јасније - схватио сам да ме покушава навићи на себе, да ми се смилостивио и жели да ме прими.

Доћи ће дан, биће потребан корак, један једини корак.

ОДВАЈЕ

ЗДРАВКО ЧОЛИЋ, певач:
- Некад су жене желеле да ме дотакну, данас се само сликају.

ГОЏА ТРЖАН, певачица, намерава поново да се уда:
- Ако одлучимо да направимо велику свадбу, замишљам да буде као у филмовима Емира Кустурице. То значи прасе на столу са јабуком у устима, а ја као млада у центру пажње.

МАТИЈА БЕЋКОВИЋ, академик:
- Из Његошевог случаја види се да злочини не застаревају. Нека се за Хаг припреме Вук Караџић, Филип Вишњић и Иво Андрић, а доћи ће на ред и Хомер, Данте и Шекспир.

АЛЕКСАНДАР ШАПИЋ, бивши ватерполиста, функционер Демократске странке:
- Кад слушам разне надимке које имају политичари, ја сам са Гангулом прошао к'о змај.

ДАНИЈЕЛА ВРАНИЋ, певачица:
- Сад су у моди кафанице, а ја нисам кафанска певачица. Чекају да се ово вашариште рашчисти, да се створи неки нови поредак.

МИЛИЦА ПАВЛОВИЋ, „Грандова“ звезда:
- На сцени сам секси ђаволица, а ван ње - анђео.

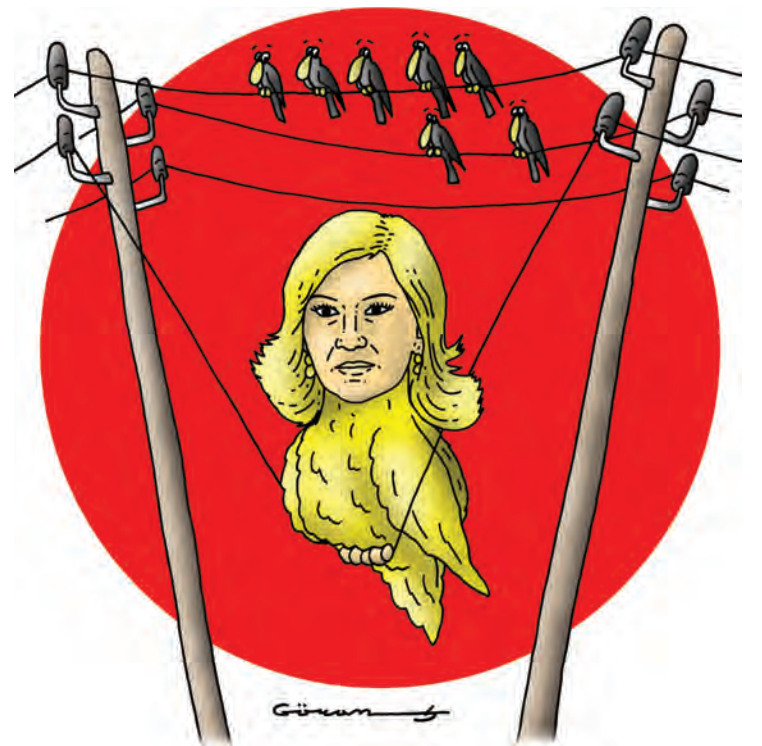
ДАРА БУБАМАРА, певачица:
- Замислите да ми Јелена Карлеуша буде прија, да се мој син смува с њеном ћерком. Куку мени! Али, оно чега се највише плашиш обично се деси.

СРЂАН МИЛИВОЈЕВИЋ, народни посланик:
- Ако гледате хороскопе, у њима има само љубав и здравље. Значи, посла више нема ни у хороскопу.

ВЕЉА ИЛИЋ, председник Нове Србије:
- Оперативац сам и све знам да радим, па бих у будућој Влади могао да водим и више ресурса.

Карикашџра Горан МИЛЕНКОВИЋ

ВИЦОТЕКА

Цвеће

У радно време жена сретне мужа у граду са букетом цвећа у руци.
- Ко ме носиш тај букет - љутито га упита жена.
Муж, видно збуњен, поче да објашњава:
- Па секретарици, знаш...
- Тако значи, њој цвеће, а мени то из гаћа.
На то ће муж:
- Драга, хоћеш да променим, теби да дам цвеће.

спасио моје дете када се давило у реци.
- Да, ја сам тај - каже му човек.
- Добро је што сам вас нашао...
- Ма, нисте морали да ме тражите, не тражим ја никакву награду.
- Ја вас тражим, где је капа коју је дете носило?!

Сећање

Пита Мујо Фату:
- Фато, јесам ли ти ја први?
- Може бити, нешто си ми познат.

Кафетин

Долази муж кући и с врата каже жени:
- Драга, купио сам ти кафетин!
- Шта ће ми, не боли ме глава.
- Е, ту сам те чекао, свлачи се!

Кишобран

Иде мали Перица улицом, сретне једну госпођу и пита је:
- Извините, знате ли где је овде јавна кућа?
Госпођа се згрози, опали му шамар и настави даље. Перица иде даље и сретне полицајца.
- Господине, извините, можете ли ми рећи где је овде јавна кућа?
Полицајац му такође завали шамар. Перица, сав црвен, врати се кући и љутито ће оцу:
- Ђале, јебо те кишобран, иди сам па га тражи.

Кругови

Причају две плавуше.
- Чујем да си пала на возачком испиту.
- Јесам!
- Па како?
- Улазим ја у кружни ток и на округлом знаку пише 30. Ја направим 30 кругова, а овај из комисије каже - пала си.
- Јој, па мора да си се забројала у круговима.

Чоколада

Плаче мали цига пред оцем.
- Тата, тата, купи ми белу чоколаду.
- Шта, бре, измишљаш, шта ће ти бела чоколада.
- Тата, хоћу и ја мало да будем мусав.

Спасилац

Улази Пироћанац у кафану и прилази једном човеку.
- Јесте ли ви онај који је

Милош Игњатовић

Е, баш си нашао где да се олакшаш

Контејнер као да је прављен „по мери”

Уместо на гране брезе, птице слећу право у кућицу

Баш испред Гимназије и Вуковог споменика

ПРЕФЕРАНС

ПРОЛЕЋНО ПРВЕНСТВО
КРАГУЈЕВАЧКЕ ЛИГЕ

Надимак, презиме и име	Укупно		3. коло		
	Бод	Супа	Бод	Супа	
1 Мића, Ђорђевић Милован	16,2	1982	1	5,3	384
2 Бујони, Раденковић Ненад	15,7	862	2	5,4	440
3 Туца, Туцаковић Бранко	14,3	2270	1	3,3	310
4 Срце, Ненадић Драган	13,9	1174	3	5,5	676
5 Рака, Станић Радован	13,7	984	2	2,9	-98
6 Даре, Филиповић Дарко	13,3	716	4	5,2	216
7 Сале, Ђорђевић Саша	11,4	582	3	3	76
8 Професор, Марковић Мирко	11,4	546	6	5,3	310
9 Андрић Дејан	11,4	482	7	5,3	302
10 Терка, Ђорђевић Раде	11,3	768	1	0,3	-694
11 Маре, Маринковић Милан	11,2	630	4	3,1	116
12 Паки, Јеврић Милан	10,4	-414	8	5,1	114
13 Дача, Вујисић Данило	9,3	442	6	3,2	244
14 Крапа, Богдановић Мирослав	9,2	418	2	0,6	-342
15 Гајић Марко	8,9	104	4	0,6	-332
16 Гуки, Васиљевић Зоран	8,8	-472	9	3,5	250
17 Рајко, Радосављевић Радисав	8,7	506	3	0,2	-752
18 Грч, Данас Иван	8,7	-188	7	3,1	170
19 Муша, Николић Драган	8,7	-428	9	3,5	250
20 Доктор Аца, Павловић Александар	8,5	598	10	5	1000
21 Шоне, Николић Ненад	8,5	58	8	3	54
22 Срба, Николић Србислав	8,1	-784	12	5,4	420
23 Аца, Данас Алесис	6,7	-440	11	3,5	250
24 Лаза, Лазовић Миролуб	6,7	-548	11	3,5	250
25 Мића, Мартиновић Милорад	6,5	740	6	0,4	-554
26 Лија, Милојевић Александар	6,4	516	5		
27 Миша, Симић Милисав	6,4	498	5		
28 Веса, Весовић Миодраг	6,4	-478	7	0,5	-472
29 Живковић Стефан	6,2	946	5		
30 Шаба, Драгојевић Зоран	6,1	-820	8	0,8	-168
31 Мика, Петровић Милован	5,4	-1558	13	5,1	114
32 Везмар Предраг	4,2	-648	12	3,1	142
33 Гаја, Гајић Војкан	4,1	-446	9	0	-500
34 Ђоле, Ђорђевић Зоран	3,8	-616	10	0	-500
35 Лаза, Лазаревић Славољуб	3,7	-1100	13	3	64
36 Кеша, Стевановић Горан	3,6	-720	10	0	-500
37 Гале, Вученовић Драган	3,1	-1984	12	0,4	-562
38 Глумац, Живковић Владан	2,9	-2384	11	0	-500
39 Ушке, Николић Небојша	1,8	-740	13	0,8	178

ТЕЛЕВИЗИЈА КРАГУЈЕВАЦ

ТВ ПРОГРАМ од 27. фебруара до 5. марта

Четвртак 27. фебруар

СТАЊЕ СТВАРИ

20.00 Стање ствари

07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм р.
09.00 Вести
09.05 Музички програм
10.00 Порота р. □
11.00 Љубав и освета р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Кућица у цвећу р.
13.00 Музички програм
14.00 Комунални сервис р.
15.00 Цртани филм р.
15.30 Вино и виноградарство р.
16.00 Вести
16.05 Серија р. □
17.00 Мозаик
18.00 Порота □
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм р.
20.00 Стање ствари
21.00 Серија □
22.00 Хроника 2
22.30 Љубав и освета □
23.30 Атлас
00.00 Вести
00.05 Хит дана

Петак 28. фебруар

09.05 Седница Скупштине града

07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм р.
09.00 Вести
09.05 Седница Скупштине града
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 АБС шоу р.
13.00 Музички програм
14.00 Стање ствари р.
15.00 Цртани филм р.
15.30 Атлас р.
16.00 Вести
16.05 Серија р. □
17.00 Моја Шумадија
18.00 Порота □
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Као и други
20.30 Нокаут
21.00 Серија □
22.00 Хроника 2
22.30 Љубав и освета □
23.30 Megaфон Music
00.00 Вести
00.35 Хит дана

Субота 1. март

ХРОНИКА

22.00 Хроника 2

09.00 Вести
09.05 Цртани филм
10.00 Megaфон Music р.
11.00 Путујуће приче р.
12.00 Вести
12.05 Шумадијски праг р.
13.00 Кућица у цвећу
13.30 Fashion files
14.00 Shopping avantura
15.00 Документарни програм
16.00 Вести
16.05 Грех и срам р. □
18.00 Као и други р.
18.30 Нокаут р.
18.50 Крагујевац престоница
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Лек из природе
20.30 Илузиониста
21.00 Концерт р
22.00 Хроника 2
22.30 АБС шоу
23.00 Гимназијалци □
00.00 Вести
01.00 Хит дана

Недеља 2. март

СТАКЛЕНО ЗВОНО

20.00 Стаклено звоно

09.00 Вести
09.05 Цртани филм
09.35 Све о животињама р.
10.00 Документарни програм
11.00 Кућица у цвећу
11.30 Лек из природе р.
12.00 Вести
12.05 Шумадијски праг
13.00 Агродневник
14.00 Шумадијске зимске игре
16.00 Вести
16.05 Грех и срам □
18.00 Путујуће приче
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Стаклено звоно
20.30 Све о животињама
21.00 Концерт
21.50 Хит дана
22.00 Хроника 2
22.30 Култура
23.00 Гимназијалци □
00.00 Вести
01.00 Хит дана

Понедељак 3. март

СПОРТСКИ ПРЕГЛЕД

19.30 Спортски преглед

07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм
09.00 Вести
09.05 Музички програм р.
10.00 Порота р. □
11.00 Љубав и освета р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Стаклено звоно р.
13.00 Музички програм
14.00 Shopping avantura р.
15.00 Цртани филм р.
15.30 G.E.T. Report
16.00 Вести
16.05 Серија р. □
17.00 Мозаик
18.00 Порота □
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Спортски преглед
20.00 Фудбал: Напредак - Раднички
22.00 Хроника 2
22.30 Љубав и освета □
23.30 Рукомет: Напредак - Раднички
01.00 Вести у полувремену
Хит дана

Уторак 4. март

ЖИВА ЦРКВА

20.00 Жива црква

07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм
09.00 Вести
09.05 Музички програм р.
10.00 Порота р. □
11.00 Љубав и освета р. □
12.00 Вести
12.05 Агродневник р.
13.00 Музички програм
14.00 Спортска галаксија р.
15.00 Цртани филм
15.30 G.E.T. Report
16.00 Вести
16.05 Серија р. □
17.00 Мозаик
18.00 Порота
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Жива црква
20.30 Суграђани
21.00 Серија
22.00 Хроника 2
22.30 Љубав и освета
23.30 Мали фудбал: Економица - Бечеј
01.00 Вести у полувремену
Хит дана

Среда 5. март

КОМУНАЛНИ СЕРВИС

20.00 Комунални сервис

07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм
09.00 Вести
09.05 Музички програм р.
10.00 Порота р. □
11.00 Љубав и освета р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Култура р.
13.00 Музички програм
14.00 Жива црква р.
15.00 Цртани филм
15.30 G.E.T. Report
16.00 Вести
16.05 Серија р. □
17.00 Мозаик
18.00 Порота □
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Комунални сервис
21.00 Серија □
22.00 Хроника 2
22.30 Љубав и освета □
23.30 Вино и виноградарство
00.00 Вести
00.05 Хит дана

■ филм □ серија

НАМА СЕ НАЈВИШЕ ВЕРУЈЕ

www.rtk.co.rs

Мали огласи

ИЗДАЈЕМ, у Београду од 1. марта, стан 40 квм, код Вождовачке цркве, новоградња, ЦГ, кабловска, интернет, клима. Цена: 280 евра. Телефон: 065 69 05 321.

МАТЕМАТИКА, механика, физика (сви узрасти). Часови у току школске године и припремна настава за упис у Математичку гимназију (СМ) и полагање мале матуре. Студенти (март, април- 2014. г.). Пријемни (више и високе школе, факултети и војна академија – посебан програм). Велика матура. Такмичења. Тел: 034 360 202, 063 77 11 002, Арсић. harsic@gmail.com

ОГЛАШАВАМ неваже-

ћом годишњу аутобуску карту на име Миљојковић Миљојко.

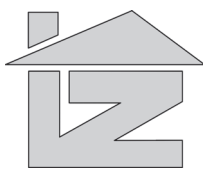
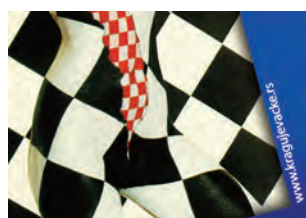
ОГЛАШАВАМ НЕВАЖЕЋИМ сведочанства ОШ „Ђура Јакшић”, на име Павловић Животе.

ОГЛАШАВАМ НЕВАЖЕЋИМ годишњу аутобуску карту на име Бранивоја Антића.

ОГЛАШАВАМ неважећом сведочанство ОШ „Мирко Јовановић” на име Владан Васиљевић.

ОГЛАШАВАМ НЕВАЖЕЋИМ годишња карту за аутобуски превоз на име Марка Марковића.

ОГЛАШАВАМ НЕВАЖЕЋИМ сведочанство о завршеном осмогодишњем школовању ОШ Ђура Јакшић у Крагујевцу на име Ђорић Јасмина.

Директор Г.П. "ИЗГРАДЊА Р" д.о.о. из Крагујевца, ул. Краља Милана IV бр. 40/1-1, матични број 17268481, ПИБ: 100562242, Младеновић Александар, ЈМБГ 0704982720076, дана 14.02.2014. године, на основу одлуке Оснивача друштва од 14.02.2014. године

ОГЛАШАВА**Продају основних средстава:**

- Путничко возило RENAULT CLIQ**, оштећен у возном стању, година производње 1998. број шасије VF1BV0D0A18565231, број мотора K7MG745DA01518, регистрације КГ027-3В са почетном ценом од 80.000,00 динара,
  - Некомплетна метална скела** површине 300 м² са почетном ценом од 68.000,00 динара,
  - Некомплетна челична скела** са наставцима површине 200 м² са почетном ценом од 22.000,00 динара,
  - Непокретна метална ограда** са почетном ценом од 6.500,00 динара,
  - Оштећени метални подупирачи** комада 275 са почетном ценом од 54.000,00 динара,
  - Барака од лима** са почетном ценом од 9.600,00 динара,
  - ТВ монитор** за камеру са почетном ценом од 14.000,00 динара,
  - Лап-топ рачунар HP G72-30-M** са почетном ценом од 14.000,00 динара,
  - Лап –топ рачунар ASUS MSI N55SF** са почетном ценом од 32.000,00 динара.
- Цене су са ПДВ-ом.

Основна средства се могу погледати дана 28.02.2014. године од 08-14 сати у Крагујевцу ГП. ИЗГРАДЊА Р д.о.о. улица Краља Милана IV бр. 40/1-1.

Основна средства се купују у виђеном стању без права на рекламацију.

Право куповине имају сва правна и физичка лица. Затворене понуде послати на адресу ГП. ИЗГРАДЊА Р д.о.о. улица Краља Милана IV бр. 40/1-1 у Крагујевцу, а најкасније до 06.3.2014. године до 12 сати.

Основна средства се могу преузети у року од три дана по извршеној уплати у целости.

Отварање понуда обавиће се дана 06.03.2014. године у просторијама ГП. ИЗГРАДЊА Р д.о.о. улица Краља Милана IV бр. 40/1-1 у Крагујевцу у 12 сати. Варијантне понуде неће бити разматране.

Дана 24. фебруара ове године навршило се пет тужних година од када са нама није наш драги супруг, отац, свекар и деда

**Телаловић Милисав
Ђоле**
1948 – 2009.

С љубављу, поносом и тугом чувамо успомену на тебе и остајеш вечно у нашим срцима.

Твоји најмилији: Мирјана, Данијел, Оља, Јована и Стефан

Дана 18. фебруара 2014. године напустио нас је

Рајко Матовић Меле
6. 5. 1946 – 18. 02. 2014.

Деда Рајо, почивај у миру.

Ожалошћени: син Зоран, снаја Светлана, унуци Вељко, Емилија и Марко, брат Момчило са породицом и остала родбина и пријатељи

Дана 19. фебруара 2014. године напустила нас је наша драга

Надежда Колић
1926 – 2014.

Поносни смо што си баш ти била драга супруга, мајка, ташта и тетка. Била и остаћеш заувек наш анђео чувар.

Твоји најмилији

Градско веће, на основу члана 7. тачка 2. и члана 28. Одлуке о одређивању и начину поверавања комуналних делатности ("Сл.лист града Крагујевца", бр. 20/05, 1/07-испр.2/07,5/08,35/08, и 8/10), на основу Одлуке о спровођењу II круга поступка лицитације за поверавање комуналних послова постављања дечијих аутомобила и објеката за дечији забавни парк на јавној површини број:353-155/14-V од 24.02.2014.године расписује

ЈАВНИ ПОЗИВ

**За спровођење II круга поступка
лицитације за поверавање
комуналних послова за
постављање дечијих аутомобила
и објеката за дечији забавни
парк на јавној површини**

Јавни позив се расписује за спровођење II круга поступка лицитације за поверавање повремених комуналних послова постављања дечијих аутомобила и објеката за дечији забавни парк на јавној површини на територији града Крагујевца, на следећим локацијама:

- Трг Фонтана - 1 локација 25м² (дечији аутомобили)
- Велики парк - 3 локације 150м² (дечији аутомобили)
- Пешачка зона - 1 локација 50м² (дечији аутомобили)
- Велики парк - 2 локација 400м² (дечији забавни парк)

1. Наручилац: Град Крагујевац, 34000 Крагујевац, Трг Слободе 3.

2. Право учешћа у поступку лицитације имају правна и физичка лица која су регистрована за обављање предметне делатности.

3. Рок поверавања обављања комуналних послова је 6 месеци. Почетак обављања комуналних посла почиње даном закључења уговора.

4. Заинтересовани понуђачи могу преузети конкурсну документацију у просторијама Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе – Секретаријат за комуналне послове и надзор, Крагујевац, Трг Слободе 3, канцеларија број 420/ИВ, дана 28.02.-3.03.2014. године, радним даном од 09.00 до 12.00 часова.

5. Рок за пријем конкурсне документације је 5.03.2014.год. до 11:45 часова у канцеларији број 420/IV, у згради Скупштине града. Поступак лицитације ће се одржати 5. 03. 2014.год. у 12:00 у канцеларији број 420/IV,

6. Све додатне информације везане за Јавни конкурс могу се добити на телефон: 034/306-203 или непосредно у Одељењу за комуналне послове, канцеларија 420.

Умрла је моја тетка

Надежда Колић

Заувек ће је волети и памтити сестрић Горн са „клинцима” из њеног обданишта Нада Колић

Последњи поздрав

Матовић Рајку Мелету

Био си поштен и велики човек.

Твој посинак Гута са породицом

Мијатовић Љубинка
1943 – 2013.

У суботу, 1. марта 2014. године, у 12.30 сати, одржаћемо годишњи помен на гробљу у Малим Пчелицама.

Син Саша и ћерка Снежана са породицом

Обавештавамо рођаке, пријатеље и комшије да ћемо нашој драгој

Милице Водлан

Давати шестомесечни помен 1. марта 2014. године, у 12,30 сати, на Палилулском гробљу.

Ожалошћени: ћерка Славица са породицом и остала родбина

СЕЋАЊЕ**Ковачевић
Олга**
1998 – 2014.

Сећања су трајна, а трагови неизбрисиви.

Твоји најмилији

Ружица – Вера
2013 – 2014.

Нека вас чувају анђели, почивајте у спокоју. Достојан члан чуваће стуб породице. Поносни смо на вас, красиле су вас врлине, скромност, племенито велико срце и доброта.

Годишњи помен мајци одржаће се 1. марта 2014. године, на гробљу у Лапову, у 11,30 сати.

Мајко храбрости, памтићемо - љубав и слога побеђују у добру и злу.

Ваша захвална деца: Војислав, Радица, Божидарка, Гордана и Роса

**СЕЋАЊЕ НА
РОДИТЕЉЕ****Достанић**
из Лапова**Милутин – Рики**
1984 – 2014.**СЕЋАЊЕ****Драгољуб Тејовић**
2. 01. 1960 – 24. 02. 2005.

Твоје кћерка Маја и супруга Љубица

Дана 1. марта 2014. године је годишњи помен нашем драгом

Митру Алексићу

Време је за нас стало... 4. марта 2013...

И написаше твоји пријатељи „Једино је могао да те порази проблем нечовештва, лажи, злобе и преваре. Мрак из кога су изродили они који су се нашли на путу са тобом, човеком истине и светлости, је био сувише отрован за твоје поимање човека. Таквим нељудима ће судити неки други суд.”

Недостајеш нам много, велики тихи човече.

С љубављу свог срца твоји Алексићи

СЕЋАЊЕ

У петак, 7. марта 2014. године, навршава се десет година од смрти

Петра М. Ровчанина

7. 03. 2004 – 7. 03. 2014.

Прошло је десет година без тебе, твоје љубави и разумевања.

Супруга Ана, ћерка Злата, унук Никола, унук Ана, Невена и Милица, зетови Дарко и Гага

КРАГУЈЕВАЦ - Стадион: "Чика Дача". Гледалаца: 1.000. Главни судија: Миленко Вукадиновић (Београд). Помоћници: Милан Михајловић и Зоран Јанићијевић (Београд). Жуџи картиони: Кривокајић и Марић (Раднички 1923), Буричковић (Раднички Ниш).

РАДНИЧКИ 1923: Чанчаревић, Павловић, Марић, Росић, Бубања, Кривокајић, Видовић, Кнежевић, Бељић, Адамовић (ог 72. минути Андрић), Чадиковски (ог 87. Минута)

РАДНИЧКИ (Н): Кесић, Пауљевић, Павловић, Булајић, М. Пејровић, Ђулум, Марјановић (ог 88. Коларовић), С. Пејровић (ог 67. Буричковић), Јелић (ог 46. Пејчић), Стојановић, Јовановић.

РЕМИ са Нишлијама на "Чика Дачи", више је пријао крагујевач-

ФУДБАЛ

РАДНИЧКИ 1923 - РАДНИЧКИ НИШ 0:0

Бод нас, ипак, обрадовао

ким фудбалерима јер су, макар према ситуацији на терену, гости били ближи освајању целог плена. Ипак, по окончању утакмице ни тренер ривала, до скоро стратег "црвених" Драгољуб Беквалац није био незадовољан, па су ускраћени остали само присутни на стадиону, пошто је крајњи резултат гласио 0:0.

Прво полувреме протекло је у

бољој игри домаћег Радничког. Неког неколико уводних минута, Крагујевчани су кренули ка голу именака. Најпре је Филип Кнежевић покушао да изненади голмана гостију, а затим Марко Адамовић на додавање Кнежевића, али је Кесић у оба случаја био сигуран. Притисак се и на даље наста-

вљао, али конкретнијих прилика није било, те се и те како примећује изостанак капитена Спалевича у шпицу напада. Покушавао је најчешће Адамовић, покатак ко други, али при одласку на одмор до промене резултата није дошло.

Е, у наставку их је било, и то неколико, али на "погрешној" страни. Наиме, Нишлије су се у другом полувремену ослободиле "стиска", преузеле иницијативу и мало по мало бивале све ближе нашем голу. У 50. минути, на пример, после збрке наших одбрамбених играча, у прилици је био Стојановић, док је три минута касније Павловић припретио из слободног удараца. До краја сусрета још у неколико наврата бивало је опасно пред мрежом Чанчаревића, али је голман Крагујевчана, уз помоћ своје последње линије, успешно спречио све нартаје противника. На другој страни Кнежевић је имао један солидан продор, али је његов ударац том приликом био блокиран.

Наредног викенда фудбалери Радничког 1923 гостоваће екипи Напретка из Крушевца.

В. У. К.

КНЕЖЕВИЋ, УЗ АДАМОВИЋА, БИО НАЈУПОРНИЈИ

Фотото: fkradnicki.com

СУПЕР ЛИГА

16. КОЛО: Раднички 1923 - Раднички (Н) 0:0, Нови Пазар - Партизан 0:0, Црвена звезда - Јавор 2:1, Доњи Срем - Војводина 1:1, Чукарички - Рад 2:0, Вождовац - ОФК Београд 1:0, Напредак - Јагодина 2:1, Спартак - Слобода (одложено).

Црвена звезда	16	11	2	3	32:16	35
Партизан	16	10	4	2	28:12	34
Јагодина	16	8	3	5	20:14	27
Раднички (Н)	16	6	7	3	16:10	25
Војводина	16	6	7	3	21:18	25
Чукарички	16	7	4	5	16:13	25
Нови Пазар	16	7	4	5	18:16	25
Спартак	15	6	3	6	12:19	21
Напредак	16	5	5	6	21:19	20
Вождовац	16	5	4	7	14:17	19
Раднички 1923	16	4	5	7	15:21	17
ОФК Београд	16	5	2	9	17:25	17
Слобода	15	4	4	7	13:19	16
Доњи Срем	16	3	6	7	16:20	15
Јавор	16	3	6	7	15:21	15
Рад	16	3	2	11	6:20	11

17. КОЛО: Напредак - Раднички 1923, Војводина - Вождовац, Јавор - Доњи Срем, Партизан - Раднички (Н), Рад - Нови Пазар, Јагодина - Црвена звезда, Слобода - Чукарички, ОФК Београд - Спартак.

МЛАЂЕ КАТЕГОРИЈЕ

Раднички најбољи

КАДЕТКИЊЕ Одбојкашког клуба Раднички победнице су овогодишњег Међуокружног првенства. Оне су, после девет кола и баража са Јагодином у коме су славиле након две утакмице због бољег поена количника, освојиле пехар у трајно власништво.

Тиме су стекле право да представљају регион на полуфиналним турнирима за Првенство Србије.

На реду полуфинала

КРАГУЈЕВАЧКА одбојка имаће представнике у обе конкуренције на полуфиналним турнирима за јуниорско Првенство државе предстојећег викенда.

Код девојака Смеч 5 ће потражити пласман на финални турнир у Крајеву, у конкуренцији домаћег Економца, Динама из Панчева и београдског Радничког. Мушки састав крагујевачког Радничког иде пут Врања, а ривали су истоимена екипа домаћина, краљевачка Рибница и Стерија из Београда.

Победници четири групе пласираће се на фајнал фор, који је на програму од 17. до 19. маја.

М. М.

ОДБОЈКА

(Ж) СМЕЧ 5 - ПАРТИЗАН ВИЗУРА

Брзопотезни опроштај од елите

КРАГУЈЕВАЦ - Хала: „Гордана Бојковић“. Гледалаца: 100. Судије: Јовановић и Штевановић (Београд). Резултат по деоницама: 17:25, 16:25, 20:25.

СМЕЧ 5: Васојевић, Павловић 7, Брђовић 4, Бојанић (либеро), Швиковић, Главчић, Бановић 7, Војнић-Пурчар 3, Пејронијевић 12, Каличанин 4.

ПАРТИЗАН ВИЗУРА: Булић 5, Пејровић, Штејановић (либеро), Лозо 12, Савић 3, Алексић 11, Ранковић 13, Чикирић 12, Буша 2, Мирковић 4, Ђировић, Димић (либеро).

МАЊЕ-више, већ поодавно се могло назрети да крагујевачки Смеч 5, макар у овом саставу, није дорастао изазовима које је пред њих ставило такмичење у српском елитном друштво. За викенд је и последња, само теоретска шанса изгубљена, па ће се, после годину дана игарања у највишем рангу, одбојкашице из Крагујевца вратити у други степен националног такмичења.

Београдска екипа била је супериорна, одиграла онолико колико је требало за сигурну победу и освајање, коло пре краја, првог места на табели пред плеј оф за титулу првака. Пробале су домаће да се максимално супротставе ривалкама, најбоље су играле на почетку другог сета, чак повеле 8:7, но све је то било кратког даха. „Црно-беле“ су брзо дошле до преокрета и привеле крају утакмицу дугу 75 минута.

Последњи меч у Супер лиги, барем у овој сезони, наш тим одиграће наредног викенда са Спартаком у Суботици.

М. М.

„студенти“ ће угостити и екипу Бечеја. Меч се игра у хали „Језеро“ од 21 сат.

Друголигаши половишно

НОВУ победу у првенству Друге футсал лиге, група Запад, забележио је Економица Б и тако наставио да влада овим рангом такмичења. „Студенти“ су у 13. колу, као гости, савладали Бајину Башту - 7:4.

Насупрот њима, други крагујевачки представник у истој лиги, Машинац, доживео је други првенствени неуспех. Овога пута поражени су на свом терену од Партенона из Смедеревске Паланке са 6:5, и сада су озбиљно довели у питање свој пласман, с обзиром да су им пратиоци пришли на бод.

Распет можда уследи већ овог викенда, када Економица Б гости Рашку, док Машинац иде на мегдан за хукталом Колораду у Горњи Милановац.

С. М. С.

ФУТСАЛ

ПРВОЛИГАШИМА

Два сусрета у два дана

ПАУЗА у којој је српски национални тим играо утакмице против селекције Македоније, условила је да Економица дуел 12. кола против нишког Калче, уместо најављеног прошлог петка, одигра као домаћин тек синоћ.

А већ сутра, у оквиру 13. кола Прве футсал лиге,

WIENER ЛИГА (Ж)

17. КОЛО: Смеч 5 - Партизан Визура 0:3, Динамо - Колубара 0:3, Јединство (У) - Железничар 0:3, Црвена звезда - Спартак 3:2, Јединство (СП) - ТЕНТ 0:3.

Партизан Визура	17	15	2	47:11	44
Црвена звезда	17	14	3	45:20	40
ТЕНТ	17	13	4	45:20	40
Спартак	17	11	6	42:23	36
Јединство (СП)	17	10	7	32:28	27
Железничар	17	7	10	32:35	23
Колубара	17	5	12	22:42	14
Динамо	17	4	13	16:42	12
Јединство (У)	17	4	13	16:43	12
Смеч 5	17	2	15	14:47	7

18. (последње) КОЛО: Спартак - Смеч 5, Колубара - Јединство (СП), ТЕНТ - Црвена звезда, Партизан Визура - Јединство (У), Железничар - Динамо.

ВИНЕР ЛИГА - М

Ко је ко у Шумадији

ПОСЛЕ паузе од две недеље због одржавања финалног турнира Купа Србије, на који се Раднички није квалификовао, наставља се Првенство Србије у одбојци. За викенд се играју утакмице 17, претпоследњег кола лигашког дела такмичења, а у Крагујевца долази комшијска, краљевачка Рибница.

Ове две екипе управо воде борбу за четврто место пред плеј оф за титулу, у коме ће, у четвртфиналу, највероватније бити ривали. Утакмица је утолико значајнија

ОД ЧЕТВРТА ДО ЧЕТВРТА

П Е Т А К

ОДБОЈКА: Раднички - Рибница (Краљево), хала „Језеро“ (18.00)

ФУТСАЛ: Економица - Бечеј, хала „Језеро“ (21.00)

Н Е Д Е Љ А

КУГЛАЊЕ: Водовод - Сеница, хулана Друје тимназије (11.00)

КОШАРКА (Ж): Шумадија - Шабац, хала „Гордана Бојковић“ (17.00)

АМЕРИЧКИ ФУДБАЛ

Прешли бару због титуле

МЕДИЈСКО загревање пред почетак 11. шампионата Србије у америчком фудбалу, барем што се тиче Крагујевца, почело је прошлонеделиним представљањем четворице Американаца, који су се у овој сезони прикључили клубу. Реч је најпре о повратнику, тренеру Ричарду Бондсу, али и играчима који су, бар по најавама из клуба, веома озбиљни. То су квотербек Ајк Витакер, затим дефанзивни бек Кен Хејл и лајнбекер Шен Вонг.

Провејава утисак, а то је и нагласио први тренер, да су ово сигурно најбоља појачања која су стигла у Крагујевца и да је жеља и циљ свих, новопридошлих и староседелача, да се титула шампиона поново врати у витрине Дивљих Вепрова.

Иначе, национални шампионат креће 5. априла.

Стефан постао империјор

ЈУНИОРСКИ репрезентативац Србије и квотербек Дивљих Вепрова Стефан Стефановић неће у наредној сезони носити црно-бели дрес Дивљих Вепрова.

Главни разлог томе, по његовим речима, јесте жеља за напретком у каријери, а ново уточиште пронашао је у Нишу, у екипи Императора.

М. М.

јер у случају било какве победе, наш састав би имао предност домаћег терена у евентуалној мајсторији.

Остали парови претпоследњег кола су: Спартак (Љ) - Бердап, Партизан Визура - Млади радник, Војводина - Спартак (С) и Јединство - Црвена звезда.

Хуманишарци у паузи

СЛОБОДАН викенд у Првенству Србије одбојкаши крагујевачког Радничког провели су радно, у Босни и Херцеговини, у друштву старих спортских пријатеља из Брчког.

Наиме, наш клуб је са тамошњом Младости одиграо хуманитарни сусрет, одакле је цео приход отишао је на рачун Милице Тешаић, која очекује лечење. Резултат је био 4:0 за крагујевачки састав, а поред тога „одрађен“ је и још један тренинг.

Из клуба стиже и лепа вест да се после повреде скочног зглоба Милан Илић успешно опоравља, те да ће највероватније бити на располагању тренеру Срећковићу за предстојећи, изузетно важан меч са Рибницом.

М. М.

ВАТЕРПОЛО

ЛИГА ШАМПИОНА: РАДНИЧКИ КОНТИКИ - БРЕША 12:8

Играли се са Италијанима

КРАГУЈЕВАЦ - Заворени базен СЦ "Парк". Гледалаца: 1.000. Судије: Кун (Мађарска), Симион (Румунија). Играч више: Раднички 9 (1), Бреша 8 (3). Пеналти: Раднички 1/1, Бреша 1/1. Резултат по четвртинама: 3:1, 5:3, 3:1, 1:3.

РАДНИЧКИ КОНТИКИ: Радић, Бурић 3, Розеншал 1, Королија, Вуксановић 3, Миличић, Ђурић, Басара 1, Злоковић 2, Ф. Филиповић, Марковић 1, Ђ. Филиповић 1, С. Пойовић.

БРЕША: Дел Лунго, Валентино, К. Прешути 1, Крузиље, Молина 2, Рицо 3, Ђорђи, Нора 1, Н. Прешути, Богетас, Ди Фулвио 1, Найолишано, Дијан.

Фото: vkradnicki.com

КРАГУЈЕВЧАНИ ЧЕКАЈУ БОЉЕГ

РУКОМЕТ

(Ж) МАКС СПОРТ - РАДНИЧКИ 23:33

Прескочена још једна препрека

НОВА ПАЗОВА - Сала: ОШ "Свети Сава". Гледалаца: 100. Судије: Савић и Радуловић (Београд). Седмерци: Макс спорт 5/4, Раднички 3/3. Искључења: Макс спорт 6, Раднички 4 минути.

МАКС СПОРТ: Ђилас, Гудурић, Којчић 6, Бојдановић 1, Чакмак 1, С. Миличић 1, Со. Миличић, Бурсаћ 7, Ј. Бакиа, Вујковић 5, Косановић, М. Бурсаћ 2, Орловић, Обрадовић, Милетић, Варта.

РАДНИЧКИ: Јовановић 1, Пријовић, Танић, Штејановић 3, Радосављевић 8, Чаировић 1, Милошевић 4, Тошовић, Балаћ 5, Кукић-Радојичић 4, Рисовић, Дукић, Обућина, Даниловић 7.

ПОБЕДОМ у Новој Пазови над екипом Макс спорта - 33:23, рукометашице Радничког, додуше, нису учиниле ништа спектакуларно, али је тријумф утолико важан јер

је одржан корак са остала два претендента на трон, београдским Миленијумом и Јагодином.

Гошће су у овај сусрет ушле прилично опуштено, што су Пазовчанке вешто користиле и до скоро 8:6 имале предност. Колика-толика резултатска неизвесност потрајала је и у наредним минутима, да би завршницу полувремена "црвене" одиграле у свом стилу, без пардона, па се на одмор отишло са убедљивих 18:11 у њихову корист.

Наставак сусрета био је далеко мирнији. Домаће су, и поред свега труда, успевале да се у појединим тренуцима приближе на пет голова заостатка, али онда би их крагујевачка "машинерија", у којој су бриљирале Радосављевић и Даниловић, докучурила.

У наредном колу наш састав опет гостује, овога пута аранђеловачком Књаз Милошу.

В. У. К.

САЊА РАДОСАВЉЕВИЋ НАПРЕДУЈЕ ИЗ УТАКМИЦЕ У УТАКМИЦУ

НАШИ ТИМОВИ УСПЕШНИ У КУПУ СРБИЈЕ

Нашли се међу осам

СРЕДА је била успешан дан по наше рукометне клубове. Играјући сусрете осмине финала Купа Србије, оба крагујевачка представника, мушки и женски тим Радничког, пласирали су се у наредну рунду.

"Црвене" су имале лакши задатак, те су лако оправдале улогу фаворита на гостовању другој екипи аранђеловачког Књаз Милоша - 37:23 (22:12). Међутим, мушкарци су се и те како намучили против Динама у Панчеву. Играло се до краја дуела равноправно - 21:21 (12:12), па су тек седмерци изнедрили победника. Успешнији је био наш тим, искористивши сва три удараца са пенала, док су домаћи то учинили само једанпут, па је крајњи скор гласио 24:22.

У четвртфинале, које је на програму 22/23. марта, код жена су прошли још и: Црвена звезда, Миленијум, Железничар, Јагодина, Књаз Милош, Наиса и Макс спорт, док ће се код мушкараца, поред Крагујевчана, за фајнал фор борити: Врбас, Црвена звезда, Југовић, Металопластика, Железничар, Рудар и Војводина.

В. У. К.

ШЕСТИ тријумф у исто толико утакмица групе "Б" Лиге шампиона, ватерполисти Радничког остварили су против највећег ривала, италијанске Бреше - 12:8, чиме су, наравно, учврстили челну позицију на табели. Пре свега двадесетак дана, исти ривал савладан је на свом базену, да би "црвени" овим тријумфом само потврдили своју доминацију.

Да је решеност и одважност крагујевачког састава огромна, показало се на самом старту утакмице. Тако је наш тим већ у првом нападу повео преко хрватског интернационалца Дамира Бурића, да би потом Ђорђе Филиповић и Срђан Вуксановић "добацили" резултат до 3:0. Тек у финалишу Валерио Рицо начео је мрежу Здравка Радића.

А да то не значи ама баш ништа, Раднички је доказао у другој и трећој четвртини. Најпре су, после 16 минута, скор довели до 8:4, а до последње деониче он је гласио и читавих 11:5. Последњи период игре дозволио је гостима да "одахну" и смање разлику, али ипак кући буду испраћени као прави губитници.

Тренер Радничког, Дејан Јововић, презадовољан је издањем својих играча.

Остало је још четири кола до краја, 12 бодова је у оптицају, па теоретски нисмо осигурали прво место. Међутим, ова победа нам даје могућност да са два тријумфа код куће то учинимо и пласирамо се директно у полуфинале.

Драго ми је што је екипа играла на високом нивоу, дисциплиновано током целе утакмице. Мислим да је ово игра која би требало да нас прати до краја сезоне.

Седмо коло предвиђено је за 15. март, када ће Раднички путовати у Румунију на сусрет са Орадеом.

В. У. К.

ПРВЕНСТВО СРБИЈЕ

Следи дерби сезоне

Ускори обављени йосао у Лији шампиона, свој наставак, макар йо "црвене", шребало би да доживи и у домаћем йрвенсийеном нагметашу.

Наиме, йредсийојеће субоше на регу је шренушито најзначајнији дуел на српској сцени, између Црвене звезде и Радничкој Кон Тики. Уштакмица се йтра у Београду, а йобедник ће, најверовајније, у дойтравање за шийшулу йоћи са челне йозиције.

Осийали йарови 12. кола су: ЖАК - Бањица, Наис - Дунав и Војводина - Парйизан.

КУГЛАЊЕ

Водовод ређа неуспехе, Пак промет побеђује

МАКСИМАЛНИМ резултатом поражени су куглаши Водовода прошле недеље у Београду од истоименог тима - 8:0, у оквиру 14. кола Супер лиге Србије.

Крагујевчани нису имали прилику да било шта ураде против веома расположеног лидера првенства, па је и у чуњевима на крају била огромна разлика од 435 поена - 3.942:3.507. Сви београдски такмичари имали су учинак од преко 600 (660, 649) па и близу 700 оборених чуњева (688, 687), док је код наших то једино пошло за руком Милинковићу (654) и донекле Јоксимовићу (606).

Што се Прве лиге Србије, групе Центар, тиче, куглаши Пак промета ређају победе. Савладан је још један ривал, и то у гостима, екипа Смедерева - 7:1. У крајњем збиру, Крагујевчани су били бољи

за 78 чуњева - 3.287:3.209, а најбољи у редовима победничке екипе, Петковић, имао је 573 оборена чуња и мало му је недостајало да и овог викенда понесе првог играча лиге, с обзиром да је за само један чуњ више од њега био бољи Сузић из костолачког Рудара.

За викенд се игра 15. коло. Водовод ће угостити Сенту, а меч је на програму у недељу, 2. марта, у куглани Друге крагујевачке гимназије са почетком од 11 сати, док је на Пак промету да одмери снаге са Ибром у Краљеву, иначе лидером првенства.

И одложено изгубили

И У одложеном мечу 12. кола Супер лиге Србије, који је игран прошле недеље, куглаши Водовода нису стигли до бодова. Бољи од њих био је Металац, који је у Горњем Милановцу тријумфовао са 6:2 и 89 чуњева разлике - 3.448:3.359.

Најбољи у редовија Крагујевчана био је Милинковић, чији је учинак износио 638 оборених чуњева.

Иначе, да подсетимо, овај сусрет, заказан за 8. фебруар, одложен је због финансијских дуговања горњомилановачког клуба према Куглашком савезу Србије, који је измирен последњег дана рока - 7. фебруара.

С. М. С.

РАДНИЧКИ - ПКБ 28:18

Први пролећни бодови

КРАГУЈЕВАЦ - Хала: "Језеро". Гледалаца: 200. Судије: Ђокић и Блајојевић (Јагодина). Седмерци: Раднички 1/0, ПКБ 2/2. Искључења: Раднички 2 минути.

РАДНИЧКИ: Милошевић 3, Жећарац 2, Сјасић 4, Пралица 1, Јанићијевић, Гуљетић 2, Лекић, Грбовић 8, Пешировић, Миличић, Мошић 1, Јаћинковић, Томић 2, Шмић 2, Босић, Рајичевић 3.

ПКБ: Турковић 1, Мишировић, Илић, 3. Остојић, Цветковић, Лазић 1, Љубеновић, Лековић 1, Симић, Драгосављевић 4, Лукић, Бујарић, Оћановић 2, Тодоровић 7, Л. Остојић, Јовановић 2.

СУПЕР ЛИГА (М)

17. КОЛО: Раднички - ПКБ 28:18, Металопластика - Југовић (Јуче), Морава - Спартак 28:36, Напредак - Рудар 30:31, Колубара - Врбас 27:24, Црвена звезда - Железничар 31:28.

Железничар	17	12	0	5 507:47424
Ц. звезда	17	10	4	3 445:42724
Металоплас.	16	10	3	3 434:35523
Југовић	16	9	2	5 417:39220
Спартак	17	9	2	6 431:42220
Раднички	17	9	1	7 423:41019
Колубара	17	7	4	6 451:45918
Рудар	17	8	1	8 403:41217
Врбас	17	6	1	10 413:42513
Напредак	17	6	1	10 442:45613
Морава	17	2	13	426:467 6
ПКБ	17	2	14	366:459 5
Партизан				плеј-оф
Војводина				плеј-оф

18. КОЛО: Југовић - Раднички, Врбас - Црвена звезда, ПКБ - Колубара, Железничар - Напредак, Рудар - Морава, Спартак - Металопластика.

АКО је и против "фењераша", добро је. Важно је да су рукометаши Радничког дошли до првих пролећних бодова, неопходних у трци за плеј оф, савладавши екипу ПКБ са 28:18.

Сем почетног вођства од 1:0 и 2:1, гости у овом дуелу нису показали практично ништа, тачније отприлике онолико колико и вреде. Врло брзо Крагујевчани су преокренули тај почетни скор на 5:2, а потом до истека првих 30 минута без по муке одмакли на великих 15:6.

Такав исход у другом делу учинио је утакмицу далеко мање интересантном, те се ни домаћи ру-

кометаши нису превише трудили. Играли су тек толико да одржавају стечену разлику и покаткад покушавали да атрактивним потезима, после два непланирана неуспеха, увеселе своје делом разочаране навијаче.

Оно што је, поред два освојена бода, такође веома битно по "црвене", то је чињеница да се разиграо пивот Грбовић, који је најављиван као велико појачање.

Али, овако лако сигурно неће бити предстојећег викенда, пошто се путује у Каћ, веома неугодној екипи Југовића, која се високо кортира у овој сезони.

В. У. К.

СКИЈАЊЕ

Остаје жал

ДРУГИ наступ Невене Игњатовић на 22. Олимпијским играма у Сочију није био ни изблиза успешан као први, када је у велеслалому забележила 28. место.

Наиме, у слаломској трци у петак, није успела да заврши прву вожњу и тако је остала без пласмана у дисциплини која јој је у последње две године била примарна и у којој много „боље стоји“ на светској ранг листи.

Услови су били тешки, као и сама стаза, која никако није допуштала грешке. Почетак је био стрм, ослонац сам мало више ставила на горњу скију и изгубила равнотежу.

НЕВЕНА У СОЧИЈУ ДАЛА СВЕ ОД СЕБЕ

Оčekивала сам много више, али резултат из велеслалома је добар. Биће ваљда боље за четири године на следећем окупљању у Пјонгчангу у Јужној Кореји - рекла је крагујевачка скијашница после трке.

М. М.

СТРЕЉАШТВО

Четворка за Москву

СЕНИОРИ „Чика Мате“ Стеван Плетикосић и Милутин Стефановић, те јуниори истог крагујевачког клуба Стеван Јовановић и Милош Ивановић, отпутовали су за Русију, где ће се, у саставу репрезентације Србије, такмичити на Европском првенству.

Такмичења у Москви почела су јуче, а трају до 6. марта.

С. М. С.

РВАЊЕ

Сиромашан викенд

УПРКОС многим такмичењима прошлог викенда, рвачи Радничког имали су осредње достигнуће.

Највећи пех доживео је Милан Тодоровић, који због болести није отпутовао на међународни турнир „Никола Петров“ у Бугарској, за њега посебно важан јер је био, да тако кажемо, позван на пробу као репрезентативац Србије.

Ни кадети Радничког, њих седморица, нису бриљирали на купу за кадете који је прошлог викенда одржан у Суботици. Пласмани су били око петог места и слабији.

Ипак, шанса за поправни, што се рвача Радничког тиче, могла би да уследи већ овог викенда, када је на програму, такође у Суботици, први куп за јуниоре.

С. М. С.

КОШАРКА

РАДНИЧКИ - ЦЕДЕВИТА 61:78

Без икаквих шанси

ДОК су „улазиле“ тројке и док су играчи Радничког имали снаге да се „рву“ са физички надмоћнијим ривалом, а то је трајало 20 минута, резултат је био у егалу и постојале су шансе да се победа из Подгорице потврди код куће. Међутим, у наставку сасвим друга прича. Три огромна центра загревачког састава, Сутон, Билан и Нуркић, ставили су катанец на простор испод коша, уз то фантастично помагали у заштити пикенд рола, па су кола домаће екипе убрзо отишла низбрдо. Одавно у Крагујевцу није виђена боља и дисциплинованија одбрана. Бекови су били покривени, нека врста комбиноване зоне није дозвољавала пасове високим играчима, који и када би лопта којим случајем стигла до њих, нису успевали да је изнесу на шут. Све у свему, тотална немоћ у нападу, која је произвела лагане контре и поентирања ривала до разлике од 25 поена у њихову корист.

Статистика обично не говори много, али у овом случају сасвим је супротно. Гости су скакали за однос 48-18, уз чак 18 скокова у нападу, а домаћи за два поена шутирали свега осам од 20, проценат је поправљен на крају, кад је тензија у игри ривала већ опала.

Срећом и резултати конкурената у борби за опстанак су слични скоро наше екипе, те је тешко ве-

КРАГУЈЕВАЦ - Хала: „Језеро“. Гледалаца: 2.200. Судије: Петек и Крејић (Словенија), Кољенишић (Црна Гора). Резултат по деоницама: 15:13, 17:22, 11:25, 18:18.

РАДНИЧКИ: Јанковић, Лешаић 4, Јовић, Млађан 3, Калинић, Кајић 7, Бирчевић 9, Димић 7, Балмазовић, Бркић 16, Јевтовић 3, Мариновић 12. ЦЕДЕВИТА: Мазалим, Зуйчић 5, Рамљак 9, Бабић 9, Смић 17, Реј 9, Сушон 8, Билан 5, Нуркић 10, Балшић.

НАДСКОЧИШЕ НАС ЗАГРЕПЧАНИ

Фото: kkradnicki.rs

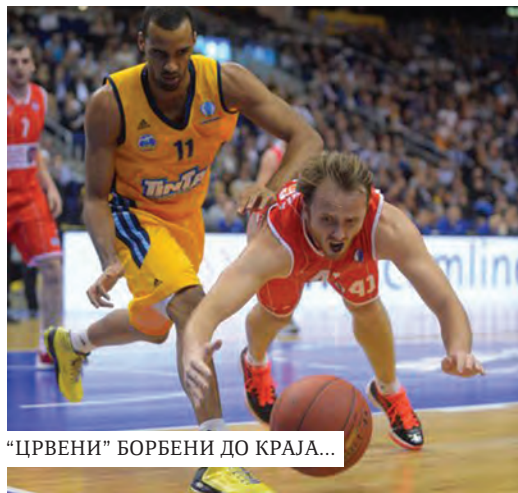
ровати да ће опстанак, барем у првом јадранском „ситу“, бити о-

грожен. Следи гостовање Партизану у Београду, а меч се игра у понедељак увече.

М. М.

ЕВРОКУП: АЛБА - РАДНИЧКИ 92:83

Немци нам ускратили европску визу

„ЦРВЕНИ“ БОРБЕНИ ДО КРАЈА...

последњем сусрету. Резултат по деоницама био је 21:18, 25:15, 19:26, 27:24.

Распуцао се Млађан у финалу сусрета, успео да покрене своју екипу и спусти предност домаћина на само два поена у 32. минуту, 67:65, али то није било довољно. Немци су потом затворили пут ка свом кошу, успут направили серију 11:0, те вратили ток на своју воденицу. Поново је Мариновић био прва звезда екипе, а треба истаћи да је најбољи асистент досадашњег дела Еврокупа са чак 137 асистенција, чак 8,56 по мечу.

Утисак наступа екипе у овом такмичењу, за разлику од регионалног, изузетно је повољан. Момци су дали све од себе пред сјајним рефлексима међународне позорнице, која обезбеђује, за наше прилике, уносне уговоре за наредну сезону. Резултат је преко очекивања, а до последње фазе „зафалио“ је само један тријумф. Скор од седам победа и 11 пораза, за европски скроман тим, нарочито у финансијском погледу, сасвим је задовољавајући, јер само људи у клубу знају каква је била овогодишња „еврокуповска“ голгота. Ово је свакако сезона за памћење у историји крагујевачке кошарке, јер су до сада овакви домети били само пуста жеља. Остаје да се сезона заврши успесима у Јадранској и Српској лиги, а о следећој европској „одисеји“ неком другом приликом.

М. М.

АБА ЛИГА

21. КОЛО: Раднички - Цедевита 61:78
Солнок - Игокеа 79:72, Широки - Мега Визура 72:86, Цибона - Крка 92:78, МЗТ Скопље - Задар 78:69, Црвена звезда - Партизан 63:57, Олимпија - Будућност 69:73.

Црвена звезда	21	17	4	1611:1377	38
Цедевита	21	16	5	1557:1466	37
Партизан	21	14	7	1534:1412	35
Цибона	21	14	7	1637:1566	35
Будућност	21	13	8	1543:1478	34
Игокеа	21	12	9	1545:1581	33
МЗТ Скопље	21	10	11	1549:1563	31
Мега Визура	21	9	12	1701:1708	30
Крка	21	9	12	1443:1476	30
Олимпија	21	8	13	1437:1456	29
Раднички	21	8	13	1592:1687	29
Солнок	21	7	14	1520:1625	28
Широки	21	5	16	1446:1565	26
Задар	21	5	16	1455:1610	26

22. КОЛО: Партизан - Раднички, Игокеа - МЗТ Скопље, Мега Визура - Црвена звезда, Будућност - Солнок, Крка - Широки, Цедевита - Олимпија, Задар - Цибона.

ПИЛЧЕВИЋ ИСПРАЋЕН Минус на минус

КРАТКО је трајала епизода плеја Раденка Пилчевића у Радничком. После једва два месеца отишао је из тима, чини се на обострано задовољство, што због новца с једне, што због неиспуњених очекивања са друге стране.

На утакмици са Цедевитом још један пех задесио је екипу. После дуела под кошом на Стефана Јовића пала су два противничка играча, те је повредио скочни зглоб. Реакција је била брза, али опоравак ће га удаљити са паркета најмање три недеље.

М. М.

С. М. С.

Kod Vatrogasnog doma (034) 338 338